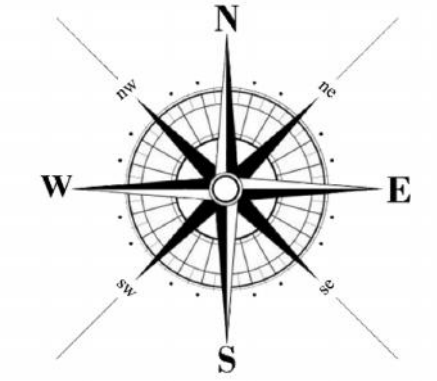

ไตร่ตรอง

การเดินทางของฉันเพื่อเรียนรู้

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง

ไต่ร่อง

การเดินทางของฉันเพื่อเรียนรู้
กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไต่ร่อง

อชพัชร์ มั่นใจก้าวไกล
พงษ์วิภาดา มั่นใจก้าวไกล

วางแผนการเดินทาง มรณรมฤตงก์ที่ 2

ชีวิตของเราเป็นเหมือนการเดินทางจากจุดที่ “เราเป็น” ไปสู่จุดที่ “เราอาจเป็นได้” ให้เติมตามศักราชภาพที่พระเจ้าประทาน ในระหว่างการเดินทางชีวิต จะเป็นการดีหากเราจะหยุดชั่วขณะหนึ่งเป็นครั้งเป็นคราว เพื่อคิดทบทวนและไตร่ตรองว่า ทิศทางที่เรากำลังเดินทางอยู่นั้นจะนำเราไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่เราปรารถนาหรือไม่ หากว่าไม่ เราจะได้ปรับแต่งองศาชีวิตของเราอย่างไร เพื่อให้แน่ใจว่าทิศทางที่เราหันไปอยู่นั้นจะชี้หน้าเรามุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งใจปรารถนาไว้

บันทึก “ไตร่ตรอง การเดินทางของฉันเพื่อเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง” ได้รับแรงบันดาลใจให้เขียนขึ้นด้วยความหวังเล็กๆ จากกลางใจว่า บันทึกนี้จะสร้างแรงบันดาลใจและเป็นจุดเริ่มต้นจุดเล็กๆ ให้กับครูและนักการศึกษาคาทอลิก ที่จะนำกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองไปใช้ในชีวิตโรงเรียนของเขา เพื่อเปลี่ยนชีวิตของนักเรียน และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนคาทอลิกบรรลุเป้าหมายของการศึกษาคาทอลิก

ฉันได้ร่วมเดินทางบนเส้นทางนี้กับเพื่อนร่วมทางมาแล้ว 14 ครั้ง ฉันได้รับเสียงตอบรับที่ดีมากๆ จากเพื่อนร่วมทางของฉัน ฉันมีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้นทุกครั้งว่า ฉันมาถูกทางแล้ว ฉันพาเพื่อนร่วมทางของฉันมาถูกทางแล้ว หลังจากเสร็จสิ้นการเดินทางทุกครั้ง ฉันไม่เพียงแต่อ่านแบบประเมินการอบรมของเพื่อนร่วมทางของฉัน ฉันรับฟังเสียงสะท้อนจากใหญ่และคุณพ่อเฉลิม ฉันยังนั่งลงคิดทบทวน ไตร่ตรอง ประเมิน และบันทึกการประเมินทุกครั้ง (See) แล้วฉันได้วางแผนที่จะปรับปรุงการเดินทางในครั้งต่อไปเพื่อให้การเดินทางราบรื่นงดงาม และเรียบง่ายมากขึ้น (Judge) และที่สุดฉันได้ลงมือทำและพัฒนาการเดินทางของฉันให้ดียิ่งๆ ขึ้น (Act) ฉันตั้งใจที่จะปรับปรุงบันทึกการเดินทางครั้งใหญ่โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมา

ฉันโชคดีมากหรืออาจเป็นเพราะพระเจ้าวางแผนไว้ ในสัมมนาประจำปี 2013 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2013 สมาธิการศึกษาคาทอลิกได้เชิญ Fr. Johnny C. Go SJ มาเป็นผู้อภิปรายหลักในหัวข้อ “The Ignatian Pedagogical Paradigm

(IPP): Towards Reflective and Transformative Learning” ใหญ่ แปลไว้ว่า “กระบวนการทัศนวิธีการสอนแบบอิกญาซีโอ ผู้การเรียนรู้ที่เน้นการไตร่ตรองและการเปลี่ยนแปลงชีวิต” และคุณพ่อยังมาพูดให้กับสมาคมครูคาทอลิกแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2013 การรับฟังคุณพ่อสองครั้งทำให้ลึกซึ้งกับกระบวนการนี้มากขึ้นและมั่นใจในเส้นทางสายนี้มากขึ้นไปอีก

ฉันจึงได้ปรับปรุงบันทึกการเดินทางครั้งที่ 1 โดยอาศัยข้อเรียนรู้จากการฟังคุณพ่อและประสบการณ์เดินทางที่ผ่านมาที่ฉันได้เรียนรู้จากเพื่อนร่วมทางด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

ในการปรับปรุงครั้งที่ 2 ฉันได้ศึกษาแนวทางของการร่างหลักสูตรและแผนการสอนของ Grant Wiggins และ Jay McTighe ในหนังสือชื่อ Understanding by Design และได้นำแนวความคิดในการวางแผนการสอนแบบย้อนกลับ (Backward Design) มาปรับใช้ในการวางแผนการสอนของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง จึงได้บันทึกการเดินทางนี้เพิ่มเติม

ฉันอดไม่ได้ที่จะแอบหวังและภาวนาให้บันทึกนี้เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนองศาชีวิตของครูและนักการศึกษาคาทอลิก ขอไม่มากหรอก สัก 180 องศาก็พอ! และขอให้เขายืนหยัดมั่นคงตลอดไป องศาชีวิตใหม่นี้อาจจะนำเขาไปพบกับประสบการณ์และความสำเร็จใหม่ๆ ที่จะเปลี่ยนชีวิตนักเรียน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้นและน่าอยู่มากขึ้นกว่าเดิมก็ได้

ด้วยศรัทธาและเชื่อมั่น

อนุพัทธ์

พงษ์วิโรจน์

5 มีนาคม 2014

การรับ%

“พระเจ้าจะมีประทานรางวัลแก่ทุกคน
ตามการรับ%ของเขา” (มธ.16:27)

“การศึกษาคาทอลิกมีจุดหมายที่จะหล่อหลอมนักเรียนให้เป็นมนุษย์
ที่สมบูรณ์ในทุกมิติ ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และจิตวิญญาณ
บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความสามารถด้านต่าง ๆ
ที่พระเจ้าประทานให้มีอยู่ในตน ซึ่งสามารถพัฒนาให้ปรากฏได้อย่าง
ค่อยเป็นค่อยไป จนบรรลุถึงความเป็นมนุษย์แท้ที่มีคุณค่า
มีความรับผิดชอบ รู้จักควบคุมตนจากภายใน และมีความสามารถ
ในการตัดสินใจเลือกและปฏิบัติได้อย่างอิสระและสอดคล้องกับ
มโนธรรมของตนที่ได้รับการหล่อหลอมขึ้นจากการศึกษาที่มีคุณภาพ”

แผนทักการเดิหาง

1. ก้าวแรกเพื่อรุ้จัก	1
2. ริ่มตั้หที่จุ้ดหมาษ	7
3. สู้วิ้จกรแห่งการริ่หขุ้	19
4. สร้างมรรษากาฬดั้หฝร้กาธา	25
5. เมื่อดีระตุ้ใจดั้หการให้กาพรอม	35
6. ห้กาสรหอมทาริ่หขุ้เพื่่อหกริ่หขุ้แต่ละคห	41
7. ส้ารจวิ้ชดั้ห See - Judge - Act	49
8. ตาหทาหดั้ห “ไ้สร้สรอง”	63
9. วิ้ดและประเมิหผล	73
10. ลงมีอปฏิมตั้หการริ่หขุ้แผนการสรอง	81
11. ถึงจุ้ดหมาษที่เมิ่หจุ้ดริ่มตั้ห	99
มรรษานุกรม	105
ภาคผะอ 1 หลักการพัฒนาระตุ้ผลเชิงจริ้ษธรรม	109
ภาคผะอ 2 พหุตุ้กรรมาการปลุกฝ้จริ้ษธรรมจากตุ้ไร้สู้อหกริ่หขุ้	113
ภาคผะอ 3 วิ้ธีการสรองแบบอิกษาวิ้ธอหกริ่หขุ้แบบเดิห	117

ความยินดี

“จงชื่นชมยินดีที่ชื่อของท่านจารึกไว้ในสวรรค์แล้ว”

(ลก.10:20)

1. ก้าวแรกเพื่อรู้จัก

เมื่อฉันได้มีโอกาสศึกษา “กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง” หรือ ในชื่อภาษาอังกฤษว่า “Reflective Pedagogy Paradigm” หรือ “RPP” ซึ่งมีนักบุญอิกญาซีโอผู้ก่อตั้งคณะสงฆ์เยสุอิตเป็นผู้ให้กำเนิด ฉันมีความสงสัยข้องใจว่า กระบวนการนี้ดีจริงหรือ? จะใช้ได้ผลจริงหรือ? จะช่วยพัฒนาและเปลี่ยนชีวิตนักเรียนที่รักให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้จริงหรือ? แล้วมันจะดีกว่าวิธีการที่ฉันและเพื่อนร่วมทางใช้อยู่และคุ้นเคยมาอย่างยาวนานหรือ?

แม้ว่าจะมีคำถาม ข้อข้องใจ ข้อสงสัยมากมาย แต่ฉันตัดสินใจที่จะลองศึกษาถึงกระบวนการนี้อย่างจริงจัง เริ่มต้นด้วยการเปิดใจกว้างที่จะเรียนรู้และยอมรับสิ่งใหม่ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนตัวเองสู่สิ่งที่ดีกว่า สู่อารมณ์ที่ดีขึ้น และที่สุดหากฉันเห็นด้วย ฉันจะตกลง “ซื้อ” และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อการอบรมบ่มเพาะนักเรียนที่รักของฉัน สู่อารมณ์ที่สมบูรณ์อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเป็นครู

ในเบื้องต้น ฉันได้พบว่ากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองมีจุดแข็งที่น่าสนใจอยู่หลายประการอันได้แก่

1. ใช้กับหลักสูตร หรือสาระวิชาใด ๆ ก็ได้ กระบวนการนี้สามารถปรับใช้ได้อย่างง่ายดาย แม้แต่กับหลักสูตรที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาลหรือหน่วยงานการศึกษาใด กระบวนการนี้ไม่จำเป็นต้องมีหลักสูตรหรือสร้างเนื้อหาวิชาที่สอนให้มากขึ้นเลย เพียงแต่จะต้องปรับปรุงแผนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะต่างจากวิธีการสอนที่ใช้อยู่เดิม

2. เป็นพื้นฐานของกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกประเภท

กระบวนการนี้สามารถปรับใช้กับทั้งการเรียนการสอนในคาบเรียนปกติ และยังสามารถใช้ได้กับกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรกีฬา โครงการบำเพ็ญประโยชน์ การเข้าเฝ้า และกิจกรรมพิเศษอื่นๆ เราสามารถใช้กระบวนการนี้ เพื่อการเตรียมบทเรียน การวางแผนที่จะมอบหมายงานให้นักเรียนและการออกแบบการเรียนการสอน กระบวนการนี้มีศักยภาพอย่างยิ่งในการช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาที่ได้เรียนรู้เข้าด้วยกัน และบูรณาการเรียนรู้อะไรก็ตามที่ได้รับมาก่อนหน้านี้ ทั้งในวิชานั้นเองและกับวิชาอื่นๆ และที่สำคัญที่สุดช่วยเชื่อมโยงวิชาความรู้กับชีวิตของนักเรียน เพื่อนักเรียนจะสามารถใช้วิชาความรู้เพื่อลงมือปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงชีวิตและโลกได้

3. **ช่วยให้ครูเป็นครูที่ดียิ่ง ๆ ขึ้น** กระบวนการนี้ทำให้ครูสามารถเพิ่มคุณค่าของเนื้อหาวิชาที่สอน ครูมีวิธีการเพิ่มขึ้นในการส่งเสริมความคิดริเริ่มของนักเรียน ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น และส่งเสริมให้ครูประเมินการสอนและผลสัมฤทธิ์ของการสอน เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนของตนเองอยู่เสมอ และพัฒนาความเป็นมืออาชีพของตน

4. **ให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นรายบุคคล** กระบวนการนี้เชื่อเชิญให้นักเรียนไตร่ตรองถึงความหมายและความสำคัญของสิ่งที่ศึกษาอยู่ ด้วยการจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วยความกระตือรือร้น โดยมีจุดหมายเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ส่วนบุคคลมากขึ้น และสร้างแรงกระตุ้นให้นักเรียนด้วยการเปิดโอกาสและชักชวนให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้ากับประสบการณ์ในโลกของตนเอง

5. **เห็นถึงมิติด้านสังคม** กระบวนการนี้ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการร่วมแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกันในกลุ่มนักเรียนและครู นักเรียนและครูจะค่อย ๆ เรียนรู้ว่าประสบการณ์ที่ลึกซึ้งที่สุดของตนเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์และประสบการณ์กับบุคคลอื่นๆ การไตร่ตรองเป็นแรงบันดาลใจไปสู่ความชื่นชมยินดีต่อชีวิตของตนเองและของผู้อื่น และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนสังคมและโลก

ฉันยังพบว่ากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไต่ตรองนี้ ช่วยฝึกทักษะในการคิดวินิจฉัยและไต่ตรองให้นักเรียน ซึ่งจำเป็นเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน สังคมสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยสิ่งกระตุ้นและสิ่งเร้าตลอดเวลา คนเราแทบจะไม่มีช่องว่างของเวลาที่จะหยุดอยู่ชั่วขณะ เพื่อจะได้คิดทบทวน วินิจฉัย และไต่ตรองก่อนที่จะตัดสินใจและลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กระบวนการนี้จะช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในการหยุดชั่วขณะ เพื่อคิดวินิจฉัยและไต่ตรองก่อนที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้นักเรียนไม่ตกเป็นทาสต่อสิ่งเร้า

คุณพ่อจอห์นนี่ โก นำเสนอว่า วิธีการสอนที่ใช้กันอยู่ในระบบการศึกษาของโลกในปัจจุบัน ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ก่อให้เกิดอาการความจำเสื่อมด้านวิชาการ (Academic Amnesia) ซึ่งมีอาการคือ นักเรียนลืมเนื้อหาที่เรียนภายใน 2-3 นาทีหลังจากสอบเสร็จ อาการนี้มีต้นเหตุมาจากการขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงในเนื้อหาที่ได้เรียน

2. ก่อให้เกิดอาการตึบตันทางสติปัญญา (Intellectual Constipation) กล่าวคือ นักเรียนไม่รู้ว่าจะนำสิ่งที่เรียนในห้องเรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไร อาการนี้มีสาเหตุมาจากการขาดแนวทางที่จะปรับใช้สิ่งที่เรารู้ไปลงมือปฏิบัติในชีวิตจริง

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไต่ตรองทำให้นักเรียนได้รู้ว่า “ฉันเรียนรู้อะไร” และยังให้รู้อีกว่า “ฉันเรียนรู้อย่างไร” และที่สำคัญ “ทำไมฉันต้องเรียนรู้เรื่องนี้” กระบวนการนี้จึงช่วยบรรเทาอาการทั้งสองนี้ได้โดยเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนจากวิธีการที่เราใช้อยู่เดิม ในหลายด้าน คือ

1. จากการสอนโดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดฝ่ายเดียว (One-Way Learning: Broadcast or Teacher-Centered) ให้เป็นการสอนที่เป็นสองทางโดยที่นักเรียน

มีส่วนร่วมและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Two-Ways Learning: Interactive or Student Centered)

2. จากการรับฟังความรู้โดยมีนักเรียนเป็นผู้ฟังและครูเป็นผู้ถ่ายทอด ให้เป็นการแสวงหาและต่อยอดความรู้โดยมีนักเรียนเป็นผู้เรียนรู้และลงมือทำ

3. จากการท่องจำและทำซ้ำเนื้อหา ให้เป็นการเข้าใจเนื้อหาและสามารถปรับใช้เนื้อหานั้นในชีวิตจริง

4. จากการเรียนรู้ที่เริ่มต้นและจบสิ้นที่โรงเรียน (School-Long Learning) ให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Learning)

ชักเริ่มน่าสนใจแล้วใช่ไหมล่ะ! ฉันได้ตัดสินใจที่จะจดบันทึกผลการเรียนรู้ และการไตร่ตรองของฉันที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งๆ ที่ ผ่านมาในชีวิต ฉันไม่ชอบการขีดๆ เขียนๆ มากนัก ฉันอยากเชิญชวนคุณมา เดินทางอันท้าทายนี้สู่การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการไตร่ตรองนี้ร่วมกัน เมื่อเสร็จสิ้นการเดินทางแล้ว จึงค่อยตัดสินใจกันว่า จะ “ซื้อ” หรือ “ไม่ซื้อ”

เรามาเริ่มการเดินทางไปด้วยกันและดูแลกันและกันตลอดการเดินทางนะ

“สังคมสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยสิ่งกระตุ้นและสิ่งเร้าตลอดเวลา
คนเราแทบจะไม่มีช่องว่างของเวลาที่จะหยุดอยู่ชั่วขณะ
เพื่อจะได้คิดทบทวน วิจัย และไตร่ตรองก่อนที่จะตัดสินใจ
และลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กระบวนการนี้จะช่วยฝึกทักษะที่จำเป็น
ของนักเรียนในการหยุดชั่วขณะ เพื่อคิด วิจัย และไตร่ตรอง
ก่อนที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อประสบการณ์ที่ได้รับ
ทำให้นักเรียนไม่ตกเป็นทาสต่อสิ่งเร้า”

มีธรรม / อธิษฐาน

“อย่าให้ความรักของเราห่างไกล แต่จงรักด้วยความดี”

(รม.12:21)

2. เริ่มต้นที่จุดหมาย

เมื่อฉันเริ่มศึกษากระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตรตรอง ผู้ใหญ่ที่ฉันนับถือและคร่ำหวอดในการศึกษาคาทอลิก อาจารย์สุมิตรา พงศธร ได้ให้คำแนะนำอันมีค่าแก่ฉันว่า ฉันควรเริ่มจากการศึกษาให้เข้าใจถึงการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของมนุษย์เสียก่อน เพราะการศึกษาอบรมของโรงเรียนไม่ได้มีเป้าหมายเพียงให้นักเรียนสอบแข่งขันกันเข้ามหาวิทยาลัยได้เท่านั้น แต่เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของเขา และให้เขามีมโนธรรมที่ลึกซึ้ง สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการคิดวินิจฉัยและไตรตรอง ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกและลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องและดีงามได้ โดยเฉพาะเมื่อเขาต้องเผชิญกับการตัดสินใจที่สำคัญๆ ในชีวิตของเขา

ฉันคิดว่าความท้าทายของการเป็นครูคงจะไม่ได้อยู่ที่การสอนให้นักเรียนเก็บของมีค่าที่ตกอยู่ในโรงเรียน แล้วเอาไปคืนให้แก่ห้อง “Lost and Found” ได้เท่านั้น ความท้าทายที่แท้จริงอยู่ที่เมื่อถึงเวลาที่นักเรียนต้องตัดสินใจเลือกระหว่างคุณธรรม 2 อย่าง ในระหว่างที่เป็นจุดวิกฤตเชิงคุณธรรม (Moral Dilemma) นักเรียนจะสามารถคิดใคร่ครวญ ไตรตรอง และใช้มโนธรรมอันลึกซึ้งในจิตใจของเขาเลือกคุณธรรมหนึ่งที่ดีกว่า เหมาะสมกว่า และลงมือทำตามการตัดสินใจของเขา ซึ่งจะทำให้เขาภูมิใจในความเป็นตัวตนของเขามากขึ้น

ความท้าทายที่แท้จริงอยู่ที่ วันหนึ่ง “เมื่อนักเรียนของฉันเก็บเงินที่ตกบนถนนได้ 2 ล้านบาท ในขณะที่กำลังต้องการเงินจำนวน 1 ล้านบาทเพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาลให้กับแม่ที่กำลังป่วยหนัก” วันหนึ่ง “เมื่อนักเรียนของฉันต้องการเงินเพื่อจ่ายค่าหน่วยกิต และเพื่อนสนิทเสนอให้นักเรียนของฉันขายบริการทาง

เพศอย่างที่ผมเคยเห็นนั่นทำ” วันนั้น ฉันจะภูมิใจในความเป็นครูอย่างที่สุด หากลูกศิษย์ของฉันจะสามารถตัดสินใจเลือกที่จะลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องและที่จะทำให้เขาภูมิใจและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขา

ฉันจึงตัดสินใจที่จะทำตามคำแนะนำและได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม (The Cognitive Theory of Development of Moral Reasoning Ability) ถูกเสนอโดยนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ชื่อ ลอเรนซ์ โคห์ลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ของ Harvard University โคห์ลเบิร์กได้เสนอทฤษฎีนี้ตามพื้นฐานจากทฤษฎีพัฒนาการของการรู้การคิดของ ฌอง เพียเจต์ (Jean Piaget)

โชคดีจริง ๆ หรืออาจเป็นเพราะพระเจ้าประทานพร อาจารย์สุเมิตราได้แนะนำให้ฉันศึกษา รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่ทำขึ้นโดยการสนับสนุนของคุณย์ ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) ในปี 2550 ของ ผศ.ดร.ดุจเดือน พันธุมหาวิณ ฉันจึงสามารถทำบันทึกการเรียนรู้ในเรื่องนี้ได้ง่ายขึ้นเยอะ บางส่วนของบันทึกแทบจะลอกรายงานมาได้เลย ฉันคิดเข้าข้างตัวเองว่า อาจารย์ดุจเดือนคงไม่ว่าหรือเพราะทำเพื่อการศึกษาโดยไม่ได้สตางค์แม้แต่บาทเดียว และขอถือโอกาสขออนุญาตมา ณ ที่นี้

อาจารย์ดุจเดือนได้เสนอว่า พัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคห์ลเบิร์ก อยู่บนหลักการหรือข้อสมมติฐานว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีการพัฒนาตามระดับความสามารถของการรู้การคิด เหตุผลเชิงจริยธรรมมีพัฒนาการตามระดับสติปัญญา บุคคลที่มีความสามารถทางการคิดในขั้นต้นๆ โดยเฉพาะในวัยเด็ก มักเป็นผู้ที่คิดเกี่ยวกับตนเอง และรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นโดยคิดว่าคนอื่นจะต้องรู้สึก คิด และกระทำอย่างที่ตนคิด รู้สึก และอยากกระทำเช่นเดียวกัน โดยมีได้มองว่า บุคคลอื่นอาจคิด รู้สึก หรือกระทำต่างจากตน เพราะเขาอยู่ในกาลเทศะ หรือมีความจำเป็นต่างจากตน

เมื่อบุคคลโตขึ้น เรียนรู้และมีประสบการณ์มากขึ้น บุคคลจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น โดยเรียนรู้ว่า คนอื่นอาจไม่ได้มีความรู้สึก คิด หรือกระทำอย่างที่ตนคิดหรือกระทำ เพราะเขาอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ จากเรา บุคคลใน

วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งมีความคิดในขั้นรูปธรรม มักเป็นบุคคลประเภท “ตาเห็น มือจับต้องได้” จึงจะเชื่อหรือปฏิบัติตาม” ดังนั้น สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือ เป็นสิ่งที่จะต้องคาดการณ์ต้องคิดก่อนกระทำว่า จะเกิดผลดีผลเสียอย่างไรต่อตนเองและสังคมในอนาคต บุคคลที่มีสติปัญญาในขั้นรูปธรรม จึงไม่สามารถควบคุมให้ตนทำในสิ่งที่ถูกต้องเพื่ออนาคตที่ดีได้

ส่วนบุคคลที่มีระดับสติปัญญาสูง มักเป็นบุคคลตั้งแต่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นต้นไป คือ บุคคลที่มีความสามารถทางการรู้การคิดในขั้นนามธรรม เป็นผู้ที่สามารถคิดและรับรู้ และคาดการณ์ในสิ่งที่มองไม่เห็นหรือยังไม่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีความสามารถในการแยกแยะสาเหตุและผล มีความสามารถในการคิดสังเคราะห์ และวิเคราะห์ได้ ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงมักเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง เพราะเป็นผู้ที่คิดวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งที่ตนเองกระทำนั้น เป็นสิ่งที่ดีอย่างน้อยเพียงใด และจะส่งผลดีผลเสียกับใคร ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จึงเป็นผู้ที่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ซึ่งส่วนหนึ่งคือ เรื่องของบาปบุญคุณโทษ การทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว ตลอดจนจนสามารถยอมรับเรื่องนรก สวรรค์ และนิพพาน

ความสามารถของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา จึงแตกต่างกันไปตามอายุเช่นกัน โดยโคล์เบิร์กเสนอว่า บุคคลในวัยเด็กจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าบุคคลในวัยผู้ใหญ่ และได้เสนอว่า พัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Stages) มี 3 ระดับ ในแต่ละระดับยังแบ่งเป็น 2 ชั้น ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level)

เด็กอายุ 2 ถึง 10 ขวบ จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้ โดยเด็กจะปฏิบัติตามสิ่งที่พ่อแม่บอกให้กระทำ และเรียนรู้ว่าสิ่งใดดี หรือสิ่งใดไม่ดี จากผลที่เด็กกระทำแล้ว โดนลงโทษทางกาย หรือได้รับรางวัล ในระดับนี้เด็กคำนึงแต่เพียงว่า “อะไรจะเกิดขึ้นกับฉัน” (What is it for me?) โคล์เบิร์กได้แบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้ออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (Punishment and Obedience Orientation)

ขั้นนี้เป็นพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นแรก เป็นจริยธรรมของเด็กอายุ 2 ถึง 7 ขวบ เด็กจะตัดสินใจหรือยอมกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเพราะความกลัวความเจ็บปวดจากการถูกลงโทษทางกาย เช่น เด็กไม่ตี้อ เด็กยอมทำตามสิ่งที่ผู้เลี้ยงบอกหรือสั่ง เพราะกลัวถูกตี กลัวถูกลงโทษ จริยธรรมในขั้นนี้อาจปรากฏในผู้ใหญ่ที่เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่พัฒนาตามวัย เช่น ไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะกลัวถูกลงโทษ หรือกลัวตกนรก เป็นต้น เพื่อป้องกันตัวเอง

ตารางที่ 1 พัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลห์เบิร์ก (1969)

ระดับจริยธรรม และอายุ	ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์ อายุ 2 – 10 ขวบ	ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล
ระดับที่ 2 ตามกฎเกณฑ์ อายุ 10 – 16 ปี	ขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับในสังคม
ระดับที่ 3 เหนือกฎเกณฑ์ อายุ 16 ปีขึ้นไป	ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Instrumental-Relativist Orientation)

เป็นจริยธรรมของเด็กอายุ 7 ถึง 10 ขวบ เด็กจะเรียนรู้ว่า การกระทำที่ถูกต้อง คือการกระทำที่ ได้รับผลตอบแทนที่น่าพอใจ เช่น ขนม อาหาร ของเล่น หรือเงิน เป็นต้น ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เข้าทำนองว่า “ยื่นหมู ยื่นแมว” หรือ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” หรือ “ผลัดกันเผาหลัง” มักปรากฏการให้เหตุผลในการกระทำในจริยธรรมขั้นนี้ เช่น เด็กจะทำตามคำสั่ง ก็ต่อเมื่อมีสิ่งของตอบแทน เช่น ขนมเงิน เป็นต้น ผู้ใหญ่ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมชะงักในขั้นนี้จะให้เหตุผลการกระทำ

หรือไม่กระทำ เช่น ทำแล้วไม่คุ้มค่ากับที่ลงทุนลงแรง หรือทำแล้วสูญเปล่า หรือจะทำสิ่งใด ถึงแม้จะเป็นหน้าที่ก็จะขอหรือต้องได้สิ่งตอบแทน มิฉะนั้นจะไม่ทำ หรือทำแบบขอไปที เป็นต้น

เมื่อถึงตรงนี้ ฉันขอหยุดเพื่อทบทวนและใคร่ครวญถึงนักเรียนในชั้นอนุบาลและประถมต้นว่าเขามีพฤติกรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างไร

อาจจะจริงอย่างที่โคห์ลเบิร์กว่า เด็กในช่วงอนุบาลและประถมต้นยอมทำตามคำสอนของฉัน เพราะเขากลัวฉันตีหรือทำโทษ แต่หากฉันไม่ช่วยเขาพัฒนาสู่ระดับการใช้เหตุผลที่สูงขึ้น เขาก็อาจจะติดอยู่แค่นั้น ฉันไม่ควรจะตอกย้ำด้วยการสอนให้ทำสิ่งใดๆ เพียงเพราะกลัวถูกทำโทษ หรือต้องตกนรก ไม่ใช่หรือ

ทำนองเดียวกัน เมื่อนักเรียนโตขึ้น นักเรียนเริ่มแสวงหารางวัลเพื่อตอบแทนการทำความดีของเขา แต่หากฉันไม่นำพาเขาให้สามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น ด้วยการตอกย้ำการให้รางวัลครั้งแล้วครั้งเล่า นั้นไม่เท่ากับฉันกำลังป้อนทอฟฟี่เคลือบยาพิษให้แก่เขาหรือ? ฉันควรทำอย่างไรที่จะชักชวนนักเรียนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ดีงาม เพียงเพราะว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ต้องดีงาม โดยไม่คำนึงว่าจะได้สิ่งใดตอบแทนหรือไม่

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้ เป็นของเด็กที่มีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมมากขึ้นซึ่งโดยส่วนมาก คือ เด็กในอายุระหว่าง 10 ถึง 16 ปี ช่วงนี้เป็นช่วงที่เด็กได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะครอบครัว เพื่อนและสังคม อิทธิพลจากแหล่งเหล่านี้จึงมีผลต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก และแสดงบทบาทของตนตามที่สังคมคาดหวังได้ เด็กจะคำนึงถึงว่า “หลักเกณฑ์คืออะไร” (What is the rule?) ในระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (Interpersonal Concordance)

ในช่วงนี้ เหตุผลที่สำคัญในการที่เด็กจะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ พฤติกรรมเกิดจากการที่ได้รู้สึกรู้ว่า สิ่งที่ได้ตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำนั้น ได้รับความเห็นชอบ ยินยอม หรือเป็นไปตามที่บุคคลรอบข้างคาดหวังหรือยอมรับ ดังนั้นเด็กในช่วงอายุ 10 ถึง 13 ปี มักมีพฤติกรรมคล้ายตามพฤติกรรมเลียนแบบ หรือพฤติกรรมที่ทำให้ตนเป็นจุดเด่น เพื่อเรียกร้องความสนใจและการยอมรับจากผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน ในเด็กบางคน การที่จะเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ทำให้ตนต้องแสดงพฤติกรรมที่เด่น รู้สึกว่าตนเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมไม่น่าปรารถนาหรือเบี่ยงเบน เช่น พฤติกรรมการขับรถซิ่ง พฤติกรรมการเสพสารเสพติด เป็นต้น ส่วนผู้ใหญ่ที่จริยธรรมหยุดชะงักอยู่ในขั้นนี้ คือ บุคคลที่กระทำการใดๆ โดยเห็นแก่พวกพ้อง เครือญาติหรือเพื่อนฝูงมากกว่าที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งใด เพราะเห็นแก่ส่วนรวมเป็นหลัก โดยจะเลือกยึดเอาผลประโยชน์ของตนหรือพวกพ้องเป็นหลักมากกว่าเอาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับในสังคม (Law and Order)

จริยธรรมในขั้นนี้เป็นจริยธรรมที่สูงกว่าขั้นที่ 3 ในขั้นนี้บุคคลกระทำการต่างๆ ตามกฎระเบียบหรือหน้าที่ที่สังคมกำหนด โดยไม่คำนึงถึงญาติหรือพวกพ้องเพื่อนฝูง โคห์ลเบิร์กเสนอว่า จริยธรรมในขั้นนี้เป็นจริยธรรมของเด็กอายุ 13 ถึง 16 ปี เช่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎจราจร การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรหรือหน่วยงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ใหญ่หลายคนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมหยุดชะงักอยู่ในขั้นนี้ โดยการที่อ้างกฎระเบียบข้อบังคับมาเป็นประโยชน์ในการที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง คือการนำระเบียบที่มนุษย์ตั้งขึ้นมาอ้างโดยไม่ดูผลประโยชน์ของส่วนรวม

ประสบการณ์น้อยๆ ของฉันบอกฉันว่า นักเรียนในช่วงวัยนี้เป็นช่วงก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นช่วงแรกซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการหล่อหลอมการเป็นตัวตนของนักเรียนและพฤติกรรมของเขาเมื่อเขาเติบโตใหญ่ ช่างทำทนายจริงๆ ที่จะต้องซัก

นำเขาให้เป็นนักเรียนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้อง เรื่องนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากๆ สำหรับสังคมไทยในขณะนี้ ไม่ใช่เหรอ!

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level)

เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้เป็นของบุคคลที่อายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป บุคคลจะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดตามความคิดและเหตุผลของตน ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมแล้ว โดยมักตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง ยุติธรรม หรือยึดประโยชน์ของส่วนรวมหรือสังคมเป็นหลัก เด็กจะคำนึงถึงว่า “อะไรเป็นหลักการที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ” (What is the principle behind the action?) โดยแบ่งได้เป็นอีก 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญาทางสังคม (Social-Contract Legalistic Orientation)

ในขั้นนี้ บุคคลจะเริ่มเห็นสิทธิขั้นพื้นฐานและกระบวนการประชาธิปไตย ที่ทุกคนมีสิทธิ มีเสียง และมีส่วนร่วม บุคคลเริ่มตั้งคำถามว่า “อะไรทำให้สังคมดีงาม” ซึ่งคุณค่าที่ให้ในแต่ละสังคมอาจแตกต่างกัน บุคคลยึดข้อตกลงเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและความถูกต้องเป็นหลัก จนกว่าข้อตกลงนั้นจะถูกเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการประชาธิปไตย

ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Universal-Ethic Principal Orientation)

บุคคลจะแสดงเหตุผลที่เป็นหลักสากล ไม่ยึดติดต่อกฎเกณฑ์ทางสังคมของตน บุคคลมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม กระทำหรือไม่กระทำการใดตามหลักอุดมคติสากล ซึ่งสะท้อนในหลักของสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน การตัดสินใจเชิงจริยธรรมอยู่ที่บุคคลสามารถตัดสินใจอย่างยุติธรรมได้ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจมีต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในสถานการณ์นั้น การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพิจารณาโดยคำนึงถึงมุมมองของทุกฝ่ายบนพื้นฐานของความยุติธรรม

การบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างชัดเจนที่สุด เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองว่า “ดี” หรือ “เลว” แต่จะเป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งและกว้างขวาง ยากแก่การเข้าใจยิ่ง ขึ้นเป็นลำดับไป เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุด คือ ขั้นที่ 6 ของโคห์ลเบิร์กนั้น ตรงกับสิ่งที่นักปราชญ์ยอมรับว่า เป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์ มิได้เจือเหตุผลประเภทอื่นๆ เลย ฉะนั้น เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดจึงมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล กว้างขวาง ไม่ขัดแย้งกัน และมีรากฐานจากความมีหลักการไม่เข้าข้างตนเอง และเป็นอุดมคติ

เมื่อขั้นที่ 6 นี้เป็นเหมือนจุดหมายปลายทางของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคห์ลเบิร์ก ฉะนั้นจึงไม่ควรปรารถนาที่จะสอนให้นักเรียนของฉันเพียงปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบแบบแผนทางสังคมซึ่งรวมถึงของโรงเรียนอย่างไม่ลืมหูลืมตา หรือเพียงเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมเท่านั้น ฉันต้องชักนำนักเรียนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบเหล่านั้นเพราะเขาเห็นว่าเป็นความถูกต้อง ความเป็นธรรมที่แท้จริง และยิ่งกว่านั้น เขาต้องกล้ายืนหยัดและสามารถท้าทายกฎหมายหรือกฎระเบียบใดๆ ที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรมอันเป็นสากล **นี่แหละ คือ ความกล้าหาญทางจริยธรรม**

ฉันยังต้องนำพาให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกระหว่างคุณธรรมที่บางครั้งจะขัดแย้งกันในสถานการณ์หนึ่ง “หากมีโอกาสที่จะขโมยเงิน เพราะจำเป็นต้องใช้ในการรักษาแม่ที่กำลังป่วยหนัก” หรือ “มีโอกาที่จะรับสินบน เพื่อนำเงินมาส่งเสียให้ลูกเรียนสูงๆ แพงๆ ในต่างประเทศ” แล้ววันนั้นลูกศิษย์ของฉันจะสามารถตัดสินใจเลือกและลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้อง

บ่อเกิดและการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

โคห์ลเบิร์กให้ความเห็นว่า บ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมมาจากการพัฒนาทางการรับรู้และการนำมาคิด กลายเป็นการรู้คิดหรือความฉลาด ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคมประเภทต่างๆ จะช่วยให้ผู้ที่มีความฉลาด ได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและของผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางจริยธรรมนั้น มิใช่การรับความรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่น

โคห์ลเบิร์กเชื่อว่า การพัฒนาทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้น ไปจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไป จะเกิดขึ้นได้ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่า ก็จะถูกใช้น้อยลงทุกที และถูกละทิ้งไปในที่สุด นอกจากนี้ มนุษย์ทุกคนไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาทางจริยธรรมไปถึงขั้นสุดท้ายคือขั้นที่หก แต่อาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งที่ต่ำกว่าก็ได้ โคห์ลเบิร์กพบว่า ผู้ใหญ่ส่วนมากจะมีพัฒนาการถึงขั้นที่สี่เท่านั้น

บทสรุปของโคห์ลเบิร์กนี้ทำให้ฉันระลึกถึงบทจดหมายของนักบุญเปาโลตอนหนึ่งที่เขียนไว้ว่า “เมื่อข้าพเจ้ายังเป็นเด็ก ข้าพเจ้าก็พูดจาเหมือนเด็ก ๆ คิดเหมือนเด็ก ๆ ใช้เหตุผลเหมือนเด็ก ๆ แต่เมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้ใหญ่ ข้าพเจ้าก็เลิกประพฤติเหมือนเด็ก ในเวลานี้ เราเห็นพระเจ้าเพียงราว ๆ เหมือนเห็นในกระจกเงา แต่เมื่อถึงเวลานั้น เราจะเห็นพระองค์เหมือนพระองค์ทรงอยู่ต่อหน้าเรา เวลานี้ ข้าพเจ้ารู้อย่างไม่สมบูรณ์ แต่เมื่อถึงเวลานั้น ข้าพเจ้าจะรู้แจ้งเหมือนที่พระองค์ทรงรู้จักข้าพเจ้า” (1 คร 13 : 11-12)

การศึกษาคาทอลิกมีจุดหมายที่จะหล่อหลอมนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกมิติ ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และจิตวิญญาณ บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความสามารถด้านต่างๆ ที่พระเจ้าประทานให้มืออยู่ในตน ซึ่งสามารถพัฒนาให้ปรากฏได้อย่างค่อยเป็นค่อยไป จนบรรลุถึงความเป็นมนุษย์แท้ที่มีคุณค่า มีความรับผิดชอบ รู้จักควบคุมตนจากภายใน และมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกและปฏิบัติได้อย่างอิสระและสอดคล้องกับมโนธรรมของตนที่ได้รับการหล่อหลอมขึ้นจากการศึกษาที่มีคุณภาพ

นี่คือจุดหมายปลายทางของการศึกษาที่แท้จริงมิใช่หรือ - การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนตามวัยจนถึงขั้นสูงสุดเต็มตามศักยภาพของเขาและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม จากจุดนี้ ฉันจะศึกษาต่อไปเพื่อตอบคำถามว่า กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองจะสามารถเป็นเครื่องมือเพื่อนำฉันสู่จุดหมายปลายทางนี้ได้หรือไม่

ฉันไตร่ตรอง~~~

“เมื่อข้าพเจ้ายังเป็นเด็ก ข้าพเจ้าก็พูดจาเหมือนเด็ก ๆ
คิดเหมือนเด็ก ๆ ใช้เหตุผลเหมือนเด็ก ๆ
แต่เมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้ใหญ่ ข้าพเจ้าก็เลิกประพฤติเหมือนเด็ก
ในเวลานี้ เราเห็นพระเจ้าเพียงราว ๆ เหมือนเห็นในกระจกเงา
แต่เมื่อถึงเวลานั้น เราจะเห็นพระองค์เหมือนพระองค์ทรงอยู่
ต่อหน้าเรา เวลานี้ ข้าพเจ้ารู้อย่างไม่สมบูรณ์ แต่เมื่อถึงเวลานั้น
ข้าพเจ้าจะรู้แจ้งเหมือนที่พระองค์ทรงรู้จักข้าพเจ้า”

(1 คร 13: 11-12)

อิสราเอล

“อย่าใช้อิสราเอลฉันเป็นข้อแก้ตัวที่จะทำตามใจฉัน
แต่จงมีวิถีฉันและฉันด้วยความรัก” (กท. 5:13-14)

3. **สัญจักรแห่งการเรียนรู้**

จุดหมายทางการศึกษาของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง คือ การหล่อหลอมเยาวชนในชายและหญิงที่จะดำรงชีวิตเพื่อผู้อื่น เป็นมนุษย์ที่มีความสามารถเต็มตามศักยภาพของตน มีมโนธรรมเที่ยงตรง และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังนั้น กระบวนการนี้จึงมีรากฐานอยู่ที่การพัฒนา “ความครบสมบูรณ์ของมนุษย์” ด้วยแนวคิดดังต่อไปนี้

1. การหล่อหลอมบุคคลทั้งครบ โรงเรียนถูกเรียกร้องให้บูรณาการมิติที่สมบูรณ์ ฉันจะช่วยให้นักเรียนสามารถค้นพบความหมายของชีวิต ซึ่งจะช่วยให้เขาแสวงหาคำตอบว่า “ฉันเป็นใคร” “ทำไมฉันจึงเกิดมาในโลกนี้” และ “ฉันจะใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความหมายได้อย่างไร” สิ่งนี้จะช่วยในการสร้างเกณฑ์ให้การจัดลำดับความสำคัญและแยกแยะทางเลือก เมื่อนักเรียนต้องเผชิญกับจุดเปลี่ยนในชีวิตของเขา กระบวนการนี้จะส่งเสริมให้เกิดการค้นหาความจริงอย่างเคร่งครัด ด้วยความเข้าใจและไตร่ตรอง

2. ความเคารพในอิสรภาพของมนุษย์ แนวความคิดนี้ไม่ยอมให้จัดการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นการสั่งสอนหรือการครอบงำทางการศึกษา แต่จะส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาความจริงด้วยจิตใจและสติปัญญาที่เปิดกว้างและด้วยความซื่อสัตย์ต่อนักเรียน กระบวนการนี้จึงกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้และรักความจริง และมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ความเป็นไปในสังคมทั้งในแง่บวกและแง่ลบ รับเอาคุณค่าที่ครบครันที่ได้เรียนรู้ ในขณะที่เดียวกัน รู้จักปฏิเสธคุณค่าและวิธีปฏิบัติจอมปลอมทั้งหลาย

3. การไตร่ตรองและการใช้วิจารณ์ญาณ ในสังคมปัจจุบันที่มนุษย์ถูกถล่มด้วยค่านิยมต่างๆ มากมายผ่านสื่อต่างๆ ทำให้การตัดสินใจเลือกอย่างอิสระปราศจากอคติใดๆ ทำได้ยากยิ่ง ดังนั้น การเสริมสร้างวิจารณ์ญาณแก่นักเรียนให้พัฒนาขึ้นตามวัยของเขาหรือที่โคห์ลเบิร์กเรียกว่า “เหตุผลเชิงจริยธรรม” เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบัน ในการใช้วิจารณ์ญาณบนพื้นฐานของเหตุผลเชิงจริยธรรม นักเรียนต้องได้รับการชักนำให้ค้นหาความจริง แล้วจึงพิจารณาวินิจฉัยไตร่ตรอง ขจัดค่านิยมหรืออคติที่ครอบงำอยู่ ประเมินคุณค่า และลำดับความสำคัญ ที่สุดพิจารณาว่าการตัดสินใจนั้นจะมีผลกระทบต่อตนเอง บุคคลอื่นและสังคมอย่างไร จากนั้นจึงตัดสินใจและดำเนินชีวิตตามที่ได้ตัดสินใจนั้น

บนรากฐานและแนวความคิดดังกล่าว กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการไตร่ตรองได้รับการออกแบบและพัฒนาขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้กับการเรียนการสอนในคาบเรียนในการเรียนวิชาต่างๆ ในทุกหลักสูตร และกับกิจกรรมพิเศษอื่นๆ เพื่อให้ครูและนักเรียนมั่นใจได้ว่า พวกเขาสามารถมีกระบวนการที่แน่นอนและมั่นใจได้ที่จะนำพวกเขาบรรลุเป้าหมายการศึกษาของพวกเขา

กระบวนการนี้มีจุดเริ่มต้นที่เป็นรากฐานอยู่ที่ **การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (1)** ด้วยความสัมพันธ์อย่างมีมิตรภาพและไว้วางใจของครูกับนักเรียน ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเรียนรู้โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางและให้การดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ให้นักเรียนค้นพบตัวเองและความจริง ครูเริ่มต้นคาบเรียนด้วยการใช้เวลา 3-5 นาทีแรกในการให้ภาพรวม (2) เพื่อให้ให้นักเรียนเปิดใจรับการเรียนรู้ ด้วยการแสดงให้เห็นให้นักเรียนเห็นว่า นักเรียนกำลังจะเรียนอะไร จะเรียนอย่างไร และเรียนทำไม จากนั้น ครูจึงนำเสนอบทเรียนด้วยความกระตือรือร้น (3) โดยใช้วิธีที่หลากหลายที่จะต้องใช้และฝึกทักษะในการมอง การฟัง และการเคลื่อนไหว และที่สำคัญคือ ครูใช้วิธีการทั้ง Induction และ Deduction เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ประสบการณ์ และเรียนรู้จากประสบการณ์ ด้วยการคิดวินิจฉัย และคิดไตร่ตรอง ประสบการณ์การเรียนรู้เน้นบนพื้นฐานทางวิชาการ และคุณธรรมที่ถูกต้อง จนเกิดความเข้าใจ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้นักเรียนลงมือปฏิบัติในชีวิตจริง

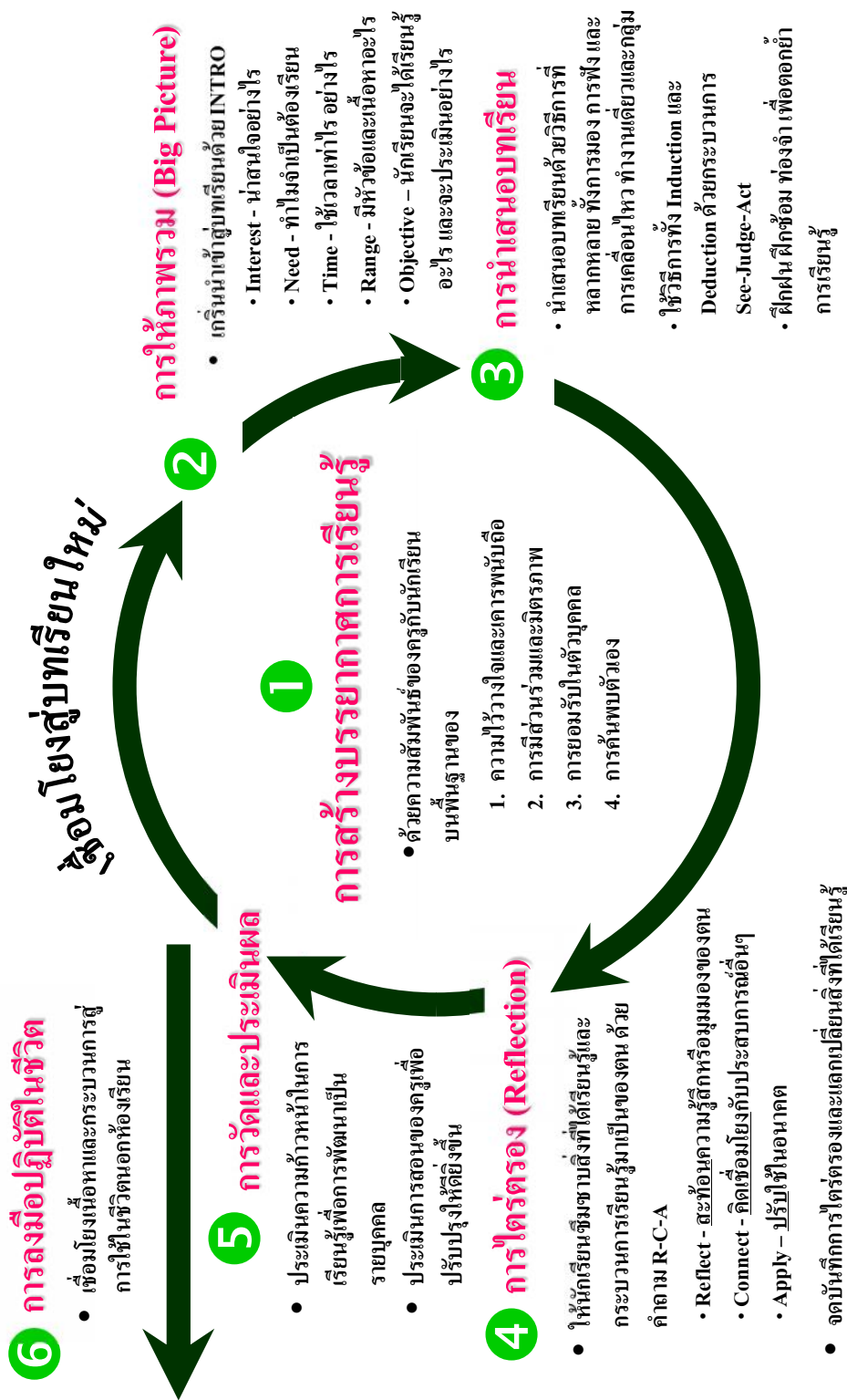
ก่อนหมดคาบเรียนประมาณ 3-5 นาที ครูจูงใจให้นักเรียนไตร่ตรองการ เรียนรู้อีกครั้งหนึ่ง (4) ด้วยการให้นักเรียนตอบและบันทึกคำตอบด้วยคำถาม ไตร่ตรองที่ครูได้เตรียมตัวมาล่วงหน้าเป็นอย่างดี นักเรียนจะได้ตอบกับตัวเองได้ ว่า “ฉันพร้อมที่จะเริ่มต้นเรียนหัวข้อใหม่ หรือ ฉันยังต้องศึกษาหัวข้อนี้เพิ่มขึ้น” การไตร่ตรองนี้เป็นเครื่องมือที่จะประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนได้ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ อีกทั้งช่วยครูในการประเมินตนเองว่าวิธีการ สอนที่ใช้ นั้นจะสามารถให้ผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการหรือไม่ และควรจะปรับปรุงในคาบ ต่อไปอย่างไร แต่ไม่ใช่เพื่อการให้คะแนน

การวัดและประเมินผลในกระบวนการนี้ (5) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน เพื่อการพัฒนานักเรียน มิใช่เป็น เพียงเพื่อการให้คะแนนและการวัดผลเท่านั้น ครูประเมินความก้าวหน้านักเรียน จากผลงานที่นักเรียนได้ลงมือทำและลงมือปฏิบัติในระหว่างคาบเรียน ครูและ นักเรียนทบทวนกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนของครูต่อไป เพื่อให้ ครูเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กระบวนการนี้เห็นว่า การเรียนรู้ต้องไม่หยุดอยู่ในห้องเรียนและใน โรงเรียนเท่านั้น นักเรียนต้องสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ในโรงเรียนไปใช้ในชีวิตจริง ของนักเรียน (6) ครูควรเน้นย้ำในเรื่องนี้ และให้โอกาสแก่นักเรียนที่จะนำ ประสบการณ์ที่ได้รับในชีวิตจริงนั้นกลับมาเล่าสู่ แบ่งปัน ให้นักเรียนอื่นและครูฟัง เพื่อจะได้ร่วมกันเรียนรู้และไตร่ตรองประสบการณ์นั้นเพื่อวินิจฉัยและวาง แผนการลงมือทำ และพัฒนาการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนนี้จึงจะเป็นวิธีการสอนเพื่อให้เกิดการไตร่ตรอง และนำไปสู่การเปลี่ยนชีวิตของนักเรียน ชุมชน สังคมและโลกให้ดีกว่าเดิม (Reflective and Transformative Pedagogy)

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองนี้แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังที่จะแสดงไว้ใน แผนภาพที่ 1 กระบวนการเรียนการสอนเน้นการ ไตร่ตรอง

แผนภาพที่ 1 กระบวนการเรียนการสอนเน้นการไตร่ตรอง

อย่างที่เห็นได้จากภาพ กระบวนการนี้มีลักษณะเป็นวัฏจักร กล่าวคือ หลังจากที่นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตนอกห้องเรียน นักเรียนมีโอกาที่จะนำประสบการณ์ที่ได้รับหรือความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับคาบเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบไม่รู้จบจนตลอดชีวิต

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองมุ่งเน้นการหล่อหลอมบุคคลทั้งครบของบุคคล ทั้งความรู้สึกรู้จักคิด จิตใจ และจิตวิญญาณ มิใช่เพียงแค่สติปัญญาเท่านั้น กระบวนการนี้ยังท้าทายให้นักเรียนพิจารณาถึงคุณค่าของสิ่งที่เขาเรียนโดยอาศัยการไตร่ตรองเพื่อการเจริญเติบโตจากภายในของเขามีใช้เพียงแค่จดจำสิ่งที่เรียนเป็นแท่งๆ อย่างขาดความเข้าใจและขาดการลงมือปฏิบัติ

ฉันว่าดีนะที่นักเรียนจะไม่เพียงต้องจดจำสิ่งที่เรียน แต่ตระหนักในคุณค่าและความหมายของสิ่งที่เขาเรียนและนำไปลงมือปฏิบัติในชีวิต จากประสบการณ์ของฉัน ฉันได้ใช้ความรู้ที่ฉันเรียนในห้องเรียนในโรงเรียนน้อยมาก ๆ ส่วนหนึ่งฉันลืมหรือไม่ก็คืนครูไปเรียบร้อยแล้วตั้งแต่สอบเสร็จ (ฉันมีอาการความจำเสื่อมทางวิชาการกับเขาด้วย) บางส่วนก็ล้าสมัยไปแล้ว หลายๆ ส่วนไม่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตของฉันได้เลย (แถมยังมีอาการตีบตันทางสติปัญญาอีกด้วย) แต่การเรียนรู้ที่มีค่าอย่างที่สุดจากการเรียนของฉัน คือกระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ฉันสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองจนตลอดชีวิต คงจะดีกว่านี้ หากฉันมีโอกาที่จะได้เรียนรู้โดยมีการไตร่ตรองตั้งแต่สมัยที่ฉันยังเป็นนักเรียนอยู่

ฉัน 1๗๕๗๗๗ ~~~

ความเคารพ / สักดิ์ศรี

“ทำห้ทุกคนเป็นบุตรของพระเจ้า ไม่มีชวอขื่อหรือชวอกรัก ไม่มีทาส
หรือไท ไม่มีชวข หรือหญิงอีกต่อไ้ เพราะทำห้ทุกคนเป็นหนึ่งเดีขอกัน”

(กท.3:26-28)

4. สร้างบรรยากาศด้วยผลึกตา

ฉันเชื่อมั่นว่า ครูทุกคนรู้ว่าบรรยากาศที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน และใช้การเรียนรู้เป็นพลังในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาตนเองจากภายใน

การศึกษาคาทอลิกให้ความสำคัญต่อธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์ แต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงศักยภาพทางร่างกายสติปัญญา และจิตใจของนักเรียนแต่ละคนตามบริบทของเขา

ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างในวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และสร้างความสนใจ คุณค่า และโอกาสในความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนทุกคน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การสร้างบรรยากาศเริ่มต้นจากการสร้างบรรยากาศทางกายภาพในห้องเรียน ห้องเรียนอาจเป็นเพียงห้องสี่เหลี่ยมที่แข็งทื่อ ไร้สีสัน ไร้ชีวิตชีวา แต่ด้วยทักษะความเป็นมืออาชีพของครู ห้องสี่เหลี่ยมนั้นจะสามารถกลายเป็นจักรวาลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมหัศจรรย์ เริ่มต้นจากการสร้างบรรยากาศทางกายของห้องเรียนที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เป็นห้องเรียนที่เต็มไปด้วยสีสัน รูปภาพ และสื่อการเรียนรู้ของนักเรียน ประสาททางสายตา หู และสมอง ให้ทำงานด้วยความกระตือรือร้น และกระหายใคร่รู้ ห้องเรียนมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและสามารถเปลี่ยนแปลงโยกย้ายโต๊ะและเก้าอี้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่ใช่โต๊ะและเก้าอี้ที่ต้องเข้าแถวตรงตลอดเวลา

ในการสัมมนาครั้งหนึ่ง วิทยากรผู้คร่ำหวอดในเรื่องการฝึกอบรมและเพื่อนสนิทของฉัน ดร.ธานีรินทร์ สุวงศ์วาร ได้ให้คำแนะนำว่า บรรยากาศที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นเอง ครูต้องให้ความสำคัญต่อลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ตามที่สรุปไว้ใน **แผนภาพที่ 2 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์**

ในขั้นต้น ครูต้องตอบสนองความต้องการทางร่างกาย โดยให้ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ มีอากาศที่ถ่ายเทได้ดี นักเรียนไม่หิวข้าว หิวน้ำ ได้พักผ่อนนอนหลับอย่างเหมาะสม การให้ออกาสนักเรียนจับน้ำเป็นครั้งคราวระหว่างการเรียนจะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองได้เป็นอย่างดี

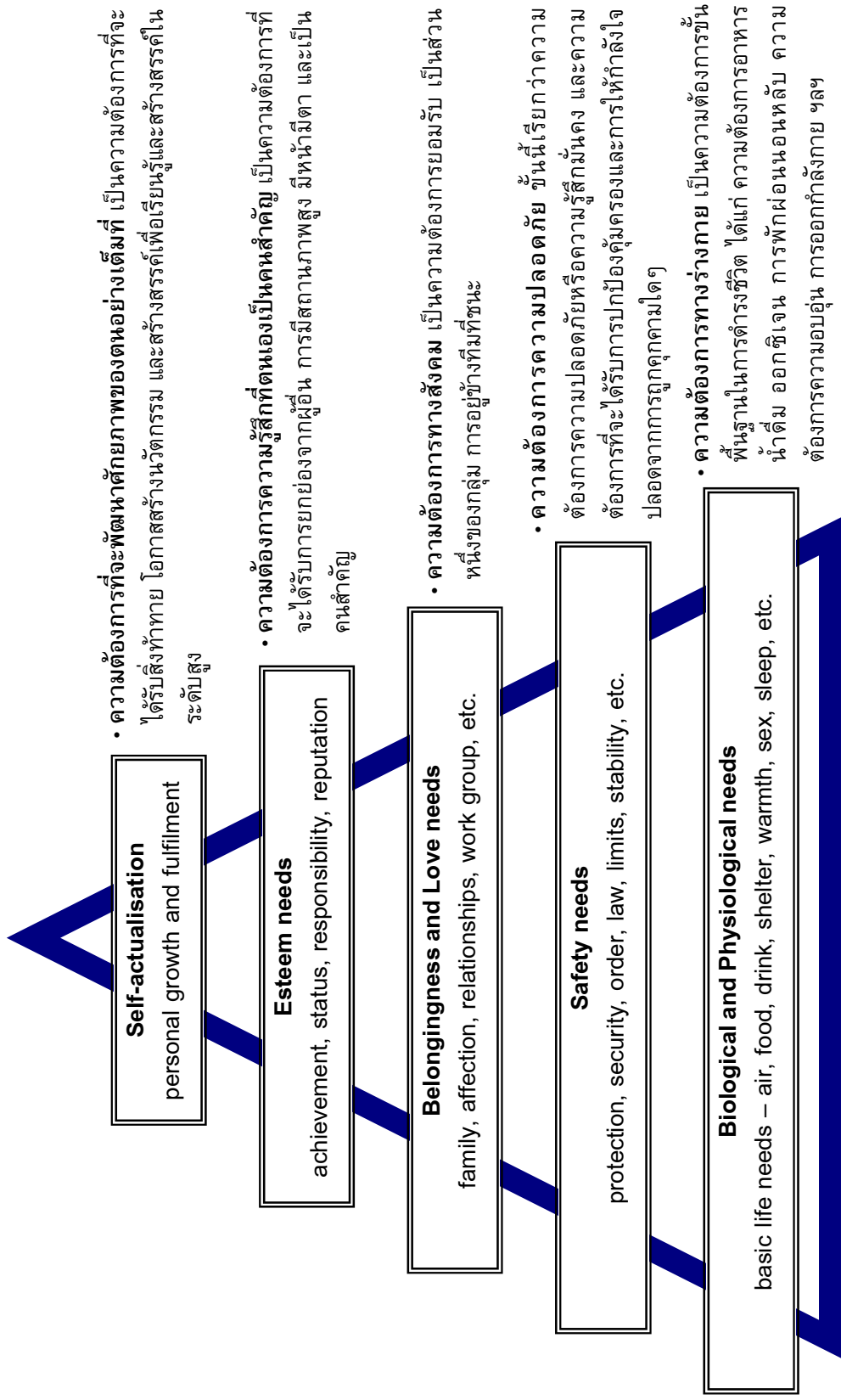
ในขั้นที่สอง ครูต้องจัดให้นักเรียนเกิดความรู้สึกปลอดภัย ไม่ถูกคุกคามทั้งจากภายนอกและภายใน ฉะนั้นเป็นห่วงนักเรียนใน 3 จังหวัดภาคใต้จริงๆ ว่าเขาจะเรียนได้อย่างไร ถ้าเขายังอาจถูกคุกคามจากภัยภายนอกได้ตลอดเวลา

ภายในห้องเรียน นักเรียนต้องรู้สึกปลอดภัยจากการใช้ความรุนแรงด้วยประการใด ๆ อันอาจเกิดจากครูหรือนักเรียนด้วยกัน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ วาจา การกระทำหรือแม้แต่ด้วยภาษากาย เชื่อไหมว่า แม้แต่สีหน้า สายตา น้ำเสียงและภาษากายของครู ไม่ว่าจะเล็กน้อยแค่ไหนก็หลอกนักเรียนไม่ได้ นักเรียนสามารถรู้สึกได้ทันทีว่า นักเรียนมีความหมายมีคุณค่าแค่ไหนสำหรับครู โดยที่ครูไม่ต้องพูดอะไรสักคำ เด็กนักเรียนมีความสามารถมองครูได้จากข้างหลัง ทะลุถึงหัวใจ เพราะครูเป็นคนที่เขารักและเทิดทูน นักเรียนประเมินค่าของตนเองจากสิ่งที่ครูปฏิบัติต่อเขา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจึงมีความสำคัญยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ ต่อบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

เมื่อความต้องการพื้นฐาน 2 ประการแรกได้รับการตอบสนองแล้ว **ในขั้นที่สาม** ครูและนักเรียนจึงจะสามารถร่วมกันเดินทางเพื่อตอบสนองและพัฒนาความต้องการของนักเรียนในลำดับขั้นที่สูงต่อไปได้ เริ่มต้นด้วยการทำให้นักเรียนเป็นที่ยอมรับต่อตนเองและของกลุ่ม ให้นักเรียนรับรู้ว่าเป็นคนสำคัญและสมควรได้รับการยกย่องจากผู้อื่น และในลำดับสูงสุดให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของตนด้วยการได้รับสิ่งที่ท้าทายและได้รับโอกาสที่จะคิดสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้และสร้างสรรค์ในระดับสูง

ผู้ใหญ่ไม่มีอำนาจเหนือความเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเกิดขึ้นจากพลังที่อยู่ภายในที่ผลักดันและสร้างเสริมความเป็นตัวตนของนักเรียนตามวัยและจังหวะชีวิตของเขา ครูมีหน้าที่สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่

แผนภาพที่ 2 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์

เอื้ออำนวยในการเติบโตให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนเท่านั้น กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในฐานะเพื่อนแท้แห่งการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้

เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน ครูต้องเข้าใจนักเรียนในบริบทของเขาแต่ละคน บริบทนี้อาจแตกต่างกันเนื่องจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่

1. **พื้นความรู้** นักเรียนมีพื้นความรู้ก่อนเข้าห้วข้อมากน้อยเพียงใด มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด อย่างไร
2. **พื้นฐานอารมณ์** ในวันนั้น ในขณะที่นั้น นักเรียนในชั้นแต่ละคนมีอารมณ์ ความรู้สึก ความพร้อมในการเรียน มากน้อยเพียงใด
3. **พื้นเพ** นักเรียนมีพื้นเพทางครอบครัว และชุมชนอย่างไร มีเหตุการณ์ใดในชุมชนรวมถึงชุมชนโรงเรียนที่เกิดขึ้น ที่อาจจะมีผลกระทบต่อการศึกษา
4. **พื้นฐานทางสังคม** มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในระดับชาติหรือในระดับโลก ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อการศึกษา

ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในบริบทของนักเรียนต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ

(1) ความไว้วางใจและความเคารพนับถือ

ครูสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในห้องเรียนด้วยความไว้วางใจและเคารพนับถือกันและกัน เพื่อนักเรียนจะได้ผ่อนคลาย เปิดใจ เป็นกันเอง และรู้สึกปลอดภัย บรรยากาศนี้จะช่วยให้นักเรียนกล้าเข้าหาครู กล้าแสดงความรู้สึกรักนึกคิดต่างๆ กล้านำเสนอ กล้าถามคำถาม ครูสามารถทำได้โดย

- รู้จักและจำชื่อนักเรียนแต่ละคน และจำให้ได้เร็วที่สุด เพื่อใช้ในห้องเรียนและเพื่อให้เกิดบรรยากาศในห้องเรียนอย่างที่พึงปรารถนา ด้วยการเรียกนักเรียนด้วยชื่อของแต่ละคน

- กำหนดให้นักเรียนอย่างชัดเจนว่า ครูต้องการให้นักเรียนกล่าวนามครูอย่างไร เช่น คุณครูปานทิพย์
- ในช่วงแรกของภาคเรียน จับคู่ให้นักเรียนให้ทำความรู้จักกันและสลับคู่ไปเรื่อยๆ
- ชวนให้นักเรียนคนหนึ่งอยู่ต่อสัก 1 - 2 นาทีเมื่อสอนจบแต่ละคาบเพื่อคุยกับครู หาเรื่องนำด้วยการชมอะไรบางอย่าง เช่น บอกว่าถ้าไม่มีนักเรียนคนนี้อยู่ในห้องครูต้องคิดถึง เพราะหนูให้ความร่วมมือดีมาก เป็นต้น
- สังสรรค์กับนักเรียนตามบุคลิกและลักษณะนิสัยของครู อาจจะร่วมในกิจกรรมบางอย่างของนักเรียน รับประทานอาหารด้วย เดินไปคุยด้วย ฯลฯ
- ให้นักเรียนทราบหมายเลขโทรศัพท์ของครูเพื่อการติดต่อ
- ถ้านักเรียนขาดเรียน โทรศัพท์ไปหา นัดมาพบ เพื่อมาคุยกันถึงเหตุผลของการขาดเรียน และงานที่นักเรียนต้องทำในช่วงขาดเรียน

(2) การมีส่วนร่วมและมิตรภาพ

การศึกษาคาทอลิกให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบมีส่วนร่วม คือให้นักเรียนร่วมกันเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้น ทั้งของแต่ละบุคคลและรวมพลังเป็นกลุ่ม

ครูจะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้โดยไม่ควบคุมความคิดของเขาหรือไม่กำหนดกิจกรรมของเขาทั้งหมด เพราะนักเรียนจะทำตามครูสั่งโดยไม่มีโอกาสมีส่วนร่วม กระตุ้น ถาม ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น และแสดงออกซึ่งความสามารถ เช่น คุณจะมีกิจกรรมอะไรกัน คุณจะทำอะไร คุณจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร? ครูสามารถสร้างบรรยากาศนี้ โดย

- ฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วยท่าทีและจิตใจที่จดจ่อ ตั้งใจฟังเสริมเติมความคิด แทนที่จะบอกปิดไม่ให้มีความสำคัญกับข้อคิดของนักเรียน กล่าวคือทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าที่เห็น สิ่งที่เขาแสดงทัศนะนั้นมีคุณค่า
- แสดงความจริงใจในความรู้สึก ความคิดเห็นและทัศนคติ ท่าทีของตนเองต่อนักเรียนและต่อสาระเนื้อหาความรู้ กล้ายอมรับว่าท่านไม่มีคำตอบสำหรับทุกคำถาม หากนักเรียนบอกเล่าอะไรให้ฟังด้วยความไว้วางใจ ให้ความ

เคารพในความไว้วางใจนั้น หลีกเลี่ยงการตัดสิน ถูกผิด ดีชั่ว กับสิ่งที่นักเรียนเล่า ให้ฟังด้วยความไว้วางใจ ทั้งด้วยวาจา และอากัปกิริยา

- สร้างระบบ “บัดดี้” เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อคนหนึ่งขาดเรียน ไม่เข้าใจบทเรียน การบ้าน งานที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ ให้มีการแลกเปลี่ยน หมายเลขโทรศัพท์ จับคู่ตามวิชาเอก แผนการเรียน และบ้านใกล้กัน
- ให้นักเรียนมีโอกาสเสนอแนะวิธีการเรียนการสอนในห้อง รวมถึงริเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

(3) การยอมรับในตัวบุคคล

ครูต้องรู้จักและยอมรับนักเรียนในสิ่งที่เขาเป็นในตัวตนของเขา ครูแสดงออกซึ่งการยอมรับตัวนักเรียนได้โดยการฟัง การยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกของเขา พยายามทำความเข้าใจเขา เช่น ความคิดแปลกๆ อารมณ์ ความรู้สึกที่อาจเป็นความรู้สึกทางลบ เช่น ความเบื่อ เป็นต้น ยอมรับเขาอย่างที่เขาเป็นอยู่ การยอมรับไม่ได้หมายความว่าเห็นด้วยกับเขา แต่ยอมรับในฐานะที่เขาเป็นบุคคลคนหนึ่ง ครูสามารถทำได้โดย

- เข้าใจและเข้าถึงบริบทที่แท้จริงของชีวิตพื้นเพของนักเรียน รวมถึงครอบครัว เพื่อน สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ นิสัยหรือแม้แต่ความสนใจงานอดิเรก ความสามารถพิเศษ
- อดทนอดกลั้นกับนักเรียนและรู้จักมองข้ามความผิดพลาดบางประการ หรือเลื่อนการวางโทษออกไปจนกว่าถึงช่วงเวลาทางจิตวิทยาที่เหมาะสม และไม่ทำให้รู้สึกอับอาย
- สัมภาษณ์นักเรียนแต่ละคนในระหว่างปีการศึกษาที่สอนชั้นเรียนนี้ อยู่ เพื่อให้รู้จักนักเรียนมากขึ้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตระหนักว่าครูสนใจเขาอย่างจริงจัง
- พยายามให้ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากนักเรียน เพื่อให้ได้เรียนรู้ถึงมุมมองของนักเรียนว่า ครูมีทัศนคติอย่างไรกับเขามองว่าครูสนใจเขาสักเพียงไร ฯลฯ
- ทำให้นักเรียนเห็นด้านดีของเขาพร้อมๆ กับตัวเขา ที่สำคัญคือไม่จับผิด แต่จับถูก

- คาดหวังในตัวนักเรียนบนพื้นฐานของความเป็นตัวตนของเขาไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป
- แทนที่จะคืนบททดสอบ หรือการบ้าน ในห้องเรียน ขอให้นักเรียนมารับคืนจากห้องพักครู เพื่อเป็นโอกาสให้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

(4) การค้นพบตัวเอง

นักเรียนจะก้าวหน้าหรือไม่ มิใช่ขึ้นอยู่กับการสอนของครู แต่ด้วยการทำงานร่วมกัน เพื่อเขาจะค้นพบด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนยกปัญหา ยกประเด็นที่เขาสนใจเอง ให้เขาจัดการอะไรต่างๆ ด้วยตนเองบ้าง โดยครูควรจะ

- ส่งเสริมให้นักเรียนไตร่ตรองถึงปัจจัยแวดล้อมที่เขาประสบและไตร่ตรองถึงผลกระทบของปัจจัยเหล่านั้นต่อตัวของเขา ทั้งในด้านทัศนคติ การตัดสินใจและทางเลือก
- ตอกย้ำพฤติกรรมด้านบวกของนักเรียน และให้โอกาสนักเรียนพัฒนาพฤติกรรมเหล่านั้น
- ให้แรงจูงใจในทางบวกทุกครั้งที่มีโอกาสด้วยการกล่าวชมเชยตอบคำถามของนักเรียนด้วยท่าทีแห่งการให้ความเคารพและให้เกียรตินักเรียน
- ยินยอมให้นักเรียนทำผิดพลาดได้ และไม่ย่อท้อที่จะพยายามต่อไป ตระหนักว่าความผิดพลาด บกพร่องของนักเรียนในห้องเรียนนั้นเป็นคนละเรื่องกับความล้มเหลวหรือล้มเหลวในชีวิต
- ให้นักเรียนขอยืมหนังสืออ้างอิงความรู้ต่างๆ และขอยืมจากนักเรียนบ้างครูอาจจะริเริ่มกระบวนการนี้ด้วยการกล่าวว่า “ครูเพิ่งอ่านหนังสือเรื่องเด็กน้อยโตเข้าหาแสง ซึ่งเป็นหนังสือที่ดีมากๆ เลย มีใครต้องการขอยืมครูไปอ่านบ้างไหม”

คุณพ่อจอห์นนี่ โก แนะนำว่า กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองอยู่บนความเชื่อที่ว่า เป็นนักเรียนเอง ไม่ใช่ครู ที่จะต้องรับผิดชอบมากที่สุดต่อการเรียนรู้ของตน และเป็นนักเรียนเอง ไม่ใช่ครู ที่ต้องทำงานเป็นส่วนใหญ่ ครูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ต้องไม่เป็น“จุดสนใจหลัก”

ในห้องเรียนหรือทำงานทั้งหมด สิ่งที่คุณควรจะเป็นคือ ครูเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้

(1) สร้างความสัมพันธ์เป็นรายบุคคลกับนักเรียนเพื่อให้เขามีแรงจูงใจที่จะเรียน

(2) ให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย รวมทั้งเมื่อนักเรียนทำผิดพลาด และไม่ย่อท้อที่จะพยายามเรียนรู้ต่อไป และ

(3) แสดงให้นักเรียนเห็นในความเชี่ยวชาญและความกระตือรือร้นของคุณ เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน

คุณมีบทบาทอย่างมากในกระบวนการนี้มากแค่ไหนหรือ? ฉันขอตอบด้วยข้อสังเกตของพระสันตะปาปาปอลที่ 6 ที่ว่า “นักเรียนในทุกวันนี้ไม่ฟังครูอย่างจริงจัง แต่รับฟังผู้เป็นประจักษ์พยาน และหากพวกเขาไม่ฟังครู นั่นก็เพราะครูเหล่านี้เป็นประจักษ์พยาน”

เมื่อฉันได้ไตร่ตรองถึงการสร้างบรรยากาศทั้ง 4 ด้านแล้ว ฉันขอสรุปว่า เพื่อให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศในลักษณะดังกล่าวได้ ครูต้องศรัทธาในความเป็นมนุษย์และความสามารถที่อยู่ในตัวนักเรียน เริ่มต้นจากการเปิดใจของตัวเอง และมองนักเรียนด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวเอง เพื่อครูจะได้เป็นเพื่อนร่วมทางชีวิตผู้ซึ่งพร้อมที่จะเรียนรู้และเติบโตต่อไปพร้อมๆ กับเขา

ฉันไตร่ตรอง~~~

“เชื่อไหมว่า แม้แต่สีหน้า สายตา น้ำเสียงและภาษากายของคุณ
ไม่ว่าเล็กน้อยแค่ไหนก็ลอกนักเรียนไม่ได้ นักเรียนสามารถรู้สึก
ได้ทันทีว่า นักเรียนมีความหมายมีคุณค่าแค่ไหนสำหรับคุณ
โดยที่คุณไม่ต้องพูดอะไรสักคำ เด็กนักเรียนมีความสามารถมองคุณ
ได้จากข้างหลังทะลุถึงหัวใจ เพราะคุณเป็นคนที่เขารักและเทิดทูน
นักเรียนประเมินค่าของตนเองจากสิ่งที่ครูปฏิบัติต่อเขา
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจึงมีความสำคัญยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ
ต่อบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน”

ความรัก

“ความรักย่อมอดทน มีใจดีเพื่อ
ไม่ริษยา ไม่ได้ดุดนตนเอง
ไม่จองพอง ไม่พยามดาษ
ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ขุ่นเคือง
ไม่จดจำความผิดที่ไ้ได้รับ
ไม่ยินดีในความชั่ว
แต่ร่วมยินดีในความถูกต้อง
ความรักให้อดทนทุกอย่าง
ใช้ทุกอย่าง พ้องทุกอย่าง
อดทนทุกอย่าง” (1คร.13:1-8)

5. เมื่อประยุกต์ใช้การให้ภาพรวม

การให้ภาพรวมแก่นักเรียนเมื่อเริ่มต้นคาบเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ใด ๆ เป็นการเปิดประตูใจของนักเรียนเพื่อให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนและครู เพราะการให้ภาพรวมอย่างดีนั้นมีผลต่อนักเรียนดังต่อไปนี้

1. ปลุกเร้าความสนใจของนักเรียนในเนื้อหาที่กำลังจะเรียนหรือกิจกรรมที่จะทำ (Interest)
2. ให้นักเรียนรู้ว่าเนื้อหาที่กำลังจะเรียนนี้มีความจำเป็นต่อนักเรียน (Need)
3. ให้นักเรียนได้รับรู้ล่วงหน้าว่าครูจะใช้เวลาเท่าใดสำหรับหัวข้อนี้ (Time)
4. ชี้ให้เห็นหัวข้อและขั้นตอนหรือกระบวนการเรียนที่สำคัญ (Range)
5. กำหนดและตกลงวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจนและมีส่วนร่วม (Objective)

การให้ภาพรวมที่ดีจะให้นักเรียนสามารถรู้ล่วงหน้าว่า เขาจะได้เรียนรู้อะไร อย่างไร และเพื่ออะไร นักเรียนจะสามารถจินตนาการถึงภาพรวมที่กำลังจะเรียนเพื่อการทบทวน วินิจฉัย หรือไตร่ตรอง อันจะนำไปสู่การวางรากฐานของชีวิตอย่างมีเป้าหมายและการวางแผนในระยะสั้นและระยะยาว

อ้อ! ฉันยังไม่ได้บันทึกเลยว่า การให้ภาพรวม (Big Picture) คืออะไร การให้ภาพรวมกับนักเรียนเป็นเทคนิคที่จำเป็นในการเริ่มคาบเรียนในทุกคาบเรียน โดยครูใช้เวลาประมาณ 5 นาที ก่อนเริ่มเข้าสู่เนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ อธิบายถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในคาบเรียนนั้น เพื่อกระตุ้นความสนใจและทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ในระหว่างการให้ภาพรวม ครูสามารถฟังความสนใจของนักเรียนเพื่อเปิดใจของนักเรียนสู่เนื้อหาสาระที่คุณต้องการให้นักเรียนเรียนรู้

ด้วยการให้ภาพรวมที่ดี นักเรียนจะได้รับรู้ล่วงหน้าว่า นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง นักเรียนจะเรียนอย่างไร และทำไมนักเรียนต้องเรียนรู้เรื่องนี้ ดร.ธานีทร์ สว่างศ์วาร ได้แนะนำให้ฉันใช้ INTRO Model ในการให้ภาพรวมดังนี้

1. Interest (ความน่าสนใจ) - ชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาที่กำลังจะเรียนมีความน่าสนใจอย่างไร หรือเกี่ยวข้องกับนักเรียนอย่างไร
2. Need (ความจำเป็น) - ชี้ให้เห็นว่าทำไมนักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องนี้ นักเรียนจะได้อะไรในชีวิต นักเรียนจะเข้าใจเรื่องใด หรือจะได้รับการพัฒนาทักษะด้านใด
3. Time (เวลา) - จะใช้เวลาเท่าไร และอย่างไร
4. Range (หัวข้อและเนื้อหา) - มีหัวข้อและหัวข้อย่อยที่จะเรียน หรือเนื้อหาสาระครอบคลุมเพียงใด
5. Objectives (วัตถุประสงค์) - มีวัตถุประสงค์อะไรในการเรียนรู้ นักเรียนจะเข้าใจเรื่องใด หรือจะได้รับการพัฒนาทักษะด้านใด

การเขียนเรียงเป็นคำว่า I – N – T – R – O เป็นเพียงเพื่อให้การจดจำง่ายเท่านั้นว่า การให้ภาพรวมควรจะครอบคลุมอะไรบ้าง แต่เมื่อนำไปปฏิบัติ เราจะสามารถคิดและเขียนสลับสับเปลี่ยนได้ตามความถนัดของเราเองและตามความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่กำลังจะสอน ในส่วนตัวของฉัน ฉันจะเริ่มเขียนแผนการสอนจาก O และ N ก่อนเสมอ เพราะจะช่วยให้ฉันชัดเจนว่า ฉันกำลังจะสอนอะไร อย่างไร และเพราะเหตุใด

ฉันได้รวบรวมคำแนะนำบางประการในการให้ภาพรวมกับนักเรียนมาฝากกันไว้ ดังนี้

1. ครูควรใช้เวลาในการให้ภาพรวมเพื่อการสร้างทักษะในการมองภาพรวม (Holistic) และทักษะในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน
2. ครูควรเตรียมตัวเป็นอย่างดีและอย่างเต็มที่ว่าจะให้ภาพรวมได้อย่างชัดเจนและน่าสนใจได้อย่างไร
3. ครูควรให้ภาพรวมที่กระชับและมีหัวข้อไม่มากแต่ให้รายละเอียดที่พอควร
4. ครูไม่จำเป็นต้องกระตุ้นให้นักเรียนบันทึกทุกคำที่ครูพูด ในระหว่างการให้ภาพรวม ครูควรให้นักเรียนตั้งใจฟังและทำบันทึกย่อ เพื่อเป็นแนวทางหลังจากที่ครูพูดจบแล้ว

การให้ภาพรวมเป็นเทคนิคที่ล้าลึกในการช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และการคิดในระดับที่สูงขึ้น เมื่อเริ่มคาบเรียนครูให้นักเรียนมองเห็นภาพรวม (Holistic) ในระหว่างเวลาเรียน ครูค่อยๆ แยกย่อยภาพรวมนั้นเป็นภาพเล็กๆ ที่เป็นหัวข้อย่อยต่างๆ และแสดงถึงความสัมพันธ์ของหัวข้อย่อยเหล่านั้น ก่อนจบคาบเรียน ด้วยการไต่ตรองอีกครั้งหนึ่ง นักเรียนจะได้รับโอกาสที่ทบทวนภาพเล็กๆ และประกอบให้กลับเป็นภาพใหญ่ในใจของเขาอีกครั้ง และตรวจสอบว่าเขาได้เรียนรู้ครบถ้วนอย่างที่ครูตั้งใจไว้ตั้งแต่ตอนเริ่มคาบเรียนหรือไม่

เป้าหมายของการสอนแต่ละวิชามีได้อยู่ที่เพียงทำให้นักเรียนได้รับความรู้ แต่ยังให้นักเรียนเข้าใจในคุณค่าของความรู้นั้นและการค้นพบความจริง โดยอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ด้วย

ด้วยการให้ภาพรวมอย่างละเอียดถี่ถ้วนของเนื้อหาสาระ นักเรียนจึงได้รับรู้ถึงภาพรวมและได้รับการบอกเป็นนัยๆ ในต้นคาบเรียนว่า หัวข้อย่อยต่างๆ มีความสัมพันธ์ และสามารถนำมาประกอบเป็นภาพใหญ่ได้อย่างไร นักเรียนจะเกิดทักษะในการสังเคราะห์ภาพเล็กในการเป็นภาพรวมที่ครบถ้วนได้ และในทางกลับกัน นักเรียนก็จะสามารถวิเคราะห์ภาพเล็กออกจากภาพใหญ่ได้ ด้วย การให้ภาพรวมที่ดีและได้ผลจึงเป็นการฝึกฝนทั้งการคิดสังเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ฉันทคิดว่า การให้ภาพรวมเป็นการใช้เวลา 3 – 5 นาทีแรกของคาบเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่คุ้มค่าจริงๆ

ขอขอบคุณ~

“การให้ภาพรวมเป็นเทคนิคที่ล้ำลึกที่จะช่วยพัฒนาทักษะ
ในการเรียนรู้และการคิดในระดับที่สูงขึ้น
เมื่อเริ่มคาบเรียน ครูให้นักเรียนมองภาพรวม (Holistic)
ในระหว่างเวลาเรียน ครูค่อย ๆ แยกย่อยภาพรวมนั้น
เป็นภาพเล็ก ๆ ที่เป็นหัวข้อย่อยต่าง ๆ และความสัมพันธ์
ของหัวข้อย่อยเหล่านั้น เมื่อจบคาบเรียนด้วยการไตร่ตรอง
นักเรียนจะได้รับโอกาสที่ทบทวนภาพเล็ก ๆ
และประกอบเป็นภาพใหญ่ในใจของเขาอีกครั้ง
และตรวจสอบว่าเขาได้เรียนรู้ครบถ้วน
อย่างที่ครูตั้งใจไว้ตั้งแต่ตอนเริ่มคาบเรียนหรือไม่”

ความจริง

“ท่านจะได้รับความจริง และความจริงจะทำให้ท่านเป็นอิสระ”

(ยอ. 8:32)

6. *นำเสนอบทเรียนเพื่อให้นักเรียนแต่ละคน*

ในที่สุด ก็มาถึงขั้นตอนที่ฉันถนัดและคุ้นเคยเสียที การ “สอน” บทเรียน ให้แก่นักเรียน แต่พอได้อ่านเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง ฉันก็ถึงกับต้องอึ้งไปชั่วขณะ ขั้นตอนนี้เรียกว่าถูกเรียกว่า “การนำเสนอบทเรียน” อ้าว! ไม่ใช่การ “สอน” บทเรียนหรือหรือ? ทำไมนะเหรอ?

นักบุญอิกญาซีโอ ผู้ให้กำเนิดการศึกษาที่เน้นการไตร่ตรองได้พิสูจน์ด้วย ประสบการณ์การศึกษาของตนเองว่า **ความกระตือรือร้นแต่เพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอ ที่จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จได้** วิธีที่นักเรียนได้รับการ นำทางและวิธีที่ใช้ในการสอนนับเป็นส่วนที่สำคัญมาก

เมื่อพูดถึงการ “สอน” บทเรียน ซึ่งฉันคุ้นเคย เป็นการสื่อสารด้านเดียว จากครูสู่นักเรียน หรือที่ภาษาเทคนิคเรียกว่า “การบรรยาย” หรือ “Chalk and Talk” ซึ่งก็ฟังดูเก๋ดี การเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองยังคงถือว่าการ บรรยายเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพราะครูสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ทาง วิชาการที่ถูกต้องแม่นยำและมีขอบเขตสำหรับชั้นเรียนแต่ละชั้นโดยง่าย แต่ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่แท้จริงเป็นมากกว่านั้น นักบุญอิกญาซีโอชี้ให้เรา ตระหนักว่า ถึงแม้ว่าการสอนทางวิชาการที่ได้รับการจัดระบบเรียบร้อยเป็น อย่างดี ก็ไม่อาจช่วยให้บุคคลเติบโตขึ้นอย่างแท้จริงได้ ยกเว้นแต่นักเรียน จะได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในกระบวนการเรียน การเรียนจะไม่ เกิดขึ้นโดยที่นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยความเข้าใจของตนเอง ดังนั้น การฝึกปฏิบัติและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญ

การเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองให้ความสำคัญอย่างมากกับการคัดเลือกและปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน บนพื้นฐานความเชื่ออันเป็นรากฐานที่ว่า “แม้กระทั่งเด็กเล็ก ๆ ก็สามารถเรียนรู้ได้มากมาย ถ้าหากเด็ก ๆ เหล่านั้นไม่ได้ถูกยึดเยียดสิ่งต่าง ๆ มากเกินไปในครั้งเดียว” ขอบเขตและลำดับขั้นตอนที่ถูก ออกแบบมาให้เหมาะสมตามแต่ความสามารถของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐาน

ประเด็นนี้ทำให้ฉันคิดถึงรายงานการวิจัยทางการศึกษาในปัจจุบัน ที่ได้ศึกษาวิจัยการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในโลกปัจจุบัน ผลการวิจัยแสดงว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จได้ลดจำนวนหัวข้อที่สอนลง แต่เน้นสอนให้ลึกซึ้งในแต่ละปี ให้ความสำคัญกับทักษะการใช้เหตุผลและการประยุกต์ใช้ความรู้มากกว่าการสอนเนื้อหามาให้ครบถ้วน และมีลำดับการหวังผลที่อิงตามความก้าวหน้าของการเรียนรู้ในสาขาเดียวกันหรือระหว่างสาขาวิชา

ฉันอดไม่ได้ที่จะหยุดเพื่อถามตัวเองว่า “แล้วนักเรียนของฉันถูกยึดเยียดสิ่งต่าง ๆ มากเกินไปในครั้งเดียวหรือเปล่า?”

ในเมื่อการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามแต่ความสามารถและบริบทของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐาน มนุษย์มีประสาทสัมผัสที่ใช้ในการเรียนรู้ประสบการณ์ภายนอก 3 อย่าง คือ การมองเห็น (Visual) การฟัง (Auditory) และการสัมผัสหรือเคลื่อนไหว (Kinesthetic) แม้ว่าทุกคนจะมีประสาทสัมผัสครบทั้ง 3 อย่าง แต่นักเรียนแต่ละคนมีความถนัดในการใช้ประสาทสัมผัสแตกต่างกัน บางคนอาจถนัดในการมองเห็น บางคนอาจถนัดในการฟัง ขณะที่คนอื่น ๆ อาจถนัดในการเคลื่อนไหวมากกว่า

เมื่อตระหนักถึงความแตกต่างนี้ ฉันคิดว่าควรพยายามจัดวิธีการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสนำใช้ประสาทสัมผัสที่ตนเองถนัดในการเรียนรู้ ฉันควรสังเกตและบันทึกว่านักเรียนแต่ละคนถนัดใช้ประสาทสัมผัสแบบใด เพื่อออกแบบแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดเท่าที่ฉันจะทำได้

ผู้เรียนแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทตามประสาทสัมผัสการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผู้เรียนรู้ด้วยการมอง (Visual Learner)

ผู้เรียนรู้ด้วยการมองมีประมาณร้อยละ 40 - 50 ของประชากรทั้งหมด มีลักษณะและวิธีการเรียนรู้ ดังนี้

- เรียนรู้ด้วยการมองเห็นวัตถุ ในขณะที่ฟัง ต้องดูตำราเรียนในขณะที่ครูพูด โดยเฉพาะการเรียนภาษาต่างประเทศ
- เรียนรู้ได้ดีขึ้น เมื่อมีภาพประกอบในกราฟ แผนภูมิ แผนผัง หรือรูปภาพ หรือเมื่อได้ดูภาพยนตร์ หนังสือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือสื่อต่างๆ
- อาจไม่ถนัดที่จะจดบันทึกขณะฟังบรรยาย
- จำสิ่งที่อ่านได้ดีกว่าที่ฟังและเก็บข้อมูลเป็นภาพ

เพื่อทบทวนรูปแบบการเรียนการสอนของฉัน ฉันตั้งคำถามกับตัวเองและบันทึกคำตอบของฉัน ดังต่อไปนี้

1. ในแต่ละคาบเรียน ฉันใช้การสอนที่เน้นการมองคิดเป็นร้อยละเท่าไร?
2. ฉันใช้เทคนิควิธีอะไรบ้างที่ให้นักเรียนใช้ประสาทสัมผัสการมองเห็นได้ผลเป็นอย่างดี?
3. ฉันเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการมองหรือไม่ ถ้าใช่ มีเทคนิคอะไรบ้าง 2 - 3 อย่างที่ฉันพบว่าเป็นประโยชน์กับฉัน หรือที่ฉันชอบมากที่สุด?

2. ผู้เรียนรู้ด้วยการฟัง (Auditory Learner)

ผู้เรียนรู้ด้วยการฟังมีประมาณร้อยละ 15 - 20 ของประชากรทั้งหมด ผู้เรียนกลุ่มนี้คงเป็นกลุ่มในฝันของผู้สอนที่ชอบ “Chalk and Talk” แน่ๆ เลย ผู้เรียนกลุ่มนี้มีวิธีการเรียน ดังนี้

- เรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการฟัง และจดบันทึกได้อย่างดี
- เรียนรู้ได้ดีขึ้น ด้วยการกลับไปฟังบันทึกเสียงคำบรรยาย
- มีปัญหาในคาบเรียนที่ให้อ่านหนังสือโดยไม่มีการบรรยาย
- จำสิ่งที่ได้ฟังดีกว่าจากสิ่งที่อ่าน
- สามารถแปลงข้อมูลที่ฟัง เพื่อจำเป็นภาพได้

เพื่อทบทวนรูปแบบการเรียนการสอนของฉัน ฉันตั้งคำถามกับตัวเองและบันทึกคำตอบของฉัน ดังต่อไปนี้

1. ในแต่ละคาบเรียน ฉันใช้การสอนที่เน้นการฟังคิดเป็นร้อยละเท่าไร?
2. ฉันใช้เทคนิควิธีอะไรบ้างที่ให้นักเรียนใช้ประสาทสัมผัสการฟังที่ได้ผลเป็นอย่างดี?
3. ฉันเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการฟังหรือไม่? ถ้าใช่ มีเทคนิคอะไรบ้าง 2 - 3 อย่าง ที่ฉันพบว่าเป็นประโยชน์กับฉันหรือที่ฉันชอบมากที่สุด?

3. ผู้เรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหว (Physical Learner)

ผู้เรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวมีประมาณร้อยละ 15 - 20 ของประชากรทั้งหมด เป็นกลุ่มที่ครูคงต้องใช้พลังงานมากน้อยในการเคลื่อนไหวไปกับเขา กลุ่มนี้มีวิธีเรียน ดังนี้

- เรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการสัมผัส จับต้อง และใช้สิ่งของต่างๆ
- เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย หรือวัสดุใกล้ตัว เช่น ปากกา

ดินสอ ตลอดเวลา

- มักจะมีปัญหาในคาบเรียนที่เน้นการบรรยาย และไม่สามารถจดบันทึกได้ดี
- สามารถจดจำได้ดีในสิ่งที่ได้ลงมือทำ มากกว่าเพียงแค่การฟังบรรยายหรือการมอง
- มีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาโดยการใช้อวัยวะ จึงทำให้ดูเหมือนว่าเป็นคนหุนหันพลันแล่น และควบคุมได้ยาก
- สามารถจดจำทักษะทางกีฬาหรือศิลปะ ได้ดีกว่าหลักทางวิชาการ

เพื่อทบทวนรูปแบบการเรียนการสอนของฉัน ฉันตั้งคำถามกับตัวเองและบันทึกคำตอบของฉัน ดังต่อไปนี้

1. ในแต่ละคาบเรียน ฉันใช้การสอนที่เน้นการเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละเท่าไร?
2. ฉันใช้เทคนิควิธีอะไรบ้างที่ให้นักเรียนใช้ประสาทสัมผัสการเคลื่อนไหวที่ได้ผลเป็นอย่างดี?

3. ฉันเป็นผู้ที่เรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหวหรือไม่? ถ้าใช่ มีเทคนิคอะไรบ้าง 2 - 3 อย่างที่ฉันพบว่าเป็นประโยชน์กับฉันหรือที่ฉันชอบมากที่สุด?

นักเรียนควรได้รับโอกาสที่จะพัฒนาและเรียนรู้ประสาทสัมผัสทั้ง 3 ด้าน แม้ว่าจะมีความถนัดในการใช้ประสาทสัมผัสนั้นแตกต่างกัน ครูจึงควรจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิควิธีที่หลากหลาย และส่งเสริมการใช้และพัฒนาประสาทสัมผัสทั้ง 3 ด้านของนักเรียนแต่ละคน และขณะเดียวกันให้โอกาสนักเรียนได้ใช้ความถนัดในการเรียนรู้ของตนอย่างเท่าเทียมกัน

การศึกษาคาทอลิกเรียกร้องให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมให้แก่นักเรียน ครูพึงวางแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ครูต้องให้กำลังใจ กระตุ้น ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนตักเตือนอย่างเป็นมิตร เพื่อให้เกิดผลทั้งทางวิชาการและทางศีลธรรม และที่สุดครูต้องภาวนาให้แก่นักเรียนแต่ละคน

นอกจากการให้ความสำคัญกับการวางแผนการเรียนการสอนที่ให้โอกาสแก่นักเรียนใช้ประสาทสัมผัสที่แตกต่างกันแล้ว กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองยังให้ความสำคัญกับ “การทำซ้ำ” ทั้งที่เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน รายปี เพราะนักเรียนจะได้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ แต่การทำซ้ำไม่ได้หมายถึงการสอนซ้ำแล้วซ้ำอีกเพื่อให้จดจำเนื้อหาสาระซึ่งทำให้เบื่อหน่ายในทางตรงกันข้าม การทำซ้ำเป็นการให้โอกาสนักเรียนที่จะเข้าใจและไตร่ตรองส่วนตัว และได้ซึมซาบ บทเรียนนั้นมาเป็นของตนเอง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนรู้สึกตื่นเต้นกับบทเรียนและได้ไตร่ตรองบทเรียนที่ครูนำเสนอ

นอกจากวิธีการสอนแล้ว แน่นนอนว่า ครูต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่จะนำเสนอด้วย ครูต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงเนื้อหาวิชาการที่สอน และจะสมบูรณ์แบบไร้ที่ติ หากครูรักและคลั่งไคล้ในเนื้อหาวิชานั้น ครูพัฒนาตนเองเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความกระตือรือร้นที่จะนำเสนอเนื้อหาในวิชานั้น ไม่ใช่เพื่ออวดภูมิ แต่เพื่อจูงใจให้นักเรียนใฝ่ฝันที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญและกระตือรือร้นในการเรียนรู้วิชานั้นเช่นเดียวกัน ครูต้องใช้ความเชี่ยวชาญของตนที่จะแบ่งเนื้อหาเป็น

คำเล็ก ๆ แล้วค่อย ๆ ป้อนนักเรียนทีละคำทีละคำ ให้เหมาะสมกับความสามารถใน
การรับรู้ของนักเรียนแต่ละคน โดยไม่ยึดเยียดสิ่งต่างๆ มากเกินไปในครั้งเดียว

หรือบทประลอง~~~~

“นักบุญอิกญาซีโอซีให้เราตระหนักว่า
ถึงแม้ว่าการสอนทางวิชาการที่ได้รับการจัดระบบเรียบร้อย
เป็นอย่างดี ก็ไม่อาจช่วยให้บุคคลเติบโตขึ้นอย่างแท้จริงได้
ยกเว้นแต่นักเรียนจะได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น
ในกระบวนการเรียน การเรียนจะไม่เกิดขึ้นโดยที่นักเรียน
ไม่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยความเข้าใจของตนเอง ดังนั้น
การฝึกปฏิบัติและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญ”

ความเชื่อศรัทธา

“ความเชื่อ คือ ความมั่นใจในสิ่งที่เราหวัง แม้ข้อพิสูจน์ถึง สิ่งที่ไม่ได้เห็น เพราะความเชื่อ เราจึงเข้าใจว่าพระอาณาจักรของพระเจ้าเริ่มมีอยู่ในโลก” (ฮม.11:1-5)

7. *สำรวจชีวิตด้วย See-Judge-Act*

ตอนนี้ฉันคงผ่านครึ่งทางของการเดินทางเพื่อเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง ยิ่งฉันรู้จักและเข้าใจกระบวนการนี้มากขึ้นเท่าใด ฉันก็ยิ่งประทับใจและชอบกระบวนการนี้มากขึ้นเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกัน ฉันกลับเริ่มเกิดความรู้สึกกังวลว่า การเดินทางของฉันจะประสบความสำเร็จอย่างที่ตั้งใจไว้ไหม? เพื่อนร่วมทางของฉันคิดรู้สึกอย่างไรอยู่? พวกเขาจะชอบและเข้าใจกระบวนการนี้มากขึ้นเหมือนฉันไหม? ฉันอยากได้คำแนะนำและกำลังใจจากใครสักคน ในวันที่ฉันกำลังมีคำถามเหล่านี้ในใจนี้เอง ฉันได้ไปออกกำลังที่ Fitness Center ใกล้ๆ ที่ทำงาน หลังออกกำลังกายเสร็จ ฉันค่อยๆ เดินช้าๆ ไปห้องอาบน้ำ มีสุภาพสตรีตัวเล็กๆ ท้วมๆ ซึ่งฉันเคยเห็นบ่อยครั้งที่นี้ เดินอย่างรวดเร็วและกำลังแข่งฉันไป สายตาของฉันทอดตามเธอไป เมื่อเธอแข่งไป ฉันเห็นด้านหลังเสื้อของเธอ ฉันถึงกับอึ้งไปชั่วขณะเมื่อได้อ่านข้อความที่พิมพ์ไว้ด้านหลังเสื้อของเธอ ข้อความนั้นเขียนว่า

My advice is.....

*Success is a journey
.....Not a destination.*

ข้อความนี้ควรจะแปลว่า

คำแปลของคัมภีร์.....

ความสำเร็จคือการเดินทาง

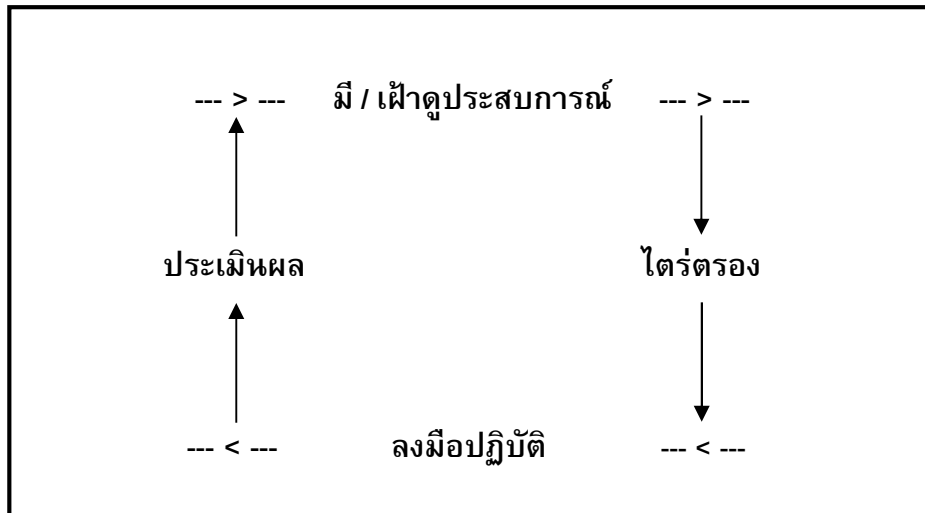
.....ไม่ใช่จุดหมายปลายทาง

“โดนเข้าเต็มๆ เลยเรา!” ใช่แล้ว ตอนนี้ฉันกำลังเดินทางอยู่ ฉันอยู่บนเส้นทางของความสำเร็จแล้ว จะกังวลอะไรกับจุดหมายปลายทาง เมื่อเดินอยู่บนเส้นทางที่ถูกต้องด้วยความกระตือรือร้นและเต็มไปด้วยความหวัง จุดหมายปลายทางอาจเป็นอะไรก็ได้ ฉันต้องมุ่งมั่นและก้าวไปข้างหน้าต่อไปและสนุกตื่นเต้นกับการเรียนรู้และค้นพบสิ่งใหม่ ด้วยใจยินดีมีใช่หรือ! เรามาเดินทางต่อไปด้วยกันนะ

บันทึกในบทที่แล้วเน้นถึงการนำเสนอบทเรียนด้วยกระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 3 อย่าง คือ การมอง การฟัง และการเคลื่อนไหวในการเรียนรู้ ด้วยประสาทสัมผัสที่นักเรียนแต่ละคนถนัด ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษามักจะได้รับการนำเสนอในแง่ของการถ่ายทอดวัฒนธรรม นั่นคือการส่งผ่านภูมิปัญญาที่ชนรุ่นก่อนได้สั่งสมกันมาไปยังชนรุ่นใหม่ แต่ในศตวรรษที่ 21 นี้ เยาวชนชายและหญิงจะต้องมีทักษะทางเทคโนโลยีใหม่ๆ พวกเขาจะต้องมีทักษะในการเข้าใจและวิพากษ์ต่อทุกแง่มุมของชีวิตด้วยความรัก เพื่อที่จะตัดสินใจที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตทั้งหมดของเขาไปในทางที่ดีขึ้น การตัดสินใจนี้ต้องทำโดยผ่านการศึกษา การไตร่ตรอง การวิเคราะห์ การวิพากษ์ และการจัดสรรทางเลือกต่างๆ บนรากฐานของคุณค่าคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองได้นำเสนอกระบวนการเพื่อให้เกิดการไตร่ตรอง ซึ่งสามารถช่วยในการเจริญเติบโตของนักเรียน ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพที่ 3 กระบวนการเพื่อให้เกิดการไตร่ตรอง ดังนี้

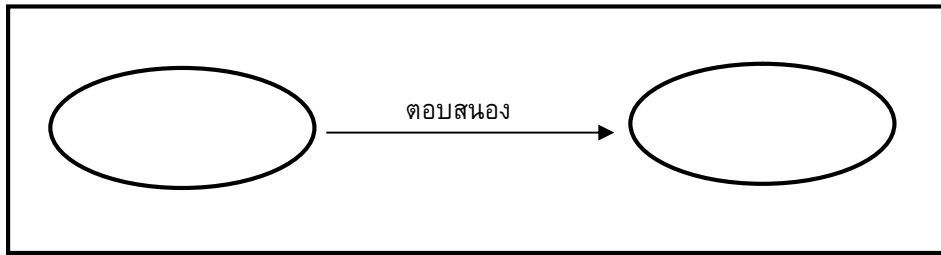

แผนภาพที่ 3 กระบวนการเพื่อให้เกิดการไตร่ตรอง

หลังจากฉันได้ศึกษาเชิงวิพากษ์ ฉันพบว่ากระบวนการนี้ช่างเหมือน และสอดคล้องด้วยกับกระบวนการสำรวจชีวิตด้วย See-Judge-Act จริง ๆ กระบวนการสำรวจชีวิตเป็นกระบวนการของขบวนการ Y.C.S. ย่อมาจาก Young Christian Students ที่ฉันได้เรียนรู้จากคุณพ่อเจลิม กิจมงคล ฉันได้ใช้ชีวิตของฉันมาตั้งแต่เป็นนักเรียนมัธยม จนฝังรากลึกในตัวฉันนับเป็นเวลากว่า 30 ปีมาแล้ว

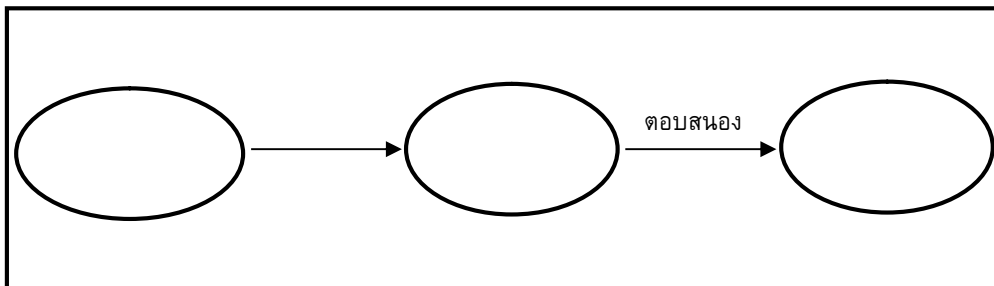
ด้วยคำแนะนำของที่ปรึกษาการเดินทางของฉัน อาจารย์สุมิตรา พงศธร ฉันจึงไปบูรณาการและบันทึกกระบวนการทั้งสองเข้าด้วยกัน

กระบวนการนี้จำเป็นมากยิ่งขึ้นในโลกสมัยใหม่นี้ โลกที่เต็มไปด้วยสิ่งกระตุ้นและสิ่งเร้ารอบตัวตลอดเวลา คนเราแทบจะไม่มีช่องว่างของเวลาที่จะหยุดคิด เพื่อคิดวิวินิจฉัยและไตร่ตรอง คนในโลกปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อประสบการณ์ที่ได้รับด้วยการปฏิบัติในทันทีทันใด

แผนภาพที่ 4 การปฏิบัติที่ไม่มีการไตรตรอง

กระบวนการ See-Judge-Act และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตรตรอง ผิดกันที่กระทำจำเป็นให้นักเรียนและครูที่จะฝึกฝน ให้สามารถหยุดอยู่ชั่วขณะ เพื่อที่จะคิดวินิจฉัยและไตรตรอง ก่อนจะตัดสินใจและลงมือปฏิบัติใดๆ

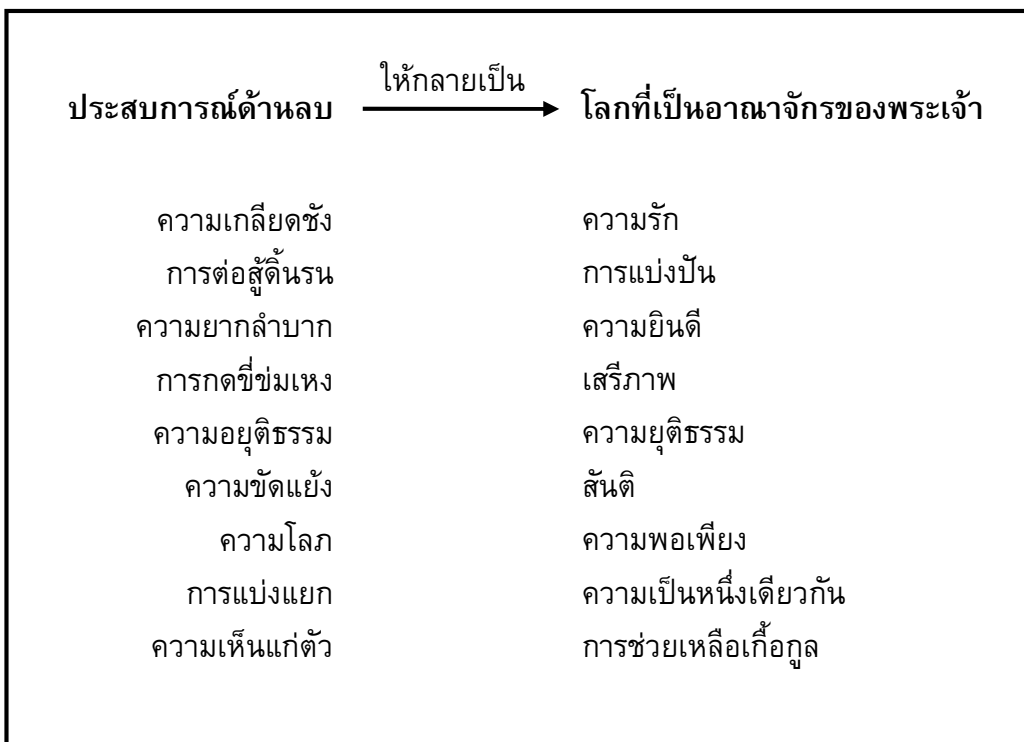
แผนภาพที่ 5 1

กระบวนการสำรวจชีวิต (Review of Life) เป็น “เครื่องมือ” หนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนและครูสามารถเฝ้าดู วินิจฉัย และเลือกปฏิบัติได้ว่า “พวกเขาจะตอบสนองต่อประสบการณ์ที่มีในสถานการณ์ทางสังคม หรือเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างมีคุณธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมได้อย่างไร” เพื่อเปลี่ยนตัวเอง ครอบครัวยุค และสังคมรอบตัวให้ดียิ่งขึ้น

กระบวนการสำรวจชีวิตเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติขั้นตอนต่างๆ ในการสำรวจชีวิตส่วนตัวและเป็นกลุ่ม โดยการสังเกต พิจารณา ตรึกตรอง แลกเปลี่ยน แบ่งปันและหาแนว มิใช่เพียงการฟังบรรยายหรือฟังการอบรม แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องของการตอบสนองต่อประสบการณ์ที่มีด้วยตนเอง หรือรับรู้จากบุคคลอื่นในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งอาจ

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. มองดูประสบการณ์ (See) 2. คัดวินิจฉัย (Judge) และ 3. ลงมือทำ (Act)

ขั้นตอนการมองดู (See) เป็นการวิเคราะห์ความจริงของชีวิต หรือ ประสบการณ์ของมนุษย์ (Analysis of the Truth of Life) ซึ่งแม้ว่าจะมีความจริง หรือประสบการณ์ที่มีความน่าเชื่อถืออยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นสภาพความเป็นจริงหรือประสบการณ์ในทางลบต่างๆ ในขั้นตอนนี้จึงต้องระลึกไว้เสมอว่ามีเป้าหมายอันเป็นความหวังของการสำรวจชีวิต คือการทำให้โลกที่อยู่ในภาวะทางลบให้กลายเป็นโลกที่ดีกว่าหรือที่ศาสนาคริสต์ใช้คำว่า “โลกที่เป็นอาณาจักรของพระเจ้า”

แผนภาพที่ 6 โลกที่เป็นอาณาจักรของพระเจ้า

ขั้นตอนการคิดวินิจฉัย (Judge) เป็นการนำหลักวิชาการ คุณค่าพระ
วสารที่พระเยซูทรงสอนและเป็นแบบอย่าง หรือหลักกรรมทางศาสนา มาปรับใช้
กับสถานการณ์หรือสภาพความจริงนั้น เพื่อเลือกการลงมือปฏิบัติ (Act) ได้
อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อที่จะทำให้ตนเอง คนรอบข้าง สังคมและโลกดีขึ้น
กว่าที่เป็นอยู่

ความหมายและการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเป็นดังต่อไปนี้

1. มองดูประสบการณ์ (See)

กระบวนการสำรวจชีวิตเริ่มต้นจากการมองดู สังเกต สำรวจและวิเคราะห์
ประสบการณ์ในสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต และนำมา
วิเคราะห์ เพื่อทำความเข้าใจถึงต้นตอของสาเหตุ และผลกระทบที่มีต่อตนเอง
ครอบครัว บุคคลรอบข้าง โรงเรียน ประเทศชาติ และสังคมโลกโดยรวม

การรับรู้ประสบการณ์นั้นอาจเป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นกับตนเอง
หรือตัวเองอยู่ในสถานการณ์นั้น เช่น การสนทนา การถกเถียงกัน การตรวจสอบ
ในห้องปฏิบัติการ การออกภาคสนาม หรืออาจเป็นประสบการณ์จากผู้อื่นโดยการ
รับฟังผู้อื่น โดยการอ่าน การฟังคำบรรยาย การรับฟังจากสื่อต่างๆ

- สำรวจ รวบรวมข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ของตนเองและของผู้อื่น
ในสภาพการณ์ หรือเหตุการณ์ที่พบในชีวิตประจำวัน รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้
ต่างๆ
- วิเคราะห์ความจริงเพื่อค้นหาสาเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดสถานการณ์
หรือเหตุการณ์นั้น และบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- คาดการณ์ถึงความเกี่ยวข้อง ผลลัพธ์และผลกระทบต่างๆ ที่อาจมี
ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

เพื่อให้เข้าถึงสภาพความเป็นจริงดังกล่าว “การมองดู” นี้จึงไม่ใช่เพียง
การมองดูแค่เพียงผิวเผิน แต่เน้นการมองดูอย่างเป็นรูปธรรม มองเชิงวิพากษ์
และมองอย่างลึกซึ้ง (Seeing Concretely, Critically and Deeply)

- การมองดูอย่างเป็นรูปธรรมต้องใช้ทักษะและความรู้ในการเข้าถึงและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงอย่างที่เป็นจริง ๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องหรือข้อสมมติฐานที่ถูกสร้างหรือแต่งขึ้น
- การมองเชิงวิพากษ์ต้องตั้งคำถาม “ทำไม” ครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อที่จะค้นหาและค้นพบต้นตอที่แท้จริงของปัญหา ไม่ใช่ยอมรับเพียงสาเหตุที่ผิวเผินเท่านั้น
- การมองดูอย่างลึกซึ้งเป็นการมองในทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นทางสังคม วัฒนธรรม ทางสิ่งแวดล้อม หรือทางกายภาพ เพื่อให้เข้าถึงแรงจูงใจหรือผลประโยชน์ที่อยู่เบื้องหลัง

จากประสบการณ์ของฉัน ในขั้นตอน “การมองดู” นี้ ต้องให้แน่ใจว่า

1. ฉันกำลังพิจารณาทุกแง่มุมของชีวิตและพิจารณาความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านั้นอยู่หรือไม่ หรือฉันกำลังพิจารณาเพียงด้านเดียว หรือพิจารณาหลายด้านแต่ไม่มีความสัมพันธ์กัน
2. ฉันกำลังมองดูอย่างเป็นรูปธรรม อย่างลึกซึ้งและเชิงวิพากษ์อยู่หรือไม่ หรือฉันกำลังพิจารณาเพียงผิวเผินเท่านั้น

ครูช่วยนักเรียนด้วยการกระตุ้นจินตนาการของนักเรียน ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อม สร้างสมมติฐานด้านต่าง ๆ เช่น เวลา วัฒนธรรม สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เป็นต้น ครูอาจใช้การจำลองแบบ การเล่นเกมสมมติ และสร้างเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เป็น Moral Dilemma และที่สำคัญคือการตั้งคำถามอยู่เสมอ ๆ โดยเฉพาะคำถาม “ทำไม” เพื่อให้เด็กนักเรียนคิดลึกซึ้งขึ้น และในหลากหลายแง่มุมมากขึ้น

ขั้นตอนการมองดูช่วยให้นักเรียนกล้าเผชิญกับความเป็นจริงต่าง ๆ ในชีวิต ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ตื่นตัว และรู้เท่าทันสาเหตุที่แอบแฝงอยู่เบื้องหลังสถานการณ์ นักเรียนไม่เป็นผู้หนีปัญหาหรือเป็นผู้เสริมปัญหา อีกทั้งไม่ยอมถูกกลืนเข้าไปในปัญหาดังกล่าว และนำไปสู่การพิจารณาวิจฉัยอย่างลึกซึ้งและตัดสินใจดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องมากขึ้น

2. คติวินิจัย (Judge)

ขั้นตอนการคติวินิจัยใช้หลักวิชาการ คุณค่าพระวรสารหรือหลักธรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องเป็นหลักในการกำหนดทางเลือกในสถานการณ์หรือสภาพความจริงที่พิจารณาอยู่และตัดสินใจเลือกแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมที่ตนจะนำไปปฏิบัติรวมถึงหาแนวร่วม โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้โลกดีกว่าที่เป็นอยู่

การวินิจัยทำโดย

1. ศึกษา ทบทวนหลักทางวิชาการ คุณค่าพระวรสารหรือหลักธรรมทางศาสนาว่าได้กำหนดหรือมีท่าที และมุมมองต่อสถานการณ์ หรือเหตุการณ์นี้ อย่างไร และตอบสนองต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์นี้อย่างไร เพื่อให้โลกนี้ดีขึ้นกว่าเดิม

2. ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมตามคุณค่าพระวรสารหรือหลักธรรมทางศาสนาที่มีต่อเรื่องนี้เป็นอย่างใด เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ทำให้โลกนี้น่าอยู่กว่าเดิม ภายใต้บริบทของเขา

3. กำหนดว่าฉันและบุคคลที่เกี่ยวข้องควรมีท่าทีที่ชัดเจน และความคิดเห็นอย่างไรต่อสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ต้องบนพื้นฐานของหลักวิชาการ คุณค่าพระวรสาร หรือหลักธรรมทางศาสนา

4. สรุปว่าฉันและบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมมือกันได้อย่างไรบ้าง และจะสร้างความร่วมมือเหล่านั้นได้อย่างไร

นักบุญอิกญาซีโอแนะนำว่า มนุษย์เราตกอยู่ภายใต้สิ่งเร้าหรือทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งมักจะขัดแย้งกัน มนุษย์ต้องรู้จักค้นหาว่าแรงจูงใจใด ดลใจให้เรามีแนวโน้มในทางที่ดี หรือแรงจูงใจใดทำให้เรามีแนวโน้มสู่ความชั่ว การ “แยกแยะ” จนเกิดความกระจ่างต่อแรงจูงใจภายในต้องอาศัยคุณค่าพระวรสารหรือหลักธรรมทางศาสนาอันเป็นแรงจูงใจที่สำคัญของชีวิต เมื่อมีการพิจารณาวินิจัยกันเป็นกลุ่ม ก็จะมีพลังทำให้แต่ละคนเลิกการตอบปัญหาแบบผิวเผิน แต่หันมาหาคำตอบที่มีความหมาย พร้อมทั้งมีข้อสรุปให้กับชีวิตอย่างลึกซึ้งและกระจ่างชัด และมีแรงบันดาลใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง มีส่วนร่วมกับพระเจ้าในการพัฒนาปรับปรุงสังคมรอบข้างให้ดีขึ้น

ชั้นวินิจฉัยมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคห์ลเบิร์ก ครูมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการกระตุ้นนักเรียนด้วยคำถามให้เขาเห็นมุมมองและแรงจูงใจที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมในลำดับที่สูงขึ้น

3. ลงมือทำ (Act)

สำหรับนักบุญอิกญาซีโอ บททดสอบของความรักคือการกระทำ มิใช่สิ่งที่พูด **“ความรักแสดงออกด้วยการกระทำมิใช่คำพูด”** ชั้นสุดท้ายเป็นการวางแผนและลงมือทำตามที่ได้วินิจฉัยและเลือกด้วยความหวังที่จะทำให้โลกนี้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ การลงมือทำอาจทำด้วยตนเองหรือร่วมมือกับบุคคลอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

นักเรียนจะต้องให้คำถามกับตัวเองด้วยคำถามดังต่อไปนี้

1. ฉันมีหน้าที่ตอบสนองซึ่งมีส่วนในสถานการณ์หรือเหตุการณ์นี้อย่างไร เพื่อสร้างสิ่งที่ดีกว่าที่เป็นอยู่หรือหาทางเลือกทางออกที่ดีกว่า (หรือฉันควรหลีกเลี่ยงปัญหานี้)
2. ฉันจะแบ่งปันประสบการณ์การค้นพบ ทำที่ และค่านิยมใหม่ของฉันให้กับใครบ้าง เพื่อให้เขาเข้ามาเป็นแนวร่วมกับฉันในการแสวงหาเสรีภาพ ความเป็นธรรม และความหวัง (หรือฉันควรปล่อยให้เขาเป็นอย่างที่เขาเป็น)

การลงมือปฏิบัติต้องผ่านขั้นตอนการมองดูและวินิจฉัยอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นนักเรียนจะแสดงออกหรือตอบสนองต่อสถานการณ์ หรือเหตุการณ์นั้นอย่างมีสติ และจากใจจริง มิใช่เพียงเพื่อจะกระทำโดยไม่รู้ว่าจะทำไปทำไม? โดยคำนึงถึงท่าทีในการแสดงออกหรือมีการกระทำที่ลงมือจัดการกับปัญหาอย่างรอบคอบ วิธีการนี้มีประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนไม่ใช่มิใช่เพียงกล้าคิดและกล้าตัดสินใจเท่านั้น แต่ยังคงกล้าเลือกกระทำสิ่งที่มีคุณค่ากับตนเอง และต่อผู้คนรอบข้าง ตลอดจนพัฒนาตนเองในด้านการใช้เวลา รู้จักมองความสามารถและพรสวรรค์ที่มีอยู่ในตนเองอย่างเกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่น **ทั้งนี้** เพื่อให้นักเรียนเกิดความปรารถนา และมี

ความสามารถที่จะอุทิศตนอย่างชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ เพื่อ ประโยชน์สุขของสังคม

การประเมินผลและทบทวน

ความก้าวหน้าในชีวิตมิใช่อยู่ที่ว่าเขาทำอะไรลงไปเท่านั้น แต่อยู่ที่ว่านักเรียนมีท่าทีที่เข้าใจชีวิต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นสำคัญ หลังจากการลงมือปฏิบัติมาแต่ละครั้ง จำเป็นต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติ นักเรียนควรมีโอกาสแบ่งปันประสบการณ์ของตน เพื่อกำหนดการปฏิบัติในขั้นต่อไป โดยกลับมาใช้กระบวนการ “See-Judge-Act” เป็นการต่อเนื่องอีกครั้ง เพราะการปฏิบัติเพียงครั้งเดียว อาจไม่สามารถเปลี่ยนแปลง หรือช่วยให้เหตุการณ์ดีขึ้นในทันที แต่ต้องการการตอกย้ำและปรับปรุงเป็นลำดับไป

การตอกย้ำด้วยการทำซ้ำแล้วซ้ำอีกสามารถช่วยในการเจริญเติบโตของนักเรียน

- ให้อ่านและแยกแยะแรงจูงใจสู่ทางที่ดีและรู้จักเลือกอย่างรอบคอบ
- สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับอย่างครบถ้วนสมบูรณ์
- กระตุ้นตนเองด้วยความมีศีลธรรม จริยธรรมและมนุษยธรรม

เพื่อที่จะเลือกและทำอย่างมีสติและรอบคอบ

การนำกระบวนการนี้มาใช้บ่อยๆ สามารถช่วยให้นักเรียนสร้างนิสัยแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการส่งเสริมให้สนใจประสบการณ์ การวินิจฉัยไตร่ตรอง และการปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ

เมื่อนานมาแล้วฉันเคยฟังบราเดอร์ จอห์น เด ครูซ (Brother John D'Cruz) อธิบายถึงกระบวนการ See-Judge-Act และได้ทำบันทึกสรุปเป็นแผนภาพไว้ จึงนำมาแนบท้ายบทนี้เป็นแผนภาพที่ 8 หลักการสำรวจชีวิตด้วย **See – Judge – Act** ฉันหวังว่าเพื่อนร่วมทางของฉันคงจะชอบนะ

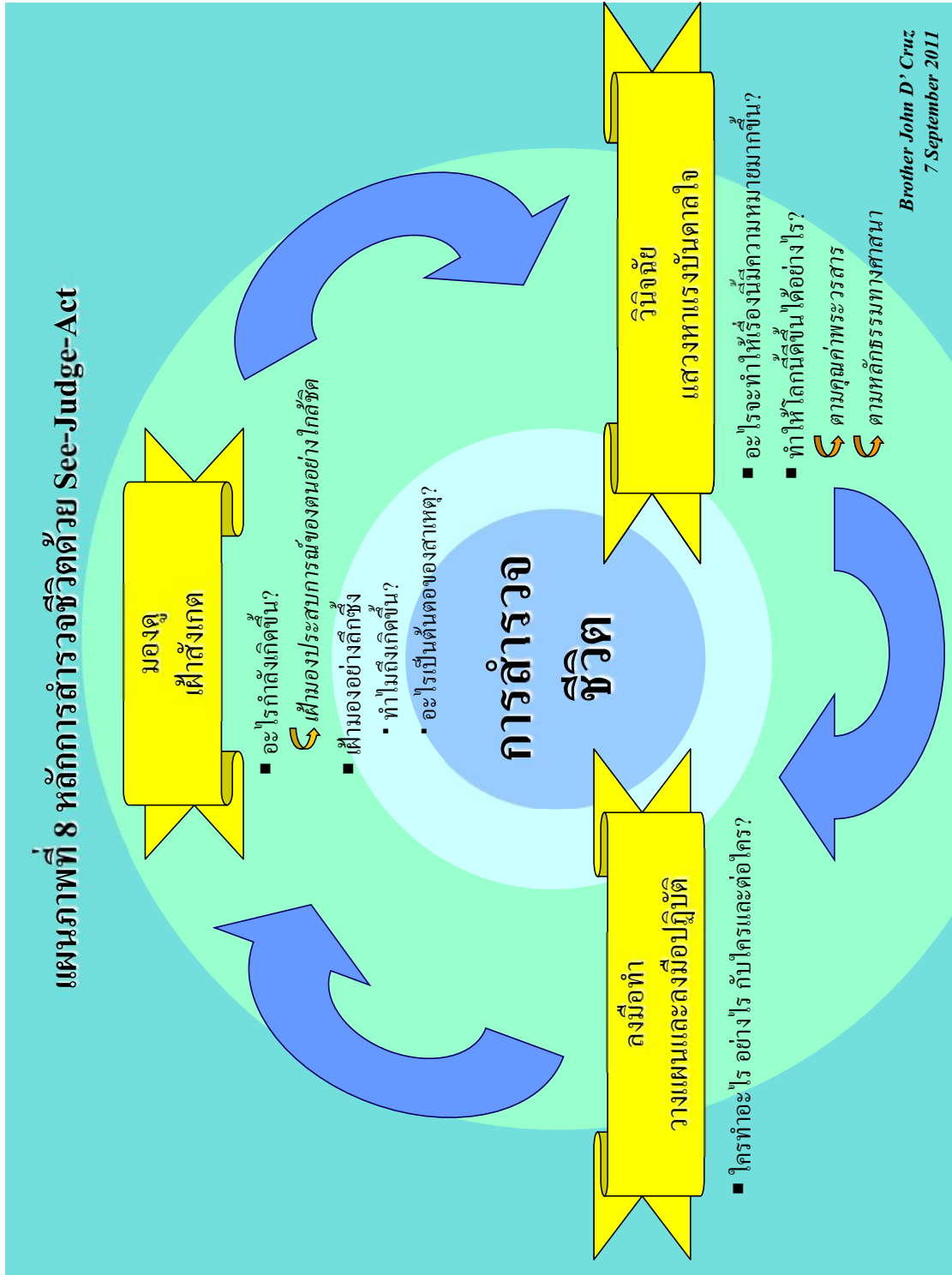
ฉันชอบที่จะสรุปกระบวนการ See-Judge-Act ด้วยคำพูดที่ว่า “คิดด้วยสมอง วิจัยด้วยหัวใจ ลงมือทำด้วยสองมือ” และได้ขยายความไว้ในแผนภาพที่ 7 **See – Judge – Act** สู่ **Head – Heart – Hand**

มองดูประสบการณ์ (See)	- สังเกตข้อมูลหรือเหตุการณ์จาก ประสบการณ์ของตนเองหรือผู้อื่น โดยใช้ความรู้ทักษะและกระบวนการ ทางวิชาการ	- ด้วยหัวสมอง (Head)
วินิจฉัย (Judge)	- คิดวินิจฉัยไตรตรอง เพื่อกำหนด ท่าทีและการกระทำด้วยเหตุผล เชิงคุณธรรมที่ถูกต้อง บนพื้นฐาน ของหลักวิชาการคุณค่าพระวรสาร หรือหลัก ธรรมทางศาสนา	- ด้วยหัวใจ (Heart)
ลงมือทำ (Act)	- วางแผนและลงมือปฏิบัติเพื่อให้ โลกนี้ดีกว่าที่เป็นอยู่	- ด้วยสองมือ (Hand)

แผนภาพที่ 7 See – Judge – Act สู่ Head – Heart – Hand

ฉันไตรตรอง...

แผนภาพที่ 8 หลักการสำรวจชีวิตด้วย See-Judge-Act

Brother John D' Cruz
7 September 2011

“กระบวนการสำรวจชีวิต (Review of Life) เป็น “เครื่องมือ” หนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนและครูสามารถเฝ้าดู วิหิจฉัย และเลือกปฏิบัติได้ว่า “พวกเขาจะตอบสนองต่อประสบการณ์ที่มีในสถานการณ์ทางสังคม หรือเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างมีคุณธรรมที่ถูกต้อง และเหมาะสมได้อย่างไร” เพื่อเปลี่ยนตัวเอง ครอบครั้ว และสังคมรอบตัวให้ดียิ่งขึ้น”

ความซื่อตรง

“ผู้ที่ซื่อสัตย์ในเรื่องเล็กน้อย ก็จะซื่อสัตย์ในเรื่องใหญ่ด้วย ผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์ในเรื่องเล็กน้อย ก็จะไม่ซื่อสัตย์ในเรื่องใหญ่ด้วย” (ลก.16:10)

8. ตมท้าวด้วย “ไตร่ตรอง”

ในที่สุด ฉันก็ได้เดินทางมาถึงหัวใจของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองเสียที “การไตร่ตรอง” หรือ “Reflection” ฉันรู้สึกตื่นเต้นและกระหายสิ่งที่กำลังจะเรียนรู้ว่า ทำไมต้องตบท้ายด้วยการไตร่ตรองอีกที่? ไตร่ตรองในชั้นเรียนจึยยังไม่พอหรือ? แล้วต้องไตร่ตรองอย่างไร?”

แน่นอนว่าการไตร่ตรองต้องเป็นเครื่องมือหลักของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง ในที่นี้ การไตร่ตรอง หมายถึง การพิจารณาทบทวน และไตร่ตรองประสบการณ์ที่ได้รับใหม่อีกครั้งหนึ่งอย่างมีวิจารณญาณถึงจุดประสงค์ แนวความคิด หรือการปฏิบัติที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะเข้าใจถึงความหมายและคุณค่าของประสบการณ์ของมนุษย์ที่ได้รับรู้แล้วนั้นได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น การไตร่ตรองเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถพิจารณาด้วยตนเองถึงความหมายและคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งที่เขาเรียนรู้อยู่เพื่อรับเอาสิ่งนั้นมาเป็นของตนเอง อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงได้

คุณพ่อจอห์นนี่ โก เน้นว่า นี่เป็นโอกาสที่ครูจะจูงใจให้นักเรียนได้ไตร่ตรองด้วยการมองย้อนกลับไปและทบทวนถึงกระบวนการเรียนรู้ตลอดคาบเรียนนั้น หรืออาจจะหลายๆ คาบ เพื่อพิจารณาความพร้อมที่จะเริ่มเรียนรู้ในหัวข้อต่อไป หรือนักเรียนจะต้องทบทวนหัวข้อเดิมอีก

การไตร่ตรองเป็นกระบวนการที่ทำให้ประสบการณ์ของนักเรียนมีความกระจำชัดยิ่งขึ้นกับตนเอง ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการตั้งคำถามไตร่ตรองเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งใน 6 ด้าน คือ

1. เข้าใจในความจริงของเรื่องที่กำลังศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การไตรตรองทำให้เกิดความชัดเจนในเนื้อหาที่เรียนและแนวความคิดที่อยู่เบื้องหลังเนื้อหานั้นยิ่งขึ้น โดยการตั้งคำถามเพื่อไตรตรอง เช่น

- อะไรคือสมมติฐานเบื้องต้น อันทำให้เกิดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์นี้?
- ในการนำเสนอประวัติศาสตร์ของชนชาติพื้นเมือง หรือการวิเคราะห์ทางสถิติ สิ่งเหล่านี้ถูกต้องไหมในสายตาของนักเรียน เป็นกรรมใหม่? และมีสมมติฐานที่เป็นไปได้อื่นๆ หรือไม่?
- ข้อสรุปของบทเรียนนี้จะแตกต่างกันไปอย่างไร หากข้อสมมติฐานเปลี่ยนไป?
- เราเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไปเพื่ออะไร? ประวัติศาสตร์ในส่วนนี้ให้บทเรียนอะไร?

2. เข้าใจต่อแหล่งที่มาของความรู้สึกหรือปฏิกิริยาที่สัมผัสได้

การไตรตรองทำให้เกิดความเข้าใจถึงความรู้สึกและปฏิกิริยา โดยการตั้งคำถามเพื่อไตรตรอง เช่น

- ระหว่างศึกษานี้เรื่องราวสั้นๆ นี้ นักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างไร?
- อะไรคือสิ่งที่นักเรียนให้ความสนใจในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ทำไม?
- อะไรที่ทำให้นักเรียนหนักใจในการแปลความหมายของเรื่องนี้? ทำไม?
- นักเรียนคิดว่าศิลปินได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งใดจึงได้ผลิตผลงานชิ้นเอกชิ้นนี้ขึ้น?

3. เข้าใจให้ลึกซึ้งถึงผลที่จะตามมากับตัวเองและผู้อื่น

การไตรตรองทำให้รู้ถึงผลที่ตามมาโดยการตั้งคำถามเพื่อไตรตรอง เช่น

- อะไรคือผลกระทบที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้จากภาวะโลกร้อนที่มีผลต่อชีวิตของนักเรียน ต่อครอบครัว และต่อชีวิตของผู้คนในประเทศที่ยากจน?
- ปัญหาความรุนแรงทางภาคใต้ของไทย มีผลกระทบต่อคนไทยและสังคมไทยโดยรวมอย่างไร?

- หากเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในโรงเรียน นักเรียนจะได้รับผลกระทบอย่างไร?

4. บรรลุถึงการหยั่งรู้ส่วนบุคคล ต่อเหตุการณ์ ความคิด ความจริง หรือความจริงที่ถูกบิดเบือน

การไตร่ตรองทำให้บรรลุถึงการหยั่งรู้ส่วนบุคคล โดยการตั้งคำถามเพื่อไตร่ตรอง เช่น

- หากพูดกันด้วยหลักการแล้ว ไม่มีใครปฏิเสธว่าทรัพยากรของโลกมีจำกัดและจำเป็นต้องมีการจัดสรรและแบ่งปันให้เท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริง มีใครบ้างที่พร้อมจะลดส่วนแบ่งของตนและพร้อมที่จะคิดใหม่ถึงสิ่งที่ต้องการที่แท้จริงเพื่อให้มีความสุข? แล้วตัวฉันเองพร้อมไหม?

- อะไรเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก?
- ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะเหตุใด?

5. เข้าใจว่าฉันคือใคร และใครที่ฉันอาจเป็นเมื่อมีความสัมพันธ์กับคนอื่น

การไตร่ตรองทำให้เข้าใจว่าฉันเป็นใครมากขึ้น โดยการตั้งคำถามเพื่อไตร่ตรอง เช่น

- นักเรียนมีปฏิกริยาอย่างไรเมื่อมีใครมาก่อนกว่าความรู้สึกรักของนักเรียน?
- นักเรียนพอใจกับปฏิกริยาของตนเองหรือไม่? ทำไม? ถ้าหากว่าไม่ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น?
- หากเรื่องนี้เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนจะมีปฏิกริยาตอบสนองอย่างไร ด้วยเหตุผลเชิงคุณธรรมที่เหมาะสม?

6. เข้าถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับพระเจ้าหรือสัจธรรมอันเป็นรากฐานของชีวิต

การไตร่ตรองทำให้เข้าถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับพระเจ้า โดยตั้งคำถามเพื่อไตร่ตรอง เช่น

- ประสบการณ์นี้แสดงถึงความรักของพระเจ้าต่อฉันและบุคคลอื่นอย่างไร
- ฉันควรตัดสินใจทำอะไร อย่างไร เพื่อให้สิ่งที่ฉันทำแสดงถึงความรักของพระเจ้าที่มีต่อเขา
- เรื่องที่เกิดขึ้นนี้ ตอกย้ำว่าโลกกำลังขาดคุณธรรมประการใด เพราะเหตุใด?
- ความงดงามของธรรมชาติสะท้อนถึงความรักที่พระเจ้ามีต่อมนุษย์อย่างไร?

การเดินทางของฉันเพื่อรู้จักกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองได้เผชิญกับความประหลาดใจที่น่าประทับใจครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ที่ได้พบว่า ไม่ใช่แต่เพียงแค่นักการศึกษาคาทอลิกเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับการไตร่ตรอง แต่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการของบ้านเราก็ให้ความสำคัญเรื่องนี้เช่นกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ปี 2551 โดยได้นำเสนอการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยเทคนิคคำถาม R - C - A เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นทักษะชีวิตพื้นฐานที่เป็นแกนของทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่นๆ

ครูหรือผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเอง ผ่านการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกหรือมุมมอง (Reflect) ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Connect) และได้ประยุกต์ความรู้นั้น (Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน เรียกคำถามดังกล่าวโดยย่อว่า คำถาม **R - C - A** ซึ่งย่อมาจาก **Reflect: สะท้อน Connect: เชื่อมโยง Apply: ปรับใช้หรือประยุกต์ใช้**

การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยเทคนิคคำถาม **R - C - A** นี้ เป็นการพัฒนาหรือสอนแทรกทักษะชีวิตพื้นฐานในการเรียนการสอนปกติใน 8 กลุ่ม

สาระการเรียนรู้ ด้วยการถามเพื่อการสะท้อน (Reflect) เพื่อการเชื่อมโยง (Connect) หรือเพื่อการปรับใช้ (Apply) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ รายครั้ง รายชั่วโมงหรือรายกิจกรรม

ลักษณะของคำถาม R - C - A เป็นดังต่อไปนี้

1. เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมองของตน (R: Reflect) เป็นการถามถึงสิ่งที่ผู้เรียนสังเกตเห็นมองเห็นหรือสัมผัสหรือถามถึงความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในขณะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ในชั่วโมงนั้น
2. เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดเชื่อมโยง (C: Connect) เป็นการถามเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์หรือความรู้ที่มีมาก่อนกับประสบการณ์หรือความคิดที่เกิดจากการเรียนรู้ใหม่ในชั่วโมงนั้น
3. เป็นคำถามเพื่อการปรับใช้ (A: Apply) เป็นการถามถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ในปัจจุบันไปปรับใช้เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคต

ฉันได้ทำตัวอย่างคำถาม R - C - A เพื่อสอบถามผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดกิจกรรมใช้เวลา 5 - 10 นาที ที่แสดงความต่อเนื่อง สอดรับความคิด ความรู้ของผู้เรียนอย่างมีทิศทางเดียวกัน เป็นแนวทางให้เพื่อนร่วมทางของฉันนำไปปรับใช้ได้จริง โดยเป็นคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งใน 3 ด้าน คือ

1. เพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น
2. ให้ลึกซึ้งกับผลที่จะตามมากับตัวเองหรือผู้อื่น
3. เพื่อให้เข้าใจว่าฉันเป็นใคร หรือฉันอาจเป็นใครเมื่อมีความสัมพันธ์กับคนอื่น

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำถามเพื่อไตร่ตรองด้วยเทคนิค R – C – A

	คำถามเพื่อสะท้อน (R: Reflect)	คำถามเพื่อเชื่อมโยง (C: Connect)	คำถามเพื่อปรับใช้ (A: Apply)
1. เพื่อให้เข้าใจมากขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> • นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในเรื่องนี้? • นักเรียนมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้? • ถ้าข้อสมมติฐานเปลี่ยนไป คำตอบเรื่องนี้จะเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร? 	<ul style="list-style-type: none"> • นักเรียนคิดว่าเนื้อหาที่เรียนในคาบนี้ เกี่ยว กับเนื้อหาที่เรียนในคาบก่อนอย่างไร? • ทำไมครูจึงให้เรียนเรื่องนี้ต่อจากหัวข้อก่อนนี้? 	<ul style="list-style-type: none"> • เรื่องนี้มีความหมายหรือผลกระทบต่อชีวิตของฉัน บุคคลอื่น หรือสังคมอย่างไร และฉันควรทำอย่างไรบนพื้นฐานของหลักธรรมทางศาสนาที่ถูกต้อง • นักเรียนสามารถนำเสนอเนื้อหาที่เรียนนี้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือ ในการเรียนวิชาอื่น อย่างไร?
2. ใช้สิ่งที่ได้เรียนไปช่วย	<ul style="list-style-type: none"> • อะไรที่นักเรียนให้ความสนใจเป็นพิเศษหรือไม่? • นักเรียนอยากเรียนรู้อะไรเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้? • นักเรียนมีคำถามหรือปัญหาอะไร ที่ต้องการคำตอบเพิ่มเติมด้วยตนเองในเรื่องนี้? 	<ul style="list-style-type: none"> • นักเรียนคิดว่าैयाข้อหรือสามารถเชื่อมโยงกับหัวข้ออื่น ปัญหาอื่น หรือวิชาอื่นที่กำลังเรียนอยู่หรือไม่? • นักเรียนคิดว่าสิ่งที่ได้เรียนไป ทำให้นักเรียนคิดถึงหลักการทางศาสนาอะไร อย่างไร? 	<ul style="list-style-type: none"> • จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ นักเรียนจะเปลี่ยนแปลงท่าที พฤติกรรม ที่ตนคิดของตนเองอย่างไร เพื่อเป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น เพื่อทำงานในกลุ่มได้ดีขึ้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นได้มากขึ้น ให้โลกน่าอยู่มากขึ้น • จากสิ่งที่ได้เรียนมา นักเรียนและเพื่อน ๆ ควรทำอะไรเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความ เป็นธรรมในสังคมมากขึ้น
3. เพื่อให้เข้าใจมากขึ้นในใจหรือเห็น	<ul style="list-style-type: none"> • ฉันทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีเพียงใด อย่างไร? • นักเรียนคิดว่า เพื่อนในกลุ่มคิดว่านักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มหรือไม่ เพราะเหตุใด? • นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการทำงานกลุ่มใครทำอะไร อย่างไร ทำไม? • นักเรียนมีปฏิกริยาอย่างไร เมื่อมีใครมาทำให้เสียความรู้สึก ทำไม? 	<ul style="list-style-type: none"> • เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานร่วมกันที่ผ่านมาในชั่วโมงก่อน นักเรียนสังเกตเห็นอะไรที่เปลี่ยนแปลงในการช่วยกันทำงาน กิริยาอาการหรือพฤติกรรมของเพื่อน ๆ กับตัวเรา เปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไรบ้าง • ความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียนครั้งหนึ่ง เหมือนกับกับที่นักเรียนเคยรู้สึกหรือเคยทำมาในครั้งก่อน ๆ อย่างไรบ้าง เพราะอะไร หรือเกิดจากสาเหตุอะไร 	<ul style="list-style-type: none"> • นักเรียนคิดว่านักเรียนจะทำอะไรบ้าง เพื่อให้การทำงานในกลุ่มราบรื่น สุขุมและมีคุณค่ามากขึ้น? • นักเรียนจะปรับปรับท่าทีของตนอย่างไร หากมีคนทำให้เสียความรู้สึก เพื่อให้ตนเองมีทัศนคติที่แจ่มชัดและแสดงถึงความรักที่พระเจ้ามีต่อเขามากขึ้น

ฉันขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจริงๆ ที่ได้ให้ความสำคัญกับการตอบท้ายด้วยการไตร่ตรอง

การไตร่ตรองด้วยการให้ตอบคำถามเพื่อไตร่ตรองก่อนสิ้นคาบเป็นเหมือนการที่ครูให้นักเรียน Recap บทเรียนที่ผ่านไปคาบนั้นด้วยตัวของนักเรียนเอง แทนที่ครูจะเป็นผู้สรุปให้

ครูควรสนับสนุนให้มีการจดบันทึกการไตร่ตรอง (Journaling) การจดบันทึกเป็นวิธีการหนึ่งที่นักเรียนจะได้มีโอกาสบันทึกเนื้อหาที่ได้จากการไตร่ตรองด้วยถ้อยคำที่ได้จากการไตร่ตรองของตัวเอง การจดบันทึกมุ่งเน้นที่คำถามพื้นฐานคือ “ฉันได้เรียนรู้อะไรระหว่างคาบเรียนนี้” หรือ “ฉันพบว่าฉันสับสนในเรื่องใดบ้าง หรือ ฉันไม่แน่ใจว่าจะต้องทำอะไร อย่างไร หรือเปล่า”

การจดบันทึกอยู่เสมอในห้องเรียนจะช่วยให้นักเรียนมีความคิดที่ลึกซึ้งขึ้น และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนได้บันทึกประสบการณ์ของตนและติดตามกระบวนการการเรียนรู้ได้ตลอดเส้นทาง การให้นักเรียนไตร่ตรองและบันทึกหลังจากทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งกิจกรรมจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ทุกครั้ง จะทำให้นักเรียนได้ระลึกและตีความกับรสชาติแห่งความสุขและความยินดีที่ได้ทำตนเพื่อผู้อื่นอีกครั้ง เป็นการถักทอความรู้สึกนี้ให้ฝังรากลงในใจของเขาให้ลึกลงไปอีก

ยังมีวิธีการไตร่ตรองที่ไม่ธรรมดาและทำหายอย่างยิ่งคือ การไตร่ตรองด้วยความเงียบ (Silence) การให้นักเรียนไตร่ตรองด้วยความเงียบช่วงเวลาสั้นๆ ในชั้นเรียน โดยเฉพาะการให้เงียบในระหว่างชั้นเรียน เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือโต้เถียงจนเกินความเหมาะสม จะช่วยให้เห็นภาพได้ชัดเจน เกิดสติอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด

การไตร่ตรองเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของกระบวนการศึกษาคาทอลิก เพราะจะทำให้เกิดความสำนึกเชิงวิพากษ์ในการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อให้เกิดการไตร่ตรองจึงควรมีการตั้งคำถามอย่างสม่ำเสมอ ไม่เพียงแต่คำถาม ‘อะไร’ และ ‘อย่างไร’ แต่รวมถึง ‘ทำไม’ ด้วย เพื่อชี้ให้เห็นและเจาะลึกถึงผลลัพธ์ เกิดการตรวจสอบและตีความข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ การไตร่ตรองด้วย

คำถามที่ดีช่วยให้นักเรียนมีสำนึกเชิงวิพากษ์ในการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง และรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ แทนที่จะยอมรับข้อเท็จจริงใดๆ โดยไม่ลืมหูลืมตา และนำสู่การสัมผัสสัจธรรมในระดับจิตใจและจิตวิญญาณ

ความท้าทายที่สำคัญสำหรับครูในขั้นตอนการไตรตรองคือการตั้งคำถามที่จะขยายขอบเขตการรับรู้ของนักเรียน และกระตุ้นให้พวกเขาต้องพิจารณาถึงมุมมองของคนอื่นเพื่อให้เขาเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ แต่ฉันคิดว่าความท้าทายที่แท้จริงของครู คือการหลุดพ้นจากความเคยชิน ความคุ้นเคย และการปฏิบัติแบบเดิมๆ ของตัวเอง ที่จะสอนตั้งแต่หน้าที่แรกจนถึงหน้าที่สุดท้ายและเลิกสอนเมื่อเสียงกระดิ่งดังขึ้น ครูต้องกล้าหาญพอที่จะจัดสรรเวลา 5 - 10 นาทีก่อนหมดคาบเรียน เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้“ไตรตรอง” กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตรตรองนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากนักเรียนไม่ได้รับโอกาสนี้

นักเรียนของฉันควรได้รับโอกาสนี้ไหม ?

ฉันไตรตรอง~~~

“กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง
ให้ความสำคัญกับการประเมินความก้าวหน้า
ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นครั้งคราว
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา ไม่ว่าจะด้วย
แบบทดสอบประจำวัน รายสัปดาห์ รายเดือน
หรือประจำภาค การทดสอบเป็นระยะ ๆ จะช่วยเตือนครู
และนักเรียนถึงระดับการเจริญเติบโตทางสติปัญญา
และได้เห็นส่วนที่ขาดหายไปและต้องจัดการเติมให้เต็ม
ด้วยการทำเพิ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา”

๑. อดีตและประเมินผล

การบันทึกในบทนี้คงเป็นบทที่ยากที่สุดสำหรับฉัน ฉันคิดและถามตัวเอง อยู่เสมอว่า โรงเรียนจะวัดคุณลักษณะของนักเรียนได้อย่างไร? ไม่ว่าจะเป็น คุณลักษณะด้านการรัก - รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ พอเพียง กตัญญูรู้คุณ หรือมุ่งหาความเป็นเลิศแห่งตน ฉันจะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนไต่ตรงเป็น?

ในการสัมมนาของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทยประจำปี 2012 ฉันได้มีโอกาสพิเศษในการขอความเห็นเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลจาก บราเดอร์ มีศักดิ์ ว่องประชาณุกุล ระหว่างทานอาหารกลางวันทีโต๊ะเดียวกัน บราเดอร์เป็นอธิการของโรงเรียนของฉัน เมื่อสมัยที่ฉันเรียนมัธยม ไม่อยากบอก เลยว่าเมื่อกว่า 30 ปีมาแล้ว บราเดอร์เล่าให้ฟังดังนี้

“บ่ายวันหนึ่ง บราเดอร์เดินตามนักเรียนกลุ่มหนึ่ง 4-5 คนได้ นักเรียนคนหนึ่งในกลุ่มเดินไปเด็ดดอกไม้ริมทางไป ดอกแล้วดอกเล่าอย่างคึกคะนอง บราเดอร์จึงรีบเดินจนทันเด็กกลุ่มนั้น พวกเขาเด็ก ๆ ยกมือไหว้สวัสดิ์ บราเดอร์ รับไหว้ และหันไปถามเด็กที่เด็ดดอกไม้ว่า “เธอจะเก็บดอกไม้ริมทางของโรงเรียนไปทำอะไรหรือ?” เด็กคนนั้นหน้าเปลี่ยนสีและมีท่าทีเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง เขาไม่ตอบ บราเดอร์จึงถามต่อไปว่า “เธอคิดว่าการเด็ดดอกไม้ที่สวยงามจากต้นของมัน เป็นสิ่งที่ดีงามไหม?” เด็กทุกคนในกลุ่มต่างครุ่นคิด ที่สุดเด็กคนนั้นก็ตอบว่า “เขารู้สึกเสียใจที่เขากำลังทำร้ายต้นไม้ที่อยู่ด้วยความคึกคะนองของเขา” เขายังแสดงความรู้สึกผิด เพื่อนๆ ต่างร่วมกันรับรู้ถึงความรู้สึกผิดนั้นและร่วมกันแสดงความรู้สึกขอโทษ พวกเขาต่างให้คำมั่นสัญญากับบราเดอร์อย่างมั่นคงว่า จะไม่เด็ด

ดอกไม้ก็และจะรักษาต้นไม้และธรรมชาติตลอดชีวิตของเขา บราเดอร์จับว่า “เราแยกกันอย่างสุขใจและเข้าใจ”

เมื่อเล่าจบ บราเดอร์ถามฉันว่า “จากเหตุการณ์นี้ เราควรจะวัดผลอย่างไร เราควรวัดว่า วันนี้มีนักเรียนทำผิดด้วยการเด็ดดอกไม้หนึ่งคน หรือวันนี้มีเด็กที่ จะดูแลรักษาต้นไม้อย่างดีตลอดชีวิตของเขา เพิ่มขึ้นอย่างน้อยหนึ่งคน”

บราเดอร์แสดงความเห็นต่อว่า “อย่างเรื่องของหายได้คืน ซึ่งเรามักจะใช้ เป็นตัววัดความซื่อสัตย์ของนักเรียน หากมีของหายได้คืนเป็นจำนวนมาก แสดง ว่านักเรียนมีความซื่อสัตย์มาก แต่ทำไมเราไม่คิดว่ามีนักเรียนไม่รู้จักรักษา ทรัพย์สินของตนเองเป็นจำนวนมากขึ้นล่ะ”

บราเดอร์ถามฉันอีกครั้งว่า “แล้วเธอละ คิดอย่างไร” ไม่มีคำตอบใดๆ ออกจากปากของฉัน ฉันได้เพียงยิ้มมุมปากเล็กๆ ให้กับบราเดอร์ แล้วก็หัน อกมตาгинต่อไป

การประเมินและวัดผลนักเรียนนี้ช่างละเอียดซับซ้อนและลุ่มลึกเกินกว่าที่ ฉันคิดจริงๆ แต่ที่แน่ๆ คือฉันมั่นใจว่าการวัดผลด้วยคะแนนสอบและจำนวน นักเรียนที่เข้ามหาวิทยาลัยได้ไม่เพียงพอสำหรับการศึกษาในปัจจุบันอย่าง แน่นนอน เพราะหน้าที่ของโรงเรียนคาทอลิกมีมากกว่านั้น คือ ส่งเสริมให้นักเรียน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เต็มตามศักยภาพของเขา คำถามคือเราจะวัดได้อย่างไรว่า นักเรียน “เป็นคนที่สมบูรณ์” หรือไม่

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองให้ความสำคัญกับการ ประเมินความก้าวหน้าในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นครั้งคราว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา ไม่ว่าจะด้วย แบบทดสอบประจำวัน รายสัปดาห์ รายเดือน หรือประจำภาค การทดสอบเป็นระยะๆ จะช่วยเตือนครู และนักเรียนถึงระดับการเจริญเติบโตทางสติปัญญา และให้เห็นส่วนที่ขาดหายไป และต้องจัดการเติมให้เต็มด้วยการทำเพิ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา

การวัดและประเมินผลต้องคำนึงถึงการเจริญเติบโตอย่างครบสมบูรณ์ใน รอบด้านของนักเรียนเพื่อจะเป็นบุคคลเพื่อผู้อื่นนอกเหนือจากการเรียนรู้ทาง วิชาการ ดังนั้น การวัดและประเมินผลเป็นระยะๆ ต่อการพัฒนาในด้านทักษะชีวิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทศนคติ และการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ด้วยวิธีที่

หลากหลาย โดยคำนึงถึง อายุ และระดับการพัฒนาของนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ ครูที่เป็นคนช่างสังเกตย่อมจะรับรู้ถึงสัญญาณการพัฒนาการหรือการขาดการพัฒนาของนักเรียนในชั้นเรียนได้ดี

การประเมินและวัดผลจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนแต่ละคน มิใช่เป็นเพียงเพื่อการให้คะแนนและการวัดผลเท่านั้น ครูประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนจากผลงานที่นักเรียนได้ลงมือทำ และลงมือปฏิบัติหลังจากได้คิดวินิจฉัยและไตร่ตรองประสบการณ์ที่ได้รับในระหว่างคาบเรียน

นอกจากนั้น ครูและนักเรียนยังช่วยกันทบทวนการเรียนรู้เพื่อติดตามและปรับปรุงการเรียนรู้ อันจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญของครูที่จะประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงแผนการเรียนการสอนและวิธีสอนของครูให้ดีขึ้นในคาบต่อไป

การไตร่ตรองก่อนสิ้นคาบเรียนเป็นโอกาสที่ดีที่ครูจะได้รับความรู้ถึงความก้าวหน้าของนักเรียน แต่ครูต้องทำให้นักเรียนมั่นใจว่า การไตร่ตรองไม่ใช่การทดสอบและไม่มีทำให้คะแนน มิฉะนั้นแล้ว นักเรียนจะไม่บันทึกประสบการณ์ด้วยคำพูดของตนเองอย่างอิสระเพื่อแสดงความเข้าใจที่แท้จริงของตนเอง แต่จะพยายามทำ เช่นเดียวกับการตอบข้อสอบเพื่อให้ได้คะแนนสูงๆ เท่านั้น

ฉันไม่มีความสามารถพอหรอกนะ ที่จะศึกษาและบันทึกว่า การวัดและประเมินผลที่ดีจะต้องทำอย่างไร ให้เป็นรูปธรรมมากกว่านี้ สิ่งที่สำคัญที่ฉันได้เรียนรู้จากการทำดอกเตอร์ของฉันคือ “ฉันรู้ว่าฉันรู้อะไร และฉันไม่รู้้อะไร” การวัดและประเมินผลนักเรียนอยู่ตรง “ส่วนที่ไม่รู้ของฉัน” อาจารย์สุมิตรา พงศธร ได้กรุณาจัดหนังสือมาให้ฉันเพื่อศึกษาในเรื่องนี้กระเป๋านี้หนึ่ง หน้าที่เดียว ไม่รู้เหมือนกันว่ากี่เล่ม มีชื่ออะไรบ้าง เพราะจนถึงขณะที่บันทึกบทนี้อยู่ ฉันยังไม่ได้เปิดกระเป๋าดูเลย หวังว่าอาจารย์คงไม่โกรธฉันที่อุตส่าห์หามาให้ แต่ช่วยไม่ได้จริงๆ ต้องปิดเล่มบันทึกเพื่อส่งพิมพ์แล้ว

แต่คงเป็นเพราะพระเจ้าทรงชี้ทางไว้ก่อนแล้ว ฉันได้เคยศึกษากรอบการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้นำเสนอโดยดักลาส ริฟส์ ในหนังสือ ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 แปลโดย วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง

และอธิป จิตตฤกษ์ (2554) ฉันปรารถนาให้ครูและนักการศึกษาในประเทศไทยทุกคนได้อ่านหนังสือเล่มนี้จริงๆ

รีฟส์ได้นำเสนอกรอบการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างน่าสนใจยิ่ง ที่สำคัญคือ กรอบการประเมินนี้สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานทางกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองอย่างน่าอัศจรรย์ รีฟส์ได้กำหนดปัจจัยกำหนดและสมมติฐานของการทดสอบสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 20 และที่ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 ในตารางที่ 3 ปัจจัยกำหนดและสมมติฐานของการทดสอบ

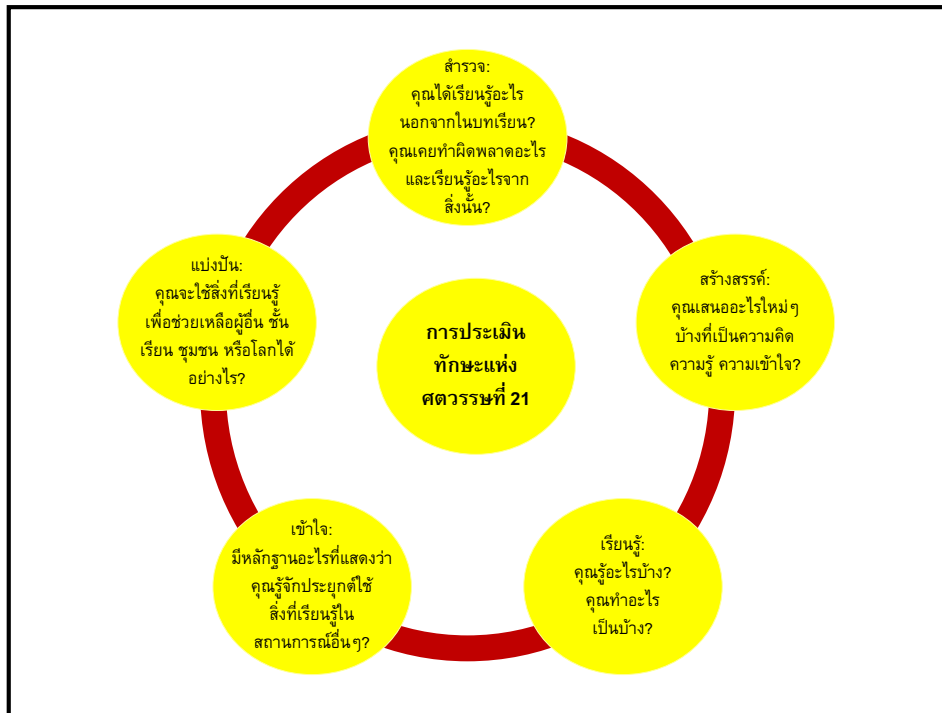
รีฟส์ได้นำเสนอกรอบการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แบบใหม่ ลองคิดว่ากรอบการประเมินนี้คือกลุ่มดาว ดาวแต่ละดวงอาจสดใสและมีพลัง แต่ก็เพียงหนึ่งในดาวอีกพันล้านดวงที่ส่องสว่างยามค่ำคืน ดาวแต่ละดวงในกลุ่มดาวมีความหมายเพราะความสัมพันธ์ที่มีต่อดาวดวงอื่นทำให้เกิดภาพที่ตรึงใจตามการตีความของนักดูดาว **ในแผนภาพที่ 9 กรอบการประเมินแบบใหม่สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 – กลุ่มดาวของการเรียนรู้**

กรอบของรีฟส์จำกัดแค่ 5 มิติ แต่สามารถปรับเข้ากับทุกระดับชั้นและทุกวิชาได้ กรอบนี้เสนอจุดเน้นที่ชัดเจนและสอดคล้องสำหรับบทเรียนที่สร้างสมดุลระหว่างความต้องการเรียนรู้และความเข้าใจในเนื้อหาเชิงวิชาการกับความต้องการสร้างสรรค์ สำรวจ และแบ่งปัน

โรงเรียนสามารถใช้กรอบนี้เพื่อพิจารณาช่องว่างระหว่างการประเมินแบบดั้งเดิมและโอกาสในการสร้างความท้าทายใหม่ให้นักเรียน นี่เป็นโอกาสที่จะตอบสนองความต้องการของศตวรรษใหม่ ตัวอย่างเช่น การทดสอบส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ทักษะการ “เรียนรู้” ซึ่งอยู่ด้านขวาล่างของกรอบ โดยมักจะพิจารณาคำถามที่ว่า “นักเรียนรู้อะไรบ้าง” และ “นักเรียนทำอะไรเป็นบ้าง” เราอาจพัฒนาการประเมินนี้อย่างมีนัยสำคัญโดยการรวมองค์ประกอบอื่นๆ ในกรอบและคำถามที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบเหล่านั้น

ตารางที่ 3 ปัจจัยกำหนดและสมมติฐานของการทดสอบ

ปัจจัยกำหนดของศตวรรษที่ 20	สมมติฐานของศตวรรษที่ 20	ปัจจัยกำหนดของศตวรรษที่ 21	สมมติฐานของศตวรรษที่ 21
<p>เงื่อนไขที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน</p>	<p>จุดประสงค์ของการทดสอบคือ เพื่อเปรียบเทียบนักเรียน ดังนั้น ความแปรผันอยู่ที่ตัวนักเรียน ไม่ใช่ที่เงื่อนไขของการทดสอบ นักเรียนได้คะแนนจากการจดจำ และทำตามกฎที่วางไว้</p>	<p>เงื่อนไขที่ไม่ต้องมีมาตรฐาน</p>	<p>จุดประสงค์ของการทดสอบคือ เพื่อสะท้อนโลกความเป็นจริง ดังนั้นเงื่อนไขในการทดสอบจึง ผันแปรและเปลี่ยนแปลงได้ นักเรียนได้คะแนนจากความคิด สร้างสรรค์และการโต้ตอบสิ่งที่ ไม่ได้คาดคิด</p>
<p>ความลับของเนื้อหา</p>	<p>ความเป็นธรรมหมายถึงการที่ไม่ มีนักเรียนคนใดรู้ข้อสอบล่วงหน้า ดังนั้นนักเรียนจะมีความรู้ และจดจำได้มาก ก็จะทำข้อสอบ ได้เนื้อหาที่เปิดเผย</p>	<p>ผลทดสอบในระดับบุคคล</p>	<p>ความเป็นธรรมหมายถึงการที่ นักเรียนได้เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการประเมินไม่เพียงแต่รู้ ว่ามีความท้าทายใดบ้างใน ข้อสอบ แต่ยังมีส่วนช่วยคิดความ ท้าทายเหล่านั้นด้วย</p>
<p>ผลทดสอบในระดับบุคคล</p>	<p>ความสำเร็จหมายถึงการเอาชนะ นักเรียนคนอื่น ผู้นำคือคนที่ เป็น เจ้านายและรู้มากที่สุด การ ทำงานเป็นที่พึงดูดี แต่เมื่อนักเรียนทำข้อสอบก็ต้องดีนรณ ด้วยตัวเองเพียงผู้เดียว</p>	<p>ส่วนผลรวมของผลงานจากแต่ละคน และจากทั้งกลุ่ม</p>	<p>ความสำเร็จเป็นสิ่งสะท้อนความ พยายามของบุคคลและความ ร่วมมือของกลุ่ม ซึ่ง ความ พยายามของบุคคลเพียงอย่างเดียว นั้นไม่เพียงพอ ผู้นำคือคนที่ มีอิทธิพลต่อผู้อื่นได้เพราะมีความ เข้าใจที่ลึกซึ้ง และให้การ สนับสนุน ไม่ใช่เพราะมีอำนาจ</p>

แผนภาพที่ 9 กรอบการประเมินแบบใหม่สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 - กลุ่มดาวของการเรียนรู้

- **สำรวจ** – นักเรียนได้เรียนรู้อะไรนอกจากในบทเรียน นักเรียนเคยทำผิดพลาดอะไรและเรียนรู้อะไรจากสิ่งนั้น
- **สร้างสรรค์** – นักเรียนเสนออะไรใหม่ๆ บ้างที่เป็นความคิด ความรู้ ความเข้าใจ
- **เรียนรู้** – นักเรียนรู้อะไรบ้าง นักเรียนทำอะไรเป็นบ้าง
- **เข้าใจ** – มีหลักฐานอะไรที่แสดงว่านักเรียนรู้จักประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้ในสถานการณ์อื่น
- **แบ่งปัน** – นักเรียนจะใช้สิ่งที่เรียนรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ชั้นเรียน ชุมชน หรือโลกได้อย่างไร

ด้วยความรู้ในเรื่องนี้อันจำกัดของฉัน ฉันคงได้แต่ฝากกรอบความคิดนี้ไว้ให้แก่ครูและนักการศึกษาคาทอลิก โดยแอบหวังเล็กๆ ว่า จะได้จุดประกายและนำไปปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาคาทอลิก

นักบุญยอห์น แบปติสท์ เดอ ลาซาล ได้ให้คำแนะนำว่า ครูควรศึกษาเด็กๆ เป็นรายบุคคล สังเกตความสามารถ บุคลิกภาพ และสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาเพิ่มในเด็กๆ แต่ละคน โดยการจดบันทึกรายละเอียดทั้งหมด และบันทึกนี้จะถูกส่งต่อไปยังครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบเด็กๆ ในชั้นเรียนถัดไป ทำให้ครูในชั้นนั้นได้รับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างของนักเรียนในแต่ละช่วงของการเติบโตได้อย่างชัดเจน

แม้ว่าฉันไม่มีความสามารถที่จะบันทึกได้ว่า การวัดและประเมินผลที่ดีควรจะเป็นอย่างไร ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร แต่ฉันมั่นใจว่าเพื่อให้การศึกษาไทยพัฒนาและก้าวหน้าได้ จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการวัดและประเมินผลของนักเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาไทยอย่างเป็นระบบและมีองค์รวมด้วย ทั้งนี้ เป็นความท้าทายของครูและนักการศึกษาคาทอลิกที่จะเป็นผู้จุดประกายและริเริ่มการเปลี่ยนแปลงนี้

สำหรับบทนี้ คงไม่ใช่ฉันเท่านั้นนะที่จะไตร่ตรอง แต่ฉันใคร่ขอเรียกร้องให้ครูและนักการศึกษาคาทอลิกทุกท่าน *ไตร่ตรอง*~

เมตตา

“ผู้ที่แสดงความรักเมตตา กรุณา ด้วยใจจริงดี จงรักด้วยใจจริง
จงปลื้มในความซื่อ จงมีอารมณ์ในสิ่งที่ดี จงรักกันเหมือนพี่น้อง จงคิดว่าผู้อื่น
ดีกว่าตน อย่าเห็นโทษ จงมีจิตใจกระตือรือร้นในการปฏิบัติของดีเพราะผู้เป็นเจ้า
จงชื่นชมยินดีในความซื่อ” (รม.12:4-13)

10. ลงมือปฏิบัติด้วยการเขียนแผนการสอน

ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเดินทาง 8 ครั้งที่ผ่านมาบอกฉันว่า แม้ว่าในที่สุดเพื่อนร่วมทางของฉันทุกคนสามารถเขียนแผนการสอนออกมาได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อนร่วมทางต้องใช้ความพยายามอย่างมากและต้องทำงานอย่างหนักในการเขียนแผนการสอนด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง ฉันต้องยอมรับว่า กระบวนการนี้เปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของเพื่อนร่วมทาง ไม่มากหรอก 180 องศาพอดี จากวิธีคิดแบบ Deduction เปลี่ยนไปเป็น Induction ซึ่งไม่เป็นที่คุ้นเคยนักในระบบการศึกษาไทย อย่างไรก็ตาม จนถึงจุดนี้เพื่อนร่วมทางคงจะเห็นด้วยกันว่า วิธีคิดแบบ Induction มีความจำเป็นอย่างมากที่จะสอนให้นักเรียนคิดเป็น ให้นักเรียนสามารถก่อให้เกิดความคิดและความรู้ใหม่ๆ ได้ และให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในความรู้ในบทเรียนได้ด้วยตัวของเขาเอง

ในการเดินทางที่ผ่านมา เพื่อนร่วมทางต้องแสวงหาแนวทางด้วยตัวเองในการเขียนแผนด้วยกระบวนการนี้ ซึ่งพวกเขาทำได้ดีมากๆ แต่เพื่อให้เพื่อนร่วมเดินทางกลุ่มใหม่ๆ มีแนวทางที่ชัดเจนและไม่ต้องใช้ความพยายามมากจนเกินไป ฉันจึงได้เขียนบทนี้เพิ่มเติมขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์การเดินทางที่ผ่านมาที่ฉันได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมทางที่ผ่านมาด้วยความขอบพระคุณอย่างยิ่ง และขอเรียนรู้ที่ได้เพิ่มเติมจากคุณพ่อจอห์นนี่ โก ในบทนี้ ฉันขอเรียกเพื่อนร่วมทางของฉันว่า “ครู” คงไม่ว่ากันนะ

คุณพ่อจอห์นนี่ โก ได้ให้คำแนะนำเบื้องต้นในการเขียนแผนการสอนไว้หลายประการ ดังต่อไปนี้

1. ครูควรวางแผนการสอนสำหรับหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ ไม่ใช่แค่เพียงบทเรียนเดียว ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาหลายคาบก็ได้ เพื่อให้เนื้อหาที่มีภาพรวมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ (Holistic) ไม่ใช่ครอบคลุมเพียงบางส่วน
2. ครูควรประเมินบริบทของนักเรียนก่อนเขียนแผนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูต้องรู้ว่านักเรียนมีพื้นความรู้ที่จะเป็นพื้นฐานและที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่กำลังจะเรียนมากน้อยเพียงใด
3. ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ รวมถึงวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติด้วย เพื่อนำการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงได้
4. การวางแผนการสอนต้องคำนึงถึงการประเมินผลการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ ความสำเร็จ ความล้มเหลว สิ่งที่ต้องปรับปรุง วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ไม่สัมฤทธิ์ผล การประเมินผลควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล รวมถึงการประเมินของนักเรียนด้วย คุณพ่อเน้นการประเมินทั้งกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ ที่ไม่ใช่เพียงการให้คะแนน
5. ครูควรระบุประเด็นสำหรับการไตร่ตรองลงในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเตรียมชุดของคำถามเพื่อให้นักเรียนได้คิดวิจิจฉัย และไตร่ตรองในประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมา

คุณพ่อได้ให้แนวทางการเขียนแผนด้วยวิธีแบบอิกญาซีโอเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบเดิม ซึ่งฉันได้นำมารวมไว้ในภาคผนวก 3 ของบันทึกนี้ ขอเชิญชวนเพื่อนร่วมทางของฉันศึกษา เปรียบเทียบและเรียนรู้จากตัวอย่างนี้

การเขียนแผนการสอนด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองของหน่วยความรู้ หลังจากได้พิจารณาพื้นความรู้ของนักเรียน ควรครอบคลุม 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

ครูควรวางแผนว่า คุณจะสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างไร ก่อนอื่นครูต้องสังเกตบริบทของนักเรียน โดยเฉพาะพื้นอารมณ์และพื้นเพของนักเรียนใน

ขณะนั้นว่า นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนหรือไม่ เพียงใด เช่น คาบเรียนก่อนหน้าเป็นวิชาพละ ช่วงเวลานี้เป็นช่วงเตรียมกีฬา หรือวันวิชาการของโรงเรียน เป็นต้น

ครูอาจเริ่มด้วยการทักทายอย่างเป็นมิตร จัดกิจกรรมเพื่อเรียกสติและสมาธิของนักเรียนสั้นๆ เช่น นิ่งนิ่งสงบ ทำสมาธิ ทำBrain Gym เป็นต้น

วิธีการสร้างบรรยากาศที่ได้ผลดีวิธีหนึ่งคือ ทำกิจกรรมสร้างความสนใจเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการให้ภาพรวม (Interest) เช่น คำถาม เกมส์ เพลง หนังสือ เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมและรู้สึกว่่านักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียน ไม่ใช่ครู จากนั้น ครูจึงให้ภาพรวมในด้านอื่น

ขั้นที่ 2 การให้ภาพรวม

หากจะใช้คำที่คุ้นเคย การให้ภาพรวมก็คือ การเกริ่นนำเพื่อเข้าสู่บทเรียน เทคนิคที่นำเสนอคือ I-N-T-R-O การเขียนให้เป็นคำว่า “INTRO” เพื่อให้เข้าใจง่ายเท่านั้น แต่เวลาเขียนแผนการสอนจริงครูจะเริ่มต้นเขียนจากอะไรก่อนก็ได้ แต่ขอให้ครอบคลุม 5 ด้าน และเวลาพูดกับนักเรียนในห้องจริงก็เช่นกัน จะเรียงลำดับอะไรก่อนอะไรหลังก็ได้ แล้วแต่กลอนจะพาไป

จากประสบการณ์เดินทางที่ผ่านมา ฉันได้เรียนรู้ว่า การขึ้นต้นด้วยการเขียนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยความรู้ก่อน จะทำให้การคิดเป็นระบบมากที่สุด ครูจะชัดเจนว่าต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้อะไร (Objectives) วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะเป็นตัวกำหนดด้วยว่าจะวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้จากอะไร จากนั้นจึงพิจารณาว่าขอบเขตของเนื้อหาและหัวข้อต่างๆ ของหน่วยเรียนรู้นั้นครอบคลุมอะไรบ้าง (Range) จะต้องใช้เวลาที่คาบ (Time) เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาให้ได้ทั้งหมด และในแต่ละคาบจะครอบคลุมเนื้อหาอะไร

แล้วครูจึงถามตัวเองว่า “แล้วทำไมนักเรียนต้องเรียนเรื่องนี้” (Need) เพื่อให้ครูเกิดความชัดเจนกับตัวเองว่า “ทำไมฉันต้องสอนเรื่องนี้” หากครูชัดเจนกับตัวเองได้ ก็จะสามารถบอกถึงความจำเป็นที่นักเรียนต้องเรียนเรื่องนี้ เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียนอย่างไร เรียนรู้แล้วจะเปลี่ยนชีวิตเขาได้อย่างไร สุดท้าย ครูจึงคิดและวางแผนต่อว่า ครูจะนำให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่

จะเรียนได้อย่างไร (Interest) ซึ่งอาจเป็นกิจกรรม เกมส์ เพลง หนังสือ หรือคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจก็ได้

ขั้นที่ 3 การนำเสนอบทเรียน

ขั้นนี้เป็นความท้าทายของครูอย่างแท้จริงที่จะต้องหลุดพ้นจากความคุ้นเคยเดิม ที่จะต้องจัดให้มีการใช้กระบวนการทั้ง Induction และ Deduction ในทุกหน่วยการเรียนรู้ (ไม่จำเป็นต้องทำในทุกคาบเรียนก็ได้) กระบวนการสำรวจชีวิตด้วย See-Judge-Act จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ครูจะใช้เพราะในกระบวนการนี้มีทั้ง Induction และ Deduction อยู่ในตัว

การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย (Induction) เริ่มต้นด้วยให้นักเรียนสังเกตและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำข้อมูลนั้นมาจัดหมวดหมู่ หาข้อเหมือนและข้อต่าง เพื่อนำมาหาข้อสรุปทั่วไปหรือสร้างแนวคิดหรือข้อสมมติฐาน การสอนด้วยวิธีนี้มีจุดแข็งคือ ให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถคิดและค้นพบความรู้ใหม่ๆ

การจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย (Deduction) เป็นการสอนที่เริ่มจากกฎ ทฤษฎีหรือหลักการต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับแล้ว แล้วให้นักเรียนรู้จักใช้กฎทฤษฎีหรือหลักการต่างๆ ในการแก้ปัญหา และปรับใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

วิธีการสอนด้วย See – Judge – Act เริ่มต้นจากวิธีการอุปนัย ด้วยการให้นักเรียนสังเกตข้อมูลในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อสร้างและสรุปเป็นเรื่องราวหรือข้อสรุปทั่วไป (See) จากนั้นจึงใช้วิธีนิรนัย เริ่มต้นด้วยการนำกฎ ทฤษฎี หรือหลักการทั่วไปมาอธิบายหรือทดสอบเรื่องราวหรือข้อสรุปทั่วไปที่ได้นั้น (Judge) แล้วจึงให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือมอบหมายงานเพื่อฝึกการแก้ปัญหา หรือปรับใช้บทเรียนที่ได้ในสถานการณ์ต่างๆ (Act) ดังมีรายละเอียดดังนี้

การนำเสนอบทเรียนเริ่มต้นด้วยการที่ครูสร้างประสบการณ์ให้นักเรียน โดยให้ข้อมูลหรือสร้างสถานการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นสถานการณ์ที่เป็น Moral Dilemma และครูท้าทาย จูงใจ และตั้งคำถามเพื่อสร้างประสบการณ์ (See) โดยละเว้นการบรรยายตามปกติในขั้นนี้ เช่นในตัวอย่างในหัวข้อ ระบบไหลเวียนโลหิตของมนุษย์ ที่อยู่ในภาคผนวก 3 ครูที่ตั้งคำถามว่า “หลุดเลือด

แดงของมนุษย์มีลักษณะและหน้าที่แตกต่างจากหลอดเลือดดำอย่างไร” ครูมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือเรียนรวมทั้งอินเทอร์เน็ตด้วย

เพื่อให้นักเรียนจะได้มองดูและศึกษาจากประสบการณ์ที่ครูให้ ครูจะต้องส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลให้นักเรียน

- ตั้งคำถาม สังเกต สำรวจ ค้นคว้า ลองผิดลองถูก
- ถกเถียง แลกเปลี่ยน ปรีक्षाหรือ อภิปรายกลุ่ม
- คิดวิเคราะห์ หาสาเหตุและผล
- คิดสังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ เปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อต่าง
- ที่สุด สรุปเรื่องราวหรือแนวคิด และบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้

หลังจากนั้นจึงเข้าสู่ขั้น **คิดวิจิจฉัยประสบการณ์ (Judge)** โดยครูให้นักเรียนนำเสนอเรื่องราวที่สรุปได้ ครูร่วมกับนักเรียนในการสรุปหลักการที่นักเรียนได้เรียนรู้และนำเสนอ นั้น โดยครูมีส่วนร่วมอย่างมากโดยอาศัยความเชี่ยวชาญทางวิชาการของครูในการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนกับหลักการ ทฤษฎีหรือกฎทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง หรือครูอาจบรรยายสรุปสั้นๆ ประกอบ และหากมีโอกาสที่เหมาะสมครูสามารถบูรณาการคุณค่าพระวรสารหรือหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์นั้น

หลังจากนั้น ครูอาจตั้งคำถามให้นักเรียนวิจิจฉัยให้ลึกซึ้งไปถึงแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของหลักทางวิชาการ (Insight) เช่น ในตัวอย่าง ครูซึ่งตั้งคำถามเพื่อวิจิจฉัยว่า “รูปแบบของหลอดเลือดแดงและหลอดเลือดดำและมนุษย์บอกอะไรกับเรา เกี่ยวกับรูปแบบของอวัยวะมนุษย์ หรือเกี่ยวกับร่างกายมนุษย์โดยทั่วไป” จากนั้นครูก็ให้นักเรียนอาจแบ่งกลุ่มเพื่อถกเถียงและอภิปราย จนค้นพบแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการออกแบบร่างกายของมนุษย์ที่ว่า “การออกแบบขึ้นอยู่กับหน้าที่การทำงานของสิ่งนั้น”

ในขั้น Judge ครูจะต้องนำพานักเรียนให้

- ทำความเข้าใจจากประสบการณ์ที่ได้รับว่าได้เรียนรู้อะไร อย่างไร และทำไม
- ชีมซาบความจริงจากประสบการณ์ที่ได้รับ
- เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับหัวข้อหรือสาขาวิชาอื่น และชีวิตส่วนตัว

- รับแรงบันดาลใจจากความจริง หรือบูรณาการคุณค่าพระวรสาร เพื่อเป็นแนวทางในการคิดวินิจฉัยเพื่อตัดสินใจ

ในชั้น Judge การตั้งคำถามเพื่อวินิจฉัยเป็นสิ่งสำคัญ คำถามลักษณะนี้เป็นคำถามเพื่อเจาะลึกเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นใน 3 ระดับคือ

ระดับของการไตร่ตรอง	ระดับของความหมาย	ตัวอย่างแนวคิด
1. อะไรที่ฉันได้เรียนรู้	เข้าใจแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังเนื้อหา (Conceptual)	การออกแบบขึ้นกับหน้าที่การทำงานของสิ่งนั้น
2. อย่างไรที่ฉันได้เรียนรู้	เข้าใจแนวคิดที่ว่าวิชานั้นมีความเป็นมาอย่างไร และเกิดขึ้นได้อย่างไร (Metacognitive)	ประวัติศาสตร์ถูกจารึกโดยผู้ชนะ
3. ทำไมเราต้องเรียนรู้เรื่องนี้	เข้าใจแนวคิดที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง ชีวิต และโลกรวมทั้งจิตวิญญาณ (Personal/Spiritual)	ธรรมชาติได้รับการออกแบบมาอย่างชาญฉลาด มนุษย์จึงควรระลึกในบุญคุณของธรรมชาติ และพระเจ้าผู้สร้าง

คำถามเพื่อวิจจัยในวิชาต่างๆ มีตัวอย่างดังนี้

ทุกวิชา

- หัวข้อนี้มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เคยเรียนแล้วอย่างไร?
- อะไรเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการจัดระบบและนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนนี้?

ภาษาและวรรณกรรม

- ฉันจะพูดสิ่งที่ต้องการพูดนี้ได้อย่างไร เพื่อให้เข้าใจง่ายที่สุด?
- หลักภาษาเรื่องนี้มีความสำคัญอย่างไร?
- ทำไมการทำตามหลักภาษานี้ จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น?
- ถ้าฉันต้องเล่าเรื่องเดียวกันนี้ให้กับน้องอนุบาลฟัง ฉันจะเล่าอย่างไร?

สังคม

- ฉันจะเป็นพลเมืองดีขึ้นได้ด้วยวิธีใด?
- ประวัติศาสตร์ถูกเขียนขึ้นอย่างไร และโดยใคร?
- อดีตจะช่วยปรับปรุงโลกและชีวิตของเราให้ดีขึ้นได้อย่างไร?
- กระบวนการทางสังคมศาสตร์เหมือนหรือแตกต่างจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างไร

วิทยาศาสตร์

- การสังเกต การอธิบาย และการคาดการณ์มีบทบาทอย่างไรในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีความจำเป็นอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไร?
- ความสำคัญและบทบาทของการวัดในวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ กับสังคมศาสตร์ เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
- อะไรที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการอยู่รอดของสิ่งมีชีวิตชนิดต่างๆ การแข่งขันหรือการประสานร่วมมือ?

คณิตศาสตร์

- ทำไมจึงมีมาตรวัดที่แตกต่างกันในการนำเสนอปริมาตร? และเราจะตัดสินใจว่าจะใช้มาตรวัดใดในโอกาสใด?

นอกจากนี้ คำถามเพื่อไตร่ตรองที่อยู่ในบันทึกนี้บทที่ 8 ตบท้ายด้วย “ไตร่ตรอง” ก็สามารถนำมาปรับใช้เป็นคำถามเพื่อวินิจฉัยได้เช่นเดียวกัน

ในขั้นสุดท้าย ครูมอบหมายงาน หรือแบบฝึกหัดให้นักเรียนเพื่อให้ นักเรียนนำความรู้และความเข้าใจนั้นไปลงมือทำ (Act) ในตัวอย่าง ครูซี มอบหมายให้นักเรียนเขียนเรียงความ โดยให้ตอบคำถามว่า “ถ้านักเรียนได้รับ มอบหมายให้ออกแบบร่างกายมนุษย์ใหม่ นักเรียนจะเปลี่ยนรูปแบบที่หลุดเลือด แดงและเลือดดำได้รับการออกแบบมาหรือไม่ เพราะเหตุใด”

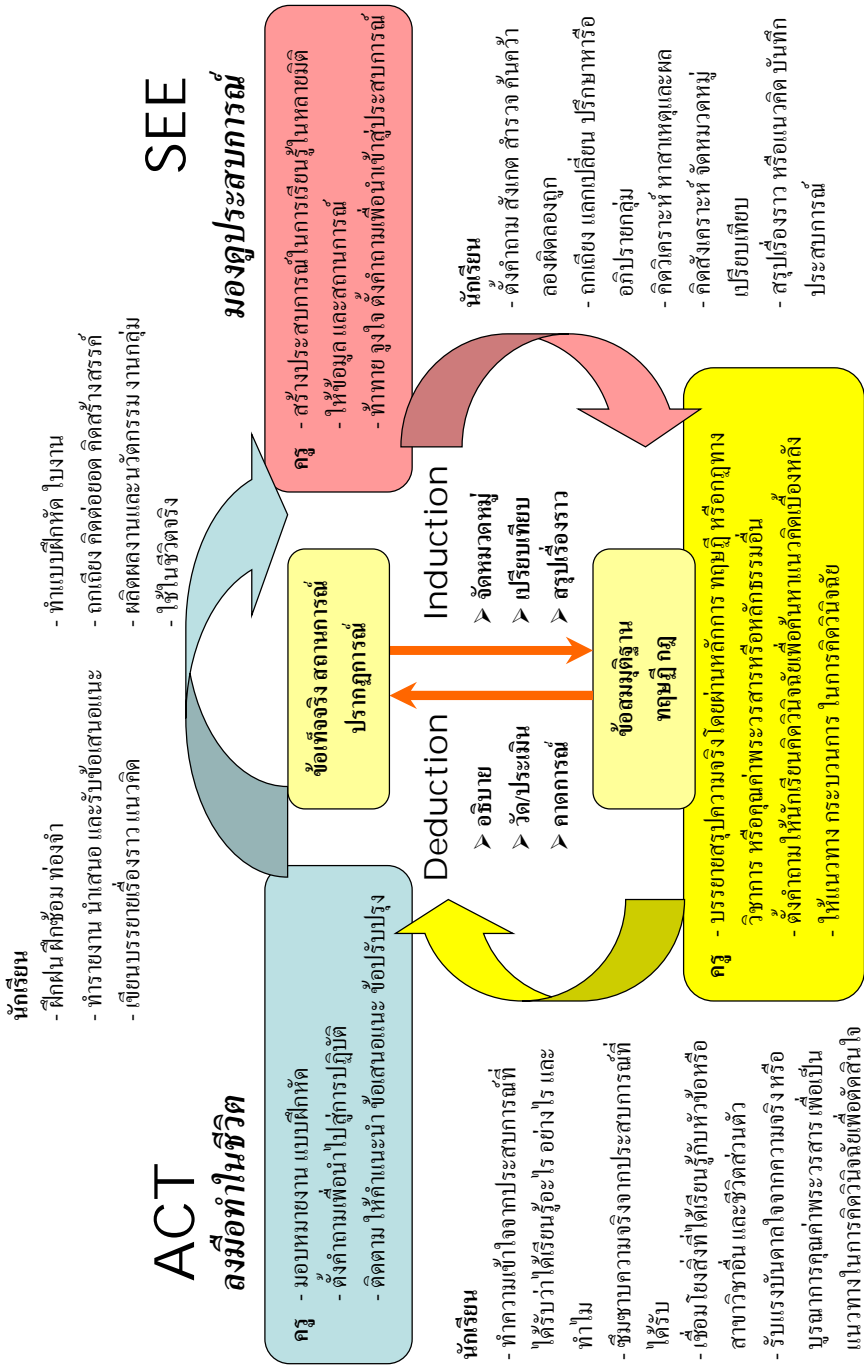
หลังจากครูมอบหมายงาน ครูควรคอยติดตามให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและข้อปรับปรุง ครูควรให้นักเรียนได้ลงมือทำด้วยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม ที่ครูควรเน้นคือให้แน่ใจว่านักเรียนจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตได้ โดยให้นักเรียน

- ฝึกฝน ฝึกซ้อม ท่องจำ
- ทำแบบฝึกหัด ใบงาน
- ถกเถียง คิดต่อยอด คิดสร้างสรรค์
- ทำรายงาน นำเสนอ และรับข้อเสนอแนะ
- เขียนบรรยายเรื่องราว แนวคิด
- ผลิตผลงานและนวัตกรรมเดี่ยวหรืองานกลุ่ม
- ใช้ในชีวิตจริง

ฉันได้สรุปแนวทางการนำเสนอบทเรียนด้วยกระบวนการ See-Judge-Act นี้ไว้ในแผนภาพที่ 10 แนวทางการนำเสนอบทเรียนด้วยกระบวนการ

See – Judge – Act

แผนภาพที่ 10 แนวทางการนำเสนอบทเรียนด้วยกระบวนการ See-Judge-Act

ขั้นที่ 4 การไตร่ตรอง

ครูควรเตรียมคำถามเพื่อให้นักเรียนไตร่ตรอง 3 - 5 นาทีก่อนหมดคาบเรียน ลักษณะคำถามซึ่งเป็นคำถามที่จูงใจให้นักเรียนคิดทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากคาบนั้น หรือนำประสบการณ์นั้นมาคิดไตร่ตรองอีกครั้งหนึ่ง วิธีการนี้เป็นการให้นักเรียนได้สรุปหรือ Recap บทเรียนด้วยตัวเอง แทนที่จะเห็นครูเป็นผู้สรุป และจูงใจให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้ด้วยคำพูดของนักเรียนเองที่ออกมาจากความรู้สึกและความคิดในขณะนั้น

คำถามเพื่อไตร่ตรองควรมีเพียง 1 หรืออย่างมาก 2 คำถามเท่านั้น เพราะมีเวลาเพียง 3 - 5 นาที ครูอาจเลือกใช้คำถาม R, C หรือ A ก็ได้ตามความเหมาะสม จากประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อนร่วมทางของฉันสามารถตั้งคำถาม R และคำถาม A ได้อย่างง่ายดาย จะมีปัญหาบ้างก็เฉพาะคำถาม C ฉันจึงขอยกตัวอย่างคำถาม C เพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทาง

- นักเรียนคิดว่าเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับหัวข้อ.....ที่เรียนในเทอมก่อนหรือไม่ อย่างไร?
- นักเรียนคิดว่าหัวข้อนี้มีความสัมพันธ์กับหัวข้อ.....ในวิชา.....อย่างไร?
- บทเรียนนี้มีความสัมพันธ์กับชีวิตนักเรียนในฐานะ.....อย่างไร
- การเกิดสถานการณ์นี้ขึ้นสะท้อนว่าโลกกำลังขาดคุณค่าพระวรสารประการใด เพราะเหตุใด
- ประวัติศาสตร์ในเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นได้ในเหตุการณ์อะไรในปัจจุบัน

ขั้นที่ 5 การประเมินและวัดผล

ครูควรพิจารณาถึงวิธีการประเมินและวัดผลตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติ จุดเน้นคือการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนว่า นักเรียนได้เข้าใจเรื่องที่เรียนและสามารถปรับใช้ได้มากขึ้นกว่าก่อนเข้าเรียน หลักจากจบหน่วยการเรียนรู้แล้วหรือไม่ โดยดูจากการลงมือปฏิบัติของนักเรียน เพื่อดูความพร้อมของนักเรียนก่อนที่จะเปลี่ยน

หัวข้อในหน่วยการเรียนรู้ใหม่ ครูควรพิจารณาว่าควรจะใช้ข้อสอบปรนัยต่อไปหรือไม่

ในอีกมิติหนึ่ง ครูและนักเรียนอาจร่วมกันประเมินเนื้อหาและวิธีการสอน (See) เพื่อให้ครูพิจารณา วิจัยปรับปรุงเนื้อหาและวิธีการสำหรับการนำเสนอหน่วยความรู้ต่อไป (Judge) เพื่อครูจะพัฒนาวิธีการสอนของตนให้ดียิ่งๆ ขึ้น (Act)

เพื่อนร่วมทางคงจะสังเกตเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองนี้ ใช้คำถามมากมายและใช้ในหลายลักษณะ คือ

1. คำถามเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนในขั้นการให้ภาพรวม เพื่อการจูงใจให้นักเรียนสนใจบทเรียนที่กำลังจะเรียน
2. คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประสบการณ์ในขั้น See เพื่อชักนำและเป็นแนวทางให้นักเรียนสังเกตและสำรวจประสบการณ์ที่จะได้รับจากบทเรียน
3. คำถามเพื่อการวิจัยในขั้น Judge เพื่อให้ให้นักเรียนคิด วิจัย ให้ลึกซึ้งขึ้นถึงแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของหลักการที่เรียน (Insight) ครูอาจเตรียมเป็นชุดคำถามมากกว่าคำถามเดียวเพื่อการวิจัยที่ลึกซึ้ง
4. คำถามเพื่อนำสู่การปฏิบัติในขั้น Act เพื่อให้ให้นักเรียนคิดที่จะปรับใช้สิ่งที่เรียนสู่การลงมือปฏิบัติ และคิดต่อยอด
5. คำถามเพื่อไตร่ตรองก่อนจบคาบเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนใช้เวลา 3-5 นาทีเพื่อคิดทบทวนประสบการณ์ที่ได้รับจากคาบนั้น หรือนำประสบการณ์นั้นกลับมาคิดใคร่ครวญอีกครั้งด้วยตนเอง

ฉันขอเป็นแรงใจให้กับเพื่อนร่วมทางของฉันในการฝึกทักษะ การตั้งคำถาม เพิ่มความชำนาญและความคุ้นเคยให้กับตนเองมากขึ้นเรื่อยๆ

ฉันอยากชักชวนให้เพื่อนร่วมทางใช้เทคนิคการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ในการเขียนแผนการสอน กล่าวคือ เริ่มต้นจากผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการก่อน แล้วกำหนดว่าจะวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์นั้นจากหลักฐานการ

เรียนรู้ได้ เมื่อมีปลายทางที่ชัดเจนแล้ว จึงเริ่มวางแผนว่า จะนำเสนอบทเรียนอย่างไร บนพื้นฐานของหลักการทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ใช้ตำราหนังสือใดประกอบและต้องใช้สื่อการเรียนการสอนอะไรและอย่างไร

เพื่อนร่วมทางมักจะมีเวลาที่จำกัดในการนำเสนอหน่วยการเรียนรู้ ดังนั้นเราจึงต้องชัดเจนว่า เนื้อหาส่วนใดเป็นส่วนที่นักเรียนต้องรู้และเข้าใจอย่างแท้จริง ส่วนใดเป็นส่วนที่นักเรียนควรรู้และเข้าใจ และส่วนใดเป็นส่วนที่นักเรียนเพียงน่าจะรู้และเข้าใจ เพื่อนร่วมทางควรจะใช้เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้กับส่วนของเนื้อหาที่นักเรียนต้องรู้และเข้าใจอย่างแท้จริง

ฉันได้เขียนแนวทางการเขียนแผนการสอนของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองด้วยเทคนิคการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยเขียนเป็นขั้นๆ และตั้งคำถามเพื่อเป็นแนวทางการวางแผนเบื้องต้น ฉันหวังว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับเพื่อนร่วมทางของฉันนะ

ฉันคงจะเสนอแนวทางในการเขียนแผนการสอนได้ดีที่สุดเพียงเท่านี้ ถึงเวลาของเพื่อนร่วมทางจะต้องแสดงฝีมือแล้ว พร้อมไหม? ขอให้สนุกสนานกับการเขียนแผนการสอนด้วยกระบวนการที่ได้เรียนรู้ใหม่นี้ นะครับ

แนวทางการเขียนแผนการเรียนการสอน
ของ
กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง
ด้วยเทคนิคการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design)

แผนการสอนวิชา.....ชั้น.....

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง.....

1. การให้ภาพรวม - เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้รู้ล่วงหน้าว่ากำลังจะเรียนเรื่องอะไร เพราะเหตุใด

1.1 วัตถุประสงค์ (Objectives)

- นักเรียนจะรู้และเข้าใจเนื้อหาการเรียนรู้ที่สำคัญในเรื่องใด
- นักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะหรือความสามารถที่สำคัญในด้านใด
- นักเรียนจะเข้าใจถึงคุณค่าพระวรสารประการใด หรือได้รับการพัฒนา

เหตุผลเชิงจริยธรรมในด้านใด

วัตถุประสงค์ควรเริ่มต้นด้วย

(1) นักเรียนจะเข้าใจถึง/เกี่ยวกับ....

(2) นักเรียนจะสามารถ....

(3) นักเรียนจะสามารถวินิจฉัยประสบการณ์ที่ได้รับบนพื้นฐานของคุณค่า

พระวรสารด้าน....

1.2 ความจำเป็น (Needs)

- การเรียนรู้มีความจำเป็นต่อนักเรียนอย่างไร เพราะเหตุใด
- ความสามารถและทักษะที่จะได้รับการพัฒนาจำเป็นต่อชีวิตของ

นักเรียนอย่างไร เพราะเหตุใด

1.3 หัวข้อและเนื้อหา (Range)

- แก่นของสาระการเรียนรู้ในเรื่องนี้คืออะไร ที่นักเรียนต้องรู้และเข้าใจ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้
- เนื้อหาที่จะสอนควรมีขอบเขตเพียงใด จึงจะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเวลาที่มี และแบ่งออกได้เป็นหัวข้ออะไร
- มีคุณค่าพระวรสารประการใด ที่จะสามารถบูรณาการเข้ากับเนื้อหาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

1.4 การสร้างความน่าสนใจ (Interest)

- ในการเริ่มต้นคาบเรียน ฉันจะทำอะไรและอย่างไร เพื่อให้นักเรียนสนใจและรู้สึกสนุกในเนื้อหาที่ฉันกำลังจะนำเสนอ
- ฉันจะทำอะไรและอย่างไร เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าและความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจหน่วยการเรียนรู้

1.5 เวลา (Time)

- เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ฉันควรจะใช้เวลาสำหรับหน่วยการเรียนรู้นี้กี่คาบ

2. การประเมินและวัดผล - เพื่อจะได้อ่านนักเรียนเข้าใจถึงแก่นของการเรียนรู้และได้พัฒนาทักษะและความสามารถที่ต้องการ เพื่อการพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล

- ฉันจะรู้ได้อย่างไร จากหลักฐานหรือร่องรอยใด ว่านักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาและได้พัฒนาความสามารถและทักษะ หรือได้พัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามวัตถุประสงค์
- ฉันจะประเมินการสอนของฉัน เพื่อการพัฒนาตนเองอย่างไร

3. การสร้างบรรยากาศ - เพื่อจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานของความเคารพและศรัทธา

- ฉันจะสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างไรในคาบนี้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสนใจ/มีแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการเรียน

4. การนำเสนอบทเรียน - เพื่อจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์และความจำเป็นด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4.1 การสร้างประสบการณ์ (See)

- ฉันจะสร้างประสบการณ์ สถานการณ์ หรือ ปรากฏการณ์ อะไร และด้วยวิธีการใด หรือกิจกรรมใด หรือด้วยคำถามใด เพื่อให้นักเรียน สืบเสาะ สืบเสาะ และค้นพบ โดยทำงานด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม

- ฉันจะสร้างสถานการณ์ที่เป็นจุดวิกฤตเชิงคุณธรรม (Moral Dilemma) ในการนำเสนอบทเรียนนี้ได้เหมาะสมหรือไม่ ถ้าได้ ฉันจะอย่างไร

4.2 การคิดวินิจฉัยประสบการณ์ (Judge)

- ฉันจะเชื่อมโยงประสบการณ์ที่นักเรียนได้ค้นพบเข้ากับทฤษฎี หลักการ หรือแนวความคิดทางวิชาการใด และด้วยวิธีการใด

- ฉันจะสาธิต ยกตัวอย่าง และตอกย้ำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา และกระบวนการอย่างชัดเจนและลึกซึ้งขึ้นได้อย่างไร ด้วยวิธีการใด

- ฉันจะอ้างอิงหรือให้นักเรียนอ่านจากตำรา/หนังสือ หรือเอกสารทางวิชาการใด บทใด

- ฉันจะสามารถบูรณาการคุณค่าพระวรสารกับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ ถ้าได้ ด้วยวิธีการใด

4.3 การลงมือปฏิบัติ (Act)

- ฉันจะให้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกฝนหรือทำแบบฝึกหัดอย่างไร ด้วยวิธีการใด หรือด้วยคำถามใด เพื่อให้ให้นักเรียนทบทวนและซึมซับความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการทำด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม
- ฉันจะให้ Feedback งานที่นักเรียนทำเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขอย่างไร จนนักเรียนพัฒนาทักษะและความสามารถได้ ตามวัตถุประสงค์
- ฉันจะเชื่อมโยงความรู้และความเข้าใจในเรื่องนี้ เพื่อให้นักเรียนปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไร

5. การไตร่ตรองก่อนจบคาบเรียน - เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนที่จะประเมินการเรียนรู้ของตนและบันทึกความเข้าใจด้วยถ้อยคำของตนเอง

- ฉันควรจะใช้คำถามประเภทใด **R, C** หรือ **A** จึงจะเหมาะสมกับบทเรียนที่นำเสนอในคาบเรียนนี้

สะท้อน (R) – เมื่อต้องการให้นักเรียนซึมซับความเข้าใจด้วยตนเองอีกครั้ง หรือประเมินการเรียนรู้ของตนเอง

เชื่อมโยง (C) – เมื่อต้องการให้นักเรียนเชื่อมโยงบทเรียนเข้ากับวิชาอื่น หรือบทเรียนอื่น หรือคุณค่าพระวรสาร

ปรับใช้ (A) – เมื่อต้องการให้นักเรียนปรับใช้ความเข้าใจที่ได้รับกับชีวิตจริง

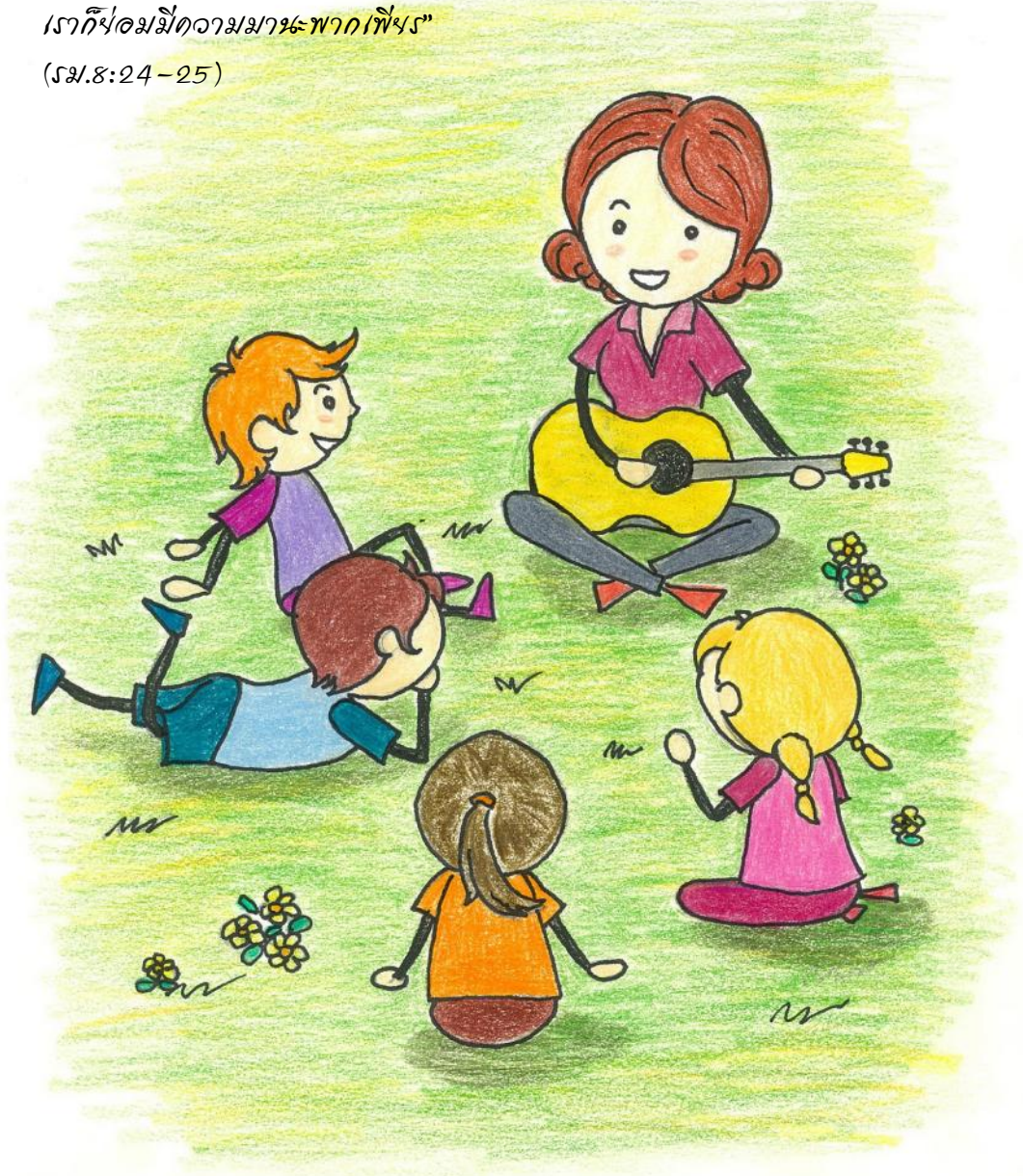
6. สื่อการเรียนการสอน - เพื่อใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและประหยัด

- ฉันจะอ้างอิงตำรา หนังสือ และเอกสารทางวิชาการใด บทใด และใช้หนังสือแบบฝึกหัดใด
 - ฉันต้องเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนอะไรบ้าง ในการนำเสนอบทเรียน
-

“ด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองนี้
โรงเรียนคาทอลิกจะช่วยให้นักเรียนสามารถค้นพบ
ความหมายของชีวิต ชี้ทางให้เขาเห็นว่า เขาเป็นใคร และ
ทำไมเขาถึงเกิดมาในโลกนี้ กระบวนการนี้จะช่วยนักเรียน
ในการกำหนดเกณฑ์ในการมองและสังเกตประสบการณ์
ของตนเองและผู้อื่น ค้นหาความจริงและสาเหตุที่แท้จริง
จัดลำดับความสำคัญ แสวงหาและแยกแยะทางเลือก และ
ตัดสินใจเลือกด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ดีงาม บนพื้นฐาน
ของคุณค่าพระวรสารหรือหลักธรรมทางศาสนา”

ความหวัง

“เราได้รับด้นเพียงในในความหวัง แต่ความหวังที่มองไม่เห็นได้ก็ไม่ใช่ความหวัง
เพราะสิ่งที่มองไม่เห็นแล้ว จะหวังไม่ทำไม่อีกแล้ว
แต่ถ้าเราหวังสิ่งที่เรามองไม่เห็น
เราก็ย่อมมีความมาหาพวกพี่ๆ”
(รม.๘:๒๔-๒๕)

11. ถึงจุดหมายที่มีจุดเริ่มต้น

ในที่สุด ฉันก็ได้เดินทางมาถึงจุดหมายปลายทางของฉันในการเดินทาง เพื่อเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง ฉันหันหลังย้อนกลับไป ดูเส้นทางการเดินทางของฉัน ฉันช่างโชคดียิ่งจริงๆ คงเป็นเพราะพระเจ้าทรง ประทานพรให้กับฉันที่ทรงมอบหมายให้ฉันได้เดินทางบนเส้นทางนี้ร่วมกับผู้ร่วม เดินทางของฉันทุกคน ฉันรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ร่วมเดินทางกับทุกท่าน

เมื่อฉันย้อนหลังกลับไปจุดเริ่มต้นของการเดินทาง ฉันได้ทบทวน เป้าหมายของการศึกษาคาทอลิก คือ การหล่อหลอมนักเรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา จิตใจ และจิตวิญญาณ ด้วยจิตตารมณ์แห่ง พระวรสาร เพื่อให้นักเรียนดำเนินชีวิตในหนทางของความเป็นหนึ่งเดียวกันและ สร้างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก หน้าที่ของโรงเรียนคาทอลิกจึงมี มากกว่าการทำให้นักเรียนสอบได้คะแนนสูงๆ และสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ เท่านั้น

ด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองนี้ โรงเรียนคาทอลิกจะ ช่วยให้นักเรียนสามารถค้นพบความหมายของชีวิต ชี้ทางให้เขาเห็นว่า เขาเป็น ใคร และทำไมเขาถึงเกิดมาในโลกนี้ กระบวนการนี้จะช่วยนักเรียนในการกำหนด เกณฑ์ในการมองและสังเกตประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น ค้นหาความจริง และสาเหตุที่แท้จริง จัดลำดับความสำคัญ แสวงหาและแยกแยะทางเลือก และ ตัดสินเลือกด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ดีงาม บนพื้นฐานของคุณค่าพระวรสารหรือ หลักธรรมทางศาสนา

กระบวนการนี้ตั้งอยู่บนรากฐานของความเคารพในอิสราภาพและความศรัทธาในความเป็นมนุษย์และความสามารถที่มีอยู่ในตัวนักเรียน กระบวนการนี้ส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาความจริงด้วยจิตใจที่เปิดกว้าง กระตุ้นให้นักเรียนรู้และรักความจริง และรับเอาคุณค่าที่ครบครันที่ได้เรียนรู้ มาใช้เพื่อสร้างโลกที่ดีกว่าเดิม ด้วยเหตุผลนี้ ฉันจึงมั่นใจอย่างยิ่งว่า กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองจะทำให้โรงเรียนคาทอลิกบรรลุเป้าหมายการศึกษาคาทอลิกได้

กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรองเรียกร้องให้ครูบริหารจัดการเวลาในคาบเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ โดยใช้เวลา 5 - 10 นาทีแรกในการให้ภาพรวม (Big Picture) เพื่อเปิดใจของนักเรียนให้เข้าสู่การเรียนรู้ที่ครูกำลังจะนำเสนอ นักเรียนได้รับรู้ถึงภาพรวมและได้รับการบอกเป็นนัยๆ ว่า หัวข้อย่อยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์และสามารถนำมาประกอบเป็นภาพใหญ่ได้อย่างไร

แล้วจึงเข้าสู่การนำเสนอบทเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสใช้และพัฒนาประสาทสัมผัสทั้งสาม คือ การมอง การฟัง และการสัมผัสเคลื่อนไหว ตามที่นักเรียนแต่ละคนถนัดประกอบกับการใช้กระบวนการสำรวจชีวิต See-Judge-Act เพื่อให้นักเรียนเกิดนิสัยแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากการส่งเสริมให้สนใจประสบการณ์ การคิดวินิจฉัยไตร่ตรอง และการลงมือปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ และช่วยในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามวัยของนักเรียน ครูควรใช้วิธีการ Induction มากขึ้นในบทเรียน เพื่อให้เกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ อันทำให้นักเรียนคิดเป็น เกิดความรู้ใหม่ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในอนาคต

กระบวนการนี้เสนอใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที ก่อนหมดเวลาในการให้โอกาสนักเรียนไตร่ตรอง (Reflection) ถึงประสบการณ์ที่เพิ่งได้รับมาใหม่อีกครั้งหนึ่งและจดบันทึกด้วยคำของตัวเอง การไตร่ตรองนี้ทำให้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มากระจ่างขึ้นและมีความหมายกับความเป็นตัวตนของเขามากขึ้น

การเรียนรู้ไม่ได้จบในห้องเรียน ครูต้องทำให้แน่ใจว่า นักเรียนสามารถเชื่อมโยงบทเรียนกับชีวิตจริงได้ ครูควรให้โอกาสนักเรียนนำเสนอประสบการณ์ในชีวิตมาแบ่งปัน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนอื่นได้ร่วมกันคิด

วินิจฉัย ไตร่ตรอง ด้วยกระบวนการ See-Judge-Act อีกครั้งหนึ่ง อันจะนำไปสู่ การลงมือปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงชีวิตของนักเรียน

กระบวนการเรียนการสอนทั้งหมดนี้ต้องอยู่ในบรรยากาศที่วางบน พื้นฐานของความศรัทธาในความเป็นมนุษย์และความสามารถของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งในการสร้าง บรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ความสัมพันธ์นี้อยู่บนพื้นฐานของความ ไว้วางใจและความเคารพนับถือ การมีส่วนร่วมและมิตรภาพ การยอมรับในตัว บุคคลและการค้นพบตัวเอง ครูควรลดความคาดหวังในตัวนักเรียนลง แต่ให้ มีความหวังกับนักเรียนมากขึ้น ไม่กดดันให้นักเรียนทำหรือให้นักเรียนเป็น ในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวเขา แต่เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบและโตไปเป็นตัวของตัวเองสู่ความสมบูรณ์ของเขา

การวัดและประเมินผลเป็นระยะๆ เป็นสิ่งสำคัญเพื่อประเมิน ความก้าวหน้าและการพัฒนาของนักเรียน โดยต้องคำนึงการเจริญเติบโตอย่าง ครบสมบูรณ์ในวัยของนักเรียนนอกเหนือจากความรู้ทางวิชาการแล้ว ไม่ว่าจะเป็น ทักษะชีวิต คุณลักษณะพึงประสงค์ ทศนคติ การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม การ วัดและประเมินผลต้องคำนึงถึงอายุและระดับการพัฒนาของนักเรียนแต่ละคนเป็น สำคัญ

กระบวนการนี้ทำทลายให้นักเรียนพัฒนาถึงความหมายของคุณค่าของสิ่ง ที่เขาเรียนโดยอาศัยการไตร่ตรองมากกว่าการท่องจำเพียงอย่างเดียว และ ส่งเสริมให้เกิดการยอมรับของการเจริญเติบโตในตัว of นักเรียนแต่ละคน

การเดินทางของฉันเพื่อเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการ ไตร่ตรองคงจะสิ้นสุดที่จุดนี้ แต่จุดนี้เองกลับเป็นจุดเริ่มต้นใหม่ของการเดินทางที่ แท้จริงของเพื่อนร่วมทางของฉันทุกคน พระเจ้าไม่ได้ประทานกระแสเรียกแก่ฉัน ที่จะได้มีโอกาสอุทิศตนและทำงานอันทรงเกียรติในการเป็นครูในโรงเรียน ฉันจึง ไม่มีโอกาสที่จะนำกระบวนการนี้ไปใช้ในชีวิตโรงเรียนได้ ในขณะที่เพื่อนร่วมทาง ของฉันมีโอกาสอันประเสริฐนี้ ฉันจึงได้แต่หวังด้วยหัวใจที่เชื่อมั่นและศรัทธาใน เพื่อนร่วมทางของฉันอย่างเต็มเปี่ยมว่า พวกเขาจะ “ซื้อ” และนำกระบวนการนี้ใช้ ในการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในความรับผิดชอบของเขา

เมื่อการเดินทางของเพื่อนร่วมทางมาถึงจุดนี้ ฉันแอบหวังเล็กๆ ว่าเพื่อนร่วมทางของฉันได้ปรับองศาชีวิตของตัวเองด้วยการไต่ร่องของเขาเอง ไม่ต้องมากหรอก ขอ 180 องศา ก็พอ และขอให้เขามั่นคงกับองศาที่ปรับไปนี้ ขอให้ทุกๆ ก้าวที่เดินทางในองศาใหม่เป็นทิศทางแห่งความสำเร็จของเขาที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่จะทำให้เขาภาคภูมิใจในความเป็นครูมากขึ้น และนำสู่การเปลี่ยนชีวิตของนักเรียนและสังคมรอบข้างของเขา

ฉันเชื่อมั่นเหลือเกินว่า เพื่อนร่วมทางของฉันได้เริ่มต้นเป็นอย่างดีแล้ว นักบุญอัญญา เมริซี ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า **“เริ่มต้นดีเท่านี้ยังไม่พอ ต้องยืนหยัดมั่นคงตลอดไปด้วย”** ฉันหวังว่า เพื่อนร่วมทางจะยืนหยัดมั่นคงในทิศทางใหม่นี้ตลอดไป

เช่นเดียวกับนักเรียน ชีวิตของเราเป็นการเดินทางจากจุดที่ “เราเป็น” ไปสู่จุดที่ “เราอาจเป็นได้” ให้เต็มตามศักยภาพที่พระเจ้าประทาน ฉันขอส่งเพื่อนร่วมทางของฉันที่ตรงนี้ ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวเขาทุกคน ฉันขอคุกเข่าวิงวอนให้พระเจ้าโปรดอวยพรและทรงประทับอยู่ท่ามกลางเขาและนักเรียนของเขา และชี้ทางสว่างตลอดการเดินทางในชีวิตโรงเรียนในทิศทางใหม่นี้ตลอดไป

ความไว้มง่าม

“ไว้มง่ามที่พะพะใจในสภาพของตนเอง รู้จักมีชีวิตอยู่อย่างอดอดม
และรู้จักมีชีวิตอยู่อย่างอดมสมบูรณ์ ไว้มง่ามที่พะพะใจกับทุกสิ่งทุกกรณี”

(พม.4:11-13)

“ฉันเชื่อมั่นเหลือเกินว่า เพื่อนร่วมทางของฉัน
ได้เริ่มต้นเป็นอย่างดีแล้ว นักบุญอัญจลา เมริซี
ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า
“เริ่มต้นดีเท่านั้นยังไม่พอ ต้องยืนหยัดมั่นคงตลอดไปด้วย”
ฉันหวังว่า เพื่อนร่วมทางของฉันจะยืนหยัดมั่นคง
ในทิศทางใหม่นี้ตลอดไป”

บรรณานุกรม

คำแถลงของสภาสังคายนาวาติกัน ครั้งที่สอง เรื่อง “การอบรมตามหลักพระคริสตธรรม”, 28 ตุลาคม 1965

สมณกระทรวงการศึกษาคาทอลิก, “โรงเรียนคาทอลิก”, 19 มีนาคม 1977

สมณกระทรวงการศึกษาคาทอลิก, “มิติด้านศาสนาของการศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก”, 7 เมษายน 1988

สมณกระทรวงการศึกษาคาทอลิก, “โรงเรียนคาทอลิกขณะกำลังเข้าสู่สหัสวรรษที่สาม”, 28 ธันวาคม 1997

สมณกระทรวงการศึกษาคาทอลิก, “นักบวชและพันธกิจในโรงเรียน - ข้อคิดและแนวทาง”, 28 ตุลาคม 2002

สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, “ก้าวไปข้างหน้าด้วยอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ปี ค.ศ. 2012 - 2015”, กรุงเทพฯ, 2012

“แนวทางการปฏิบัติสำหรับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง” แปลจาก “Ignatian Pedagogy: A Practical Approach”, สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ, 2013

“คู่มือของมิตรวายุ 1”, กรุงเทพฯ, 1987

ผศ.ดร. ดุจเดือน พันธมนาวิน, “รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ”, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), กรุงเทพฯ, 2007

มีลินทร์, “เด็กน้อยโตเข้าหาแสง: ประสบการณ์คบเด็ก (เป็น) สร้างบ้าน (ได้) ของป้ามล (ทิวา ณ นคร)”, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา, 2012

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์ ผู้แปล, “ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21”, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์โอเพ่นเวิลด์ส, 2011

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, กรุงเทพฯ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2008

Fr. Johnny C. Go SJ, “The Ignatian Pedagogical Paradigm (IPP): Towards Reflective and Transformative Learning”, Keynote Address, 2013 Annual Seminar, Catholic Education Council of Thailand, 19 August 2013

Mike Deeb OP, “Discovering God through Action and Reflection : A Spirituality of IYCS”, Paris, 2007

ภาคผนวก

ฉันชอบและประทับใจในรายการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ ของ ผศ.ดร.ดุจเดือน พันธุนาวิณ เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในอีก 2 หัวข้อ คือ

1. หลักการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม
2. พฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรมจากครูไปสู่นักเรียน

ฉันคิดว่าเนื้อหาใน 2 หัวข้อนี้เป็นประโยชน์กับผู้ร่วมเดินทางมาก แต่ฉันไม่สามารถสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับบันทึกการเดินทางของฉันได้อย่างเหมาะสม ฉันจึงขออนุญาตนำมาผนวกไว้ท้ายบันทึกของฉันและใคร่เชิญชวนให้ผู้ร่วมเดินทางของฉันได้อ่าน ศึกษา และทำความเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดีและนำไปปรับใช้ในการเดินทางร่วมกับนักเรียนของเขา ฉันมั่นใจว่าจะเป็นประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ฉันยังได้เอาตอนหนึ่งของคำบรรยายของคุณพ่อจอห์นนี่ โกว ในหัวข้อย่อย วิธีการสอนแบบอิกญาซีโอกับวิธีการสอนดั้งเดิม มารวมไว้เป็นภาคผนวก 3 (โดยขอเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย) เพื่อให้เพื่อนร่วมทางศึกษาเปรียบเทียบ จนเกิดความเข้าใจและนำไปใช้ได้จริง ในการปรับปรุงวิธีการสอนของตน

“เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาไปตามความสามารถ
ทางการรู้การคิด เด็กมีความสามารถทางการรู้การคิด
น้อยกว่าผู้ใหญ่ เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงยังไม่พัฒนา
มากนักพัฒนาที่ไม่มีความรู้ที่เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนา
ตามอายุ จึงมักจัดโครงการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ
ได้ยาก เช่น โครงการพัฒนาให้เด็กประถมศึกษา
มีจิตสาธารณะ หรือสอนให้เด็กเล็กมีความซื่อสัตย์
อดทน เป็นต้น ตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม
เด็กเล็กควรฝึกในเชิงรูปธรรม หรือพฤติกรรมให้มาก
ส่วนการฝึกจิตใจยังควรเป็นรอง ดังนั้นโครงการ
ที่เน้นการสอนเด็กเกี่ยวกับจริยธรรมขั้นสูง
โดยไม่ฝึกพฤติกรรมให้มาก จะประสบความสำเร็จน้อย”

ภาคผนวก 1. หลักการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

นักพัฒนาที่อยู่นอกสายจิตวิทยาหรือพฤติกรรมศาสตร์ มักทำการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เนื่องจากนักพัฒนาเหล่านั้นถึงแม้จะมีเจตนาที่ดี แต่ไม่รู้ทฤษฎีและหลักวิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งหลักในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สำคัญ มีดังนี้

ประการแรก ทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคล์เบิร์ก และทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ ได้กล่าวอย่างสอดคล้องกันว่า **เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาตามอายุ** หรืออีกนัยหนึ่ง เหตุผลเชิงจริยธรรมจะพัฒนาไปตามความสามารถทางการรู้การคิด เด็กมีความสามารถทางการรู้การคิดน้อยกว่าผู้ใหญ่ เหตุผลเชิงจริยธรรมจึงยังไม่พัฒนามาก แต่นักพัฒนาที่ไม่มีความรู้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาตามอายุ จึงมักจัดโครงการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จได้ยาก เช่น โครงการพัฒนาให้เด็กประถมศึกษามีจิตสาธารณะ หรือสอนให้เด็กเล็กมีความซื่อสัตย์ อดทน เป็นต้น ตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม เด็กเล็กควรฝึกในเชิงรูปธรรมหรือพฤติกรรมให้มาก ส่วนการฝึกจิตใจยังควรเป็นรอง ดังนั้นโครงการที่เน้นการสอนเด็กเกี่ยวกับจริยธรรมขั้นสูง โดยไม่ฝึกพฤติกรรมให้มาก จะประสบความสำเร็จน้อย

ประการที่สอง การพัฒนาไม่ควรกระโดดข้ามขั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524; Arbutnot & Faust, 1981) การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะต้องค่อยๆ พัฒนาทีละขั้น เช่น บุคคลมีจริยธรรมอยู่ขั้นที่ 3 มีการทำตามพวกพ้อง นักพัฒนาจะต้องพัฒนาให้เขามีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ 4 การทำตาม

กฎระเบียบบังคับ ก่อนที่จะพัฒนาขั้นที่ 5 การทำตามคำมั่นสัญญา การพัฒนาจากขั้น 3 เป็นขั้น 5 โดยข้ามขั้น 4 จะเป็นการพัฒนาแบบชั่วคราว หรือที่เรียกว่า “พัฒนาแบบใส่ซิลิโคน” ดังนั้นผลการพัฒนาจะไม่ยั่งยืน

ประการที่สาม การพัฒนาควรพัฒนาในช่วงที่ไม่มั่นคง ผู้ฝึกไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครู หรือนักพัฒนา ควรพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในช่วงที่เขาเกิดความไม่มั่นคง ผลการวิจัยของ โกลด์ มีคูน (2524) พบว่า เด็กในช่วงอายุ 9 - 12 ปี เป็นช่วงวิกฤติของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

ประการที่สี่ การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ควรทำ ควบคู่ไปกับการปรับพฤติกรรมและการให้รางวัล ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2537) เสนอแนะหลักในการฝึกอบรมและให้รางวัลเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่าง ๆ ดังตารางพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม

ประการที่ห้า ผู้ฝึก หรือพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงกว่าผู้ถูกฝึกอย่างน้อย 1 ชั้น ดังนั้นการเลือกบุคคลมาเป็นผู้ฝึก หรือผู้อภิปรายกลุ่มในการทำกิจกรรมพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม จะต้องเลือกบุคคลที่มีจริยธรรมสูงกว่าผู้ถูกฝึกอย่างน้อย 1 ชั้น

ประการที่หก เรื่องที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรม ต้องเป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างคุณธรรมหลายตัว หรือความขัดแย้งของประโยชน์หลายฝ่าย ดังนั้นการพัฒนาคูณธรรมที่ละตัวมิใช่วิธีการพัฒนาจริยธรรมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ประการที่เจ็ด สภาพประชาธิปไตย เป็นสภาพที่จะช่วยในการพัฒนาจริยธรรมได้ดีที่สุด ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดู/การปกครองแบบรัก สนิบสนุน และการอบรมเลี้ยงดู / การปกครองแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ จะช่วยพัฒนาจริยธรรมของลูก ลูกศิษย์ หรือลูกน้องได้ดีที่สุด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม, 2520; ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ, 2531)

ตารางพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรม

พัฒนาการของ เหตุผลเชิงจริยธรรม	ชนิดของรางวัล	การฝึกอบรม
1. หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (อายุ 2-7 ขวบ)	สัมผัสทางกายที่อ่อนโยน	ให้เชื่อฟัง
2. หลักการแสวงหารางวัล (อายุ 7 – 10 ขวบ)	วัตถุสิ่งของ	ให้เชื่อฟัง
3. หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (อายุ 10 - 13 ปี)	กล่าวชมเชย และให้รางวัลที่เป็นสัญลักษณ์	ให้รู้จักควบคุมตน
4. หลักการทำตามหน้าที่และกฎข้อบังคับในสังคม (อายุ 13 - 16 ปี)	เริ่มให้รางวัลตนเอง	ให้รู้จักควบคุมตน
5. หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (อายุ 16 ปีขึ้นไป)	ความภาคภูมิใจในตนเอง	ให้รางวัลตนเองได้
6. หลักการยึดอุดมคติสากล (อายุ 16 ปีขึ้นไป)	ความภาคภูมิใจในตนเอง	ให้รางวัลตนเองได้

วิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

แนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นมีนักวิชาการได้เสนอไว้หลายแนวทาง (Kohlberg, 1970; Hoffman, 1970) ซึ่งโกศล มีคุณ (2523) ได้สรุปรวบรวมสิ่งที่นักวิชาการได้เสนอสอดคล้องกันเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยแบ่งเป็น 5 ขั้น ซึ่งผู้เขียนเสนอขั้นแรกสุดอีก 1 ขั้นด้วย รวมเป็น 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นแรก ผู้ฝึกต้องวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ถูกฝึกก่อน จะได้ทราบว่า ผู้ถูกฝึกมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับใด ขั้นใด ซึ่งควรใช้หลายวิธีในการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อประกอบการพิจารณา เช่น การตอบแบบบิสร

การตอบแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นต้น โดยปกติแล้ว ผู้ตอบมักให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในลักษณะของ “แซนวิช” คือ จะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่ตนเองอยู่เป็นจำนวนความถี่สูงสุด และอาจใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้งในขั้นที่สูงกว่าและต่ำกว่าตนเองด้วย แต่ในปริมาณที่น้อยกว่า

ขั้นสอง เมื่อทราบว่าผู้ถูกฝึกมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นใดแล้ว ผู้ฝึกต้องเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม ผู้ฝึกต้องเสนอความรู้หรือเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่มีความขัดแย้งกันหรือทำให้ผู้ถูกฝึกเกิดความไม่พอใจกับเหตุผลเดิมที่เขา มักใช้อยู่เป็นประจำ

ขั้นสาม ให้คิดตัดสินใจ และแสดงเหตุผล เกี่ยวกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่เสนอไป

ขั้นสี่ สร้างให้เกิดความขัดแย้งภายใน จากการพบประสบการณ์ใหม่ ๆ หรือเหตุผลใหม่ ๆ ซึ่งมีรูปแบบวิธีพัฒนาหลายวิธี เช่น วิธีการอภิปรายกลุ่ม วิธีการใช้บทเรียนด้วยตนเอง วิธีใช้ตัวแบบ วิธีสวมบทบาทเพื่อรับทราบเหตุผลขั้นที่สูงกว่าที่ตนใช้ เป็นต้น

ขั้นห้า ความเข้าใจ หรือความกระจ่างในเหตุผลใหม่ที่สูงกว่า ขั้นนี้บุคคลจะเริ่มยอมรับ หรือเห็นด้วยกับเหตุผลขั้นสูงกว่า เช่น จากการอภิปรายกลุ่มในขั้นสี่ ด้วยการนำเสนอเหตุผลขั้นที่สูงกว่าเดิมอีกหนึ่งขั้นของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ทำให้ผู้ถูกฝึกเกิดความไม่สมดุลทางความคิดทำให้เกิดความเครียด ซึ่งส่งผลให้ผู้ถูกฝึกต้องค้นคว้า แสวงหาและยอมรับเหตุผลขั้นที่สูงกว่า เพื่อลดความตึงเครียด และกลับสู่สมดุลอีกครั้ง

ขั้นหก การสรุปยืนยันการตัดสินใจ และแสดงเหตุผลอีกครั้ง ขั้นนี้ ผู้ฝึกเสนอปัญหาหรือเหตุการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรมเหตุการณ์ใหม่ หลาย ๆ เหตุการณ์ แล้วดูว่าผู้ถูกฝึกจะให้เหตุผลในขั้นที่สูงกว่าหรือไม่ ถ้าเหตุผลส่วนใหญ่ที่ให้เป็นขั้นที่สูงกว่าเดิม แสดงว่า ผู้ถูกฝึกมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่สูงขึ้น

ที่มา: ผศ.ดร. ดุจเดือน พันธุมหาวิน. 2550, รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน), หน้า 12-15

ภาคผนวก 2. พฤติกรรมการปลูกฝังจริยธรรมจากครูไปสู่เด็กเรียน

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่อาจเรียกว่า เป็นพ่อแม่คนที่สองของเยาวชน จึงมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนด้วย ผลการวิจัยในอดีตได้ชี้ให้เห็นว่า เยาวชนที่มาจากครอบครัวฐานะต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมช้ากว่าเยาวชนประเภทอื่น (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉีก, 2520) ดังนั้นสถาบัน การศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยหล่อหลอมขัดเกลาเยาวชนเหล่านี้ให้เป็นคนดีและเก่งได้

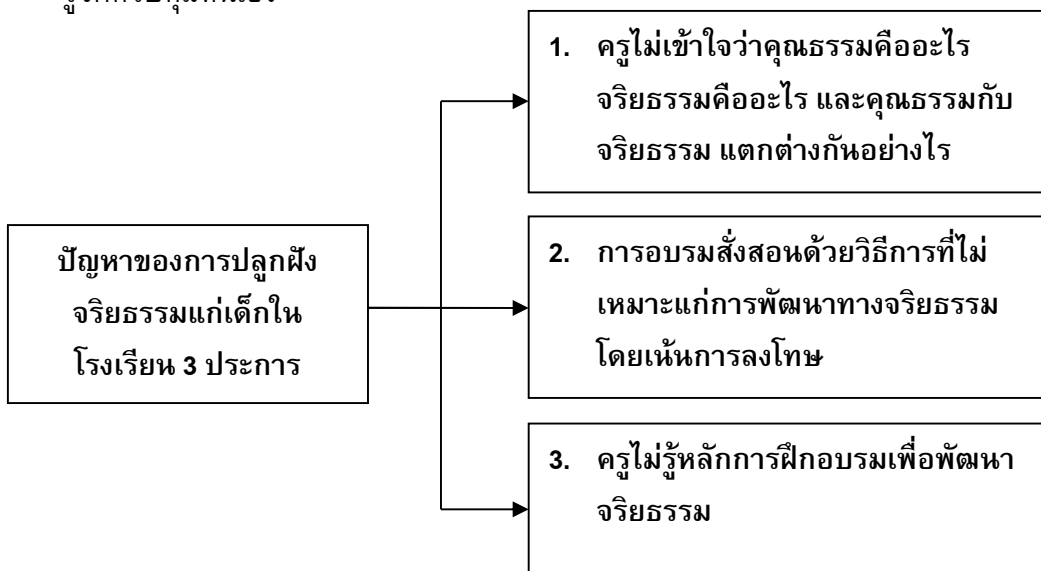
นักวิชาการได้เสนอแนวทางในการอบรมสั่งสอนจริยธรรมในโรงเรียนไว้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2524) โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมพร้อมให้เด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กระดับอนุบาลได้คุ้นเคยกับเรื่องราวทางจริยธรรม เช่น ฟังนิทานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจิตลักษณะด้านต่างๆ มีการเล่นเกมที่แฝงเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา เป็นต้น เมื่อเด็กโตขึ้นอายุ 4 ถึง 10 ปี ควรเริ่มให้เด็กรู้จักฝึกตัดตัดสินใจถูกผิดของบุคคลโดยการดูที่เจตนาประกอบกับความเสียหายของพฤติกรรมนั้น แทนที่จะตัดสินโดยการดูจากปริมาณความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังควรมีการแสดงแบบอย่างทางจริยธรรมที่ถูกต้องเหมาะสมแก่นักเรียนด้วย ดังนั้นผู้ที่ทำการปลูกฝังและเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก ก็คือ ครู

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2526) ได้ชี้ให้เห็นปัญหาของการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กในโรงเรียน โดยปัญหาที่สำคัญของครูผู้ที่ต้องทำการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน มี 3 ประการ (ภาพ 3.6) ได้แก่

1) ครูไม่เข้าใจว่าคุณธรรมคืออะไร จริยธรรมคืออะไร และคุณธรรมกับ จริยธรรม แตกต่างกันอย่างใด โดยส่วนใหญ่แล้ว ครูมักรับรู้ปะปนกัน และมัก เข้าใจคุณธรรมเสียส่วนใหญ่ จึงทำให้ปลูกฝังได้แต่คุณธรรมพื้นฐานที่ละตัว เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความกตัญญูกตเวที เป็นต้น แต่ยังไม่สามารถปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน เพราะจริยธรรมเป็นเรื่องของความ ชัดแย้งระหว่างคุณธรรมตั้งแต่ 2 ประการขึ้นไป หรือผลประโยชน์ของบุคคลหลาย ฝ่าย ซึ่งครูไม่ค่อยได้พูดถึง

2) การอบรมสั่งสอนด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะแก่การพัฒนาทางจริยธรรม โดยครูส่วนใหญ่เน้นการลงโทษ และการควบคุม นักจิตวิทยามีได้ห้ามการลงโทษ เด็ด แต่ย้ำว่าครูควรลงโทษเด็กด้วยความรักอย่างแท้จริง และเด็กที่ถูกลงโทษก็ ต้องทราบด้วยว่าครูลงโทษด้วยความรัก มิใช่ลงโทษเพราะเป็นการระบายอารมณ์ ของตัวครูเอง

3) ครูไม่รู้หลักการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจริยธรรม โดยมักติดอยู่กับการฝึก พฤติกรรม ซึ่งการฝึกพฤติกรรมนั้นควรกระทำให้มากกับเฉพาะเด็กเล็ก เพราะ เด็กยังไม่เข้าใจความดีความชั่วและเหตุผลชั้นสูง จึงต้องฝึกให้เชื่อฟังและทำตาม แต่เมื่อเด็กโตขึ้นในระดับมัธยมต้น ควรค่อยๆ ลดการบังคับพฤติกรรม และเพิ่ม การฝึกจิตลักษณะที่สำคัญตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม เช่น ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนเอง เชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น เพื่อฝึกให้เด็ก รู้จักควบคุมตนเอง

ภาพ 3.6 ปัญหาของครูในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนมี 3 ประการ (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2526)

จากปัญหาเหล่านี้ จึงทำให้นักวิจัยสนใจศึกษาสาเหตุที่จะทำให้ครูมีการอบรมสั่งสอนที่เหมาะสมแก่นักเรียนที่จะช่วยพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแก่นักเรียนด้วย ผลการวิจัยครูไทย ใน พ.ศ. 2527 (บุญกอบ วิสละมิตะนันท์, 2527) พบว่า ครูที่สอนเด็กในระดับประถม ศึกษาตอนปลาย ยิ่งอบรมสั่งสอนมากเท่าใด เด็กยิ่งมีจริยธรรมต่ำลงมากเท่านั้น ผลการวิจัยยังปรากฏอีกว่าครูไทยมักใช้วิธีการอบรมสั่งสอนที่ไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น การใช้เหตุผลที่เกินวัยกับเด็กโดยใช้เหตุผลในระดับผู้ใหญ่มาอบรมสั่งสอนเด็ก นอกจากนี้ยังใช้วิธีการลงโทษเป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอน และมีกอบรมสั่งสอนกับเด็กผิดประเภท เช่น มีการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการเข้ามาเรียนสายหรือโดดเรียนกับเด็กทั้งชั้น ทำให้เด็กที่ทำถูกต้องเบื่อหน่าย หรือต้องฟังครูดูแทนพวกที่ทำผิด ส่วนเด็กที่ทำผิดก็มักจะไม่มีโอกาสฟังการอบรมสั่งสอนนี้ เพราะมักไม่อยู่ในขณะครูพูด นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มักมองนักเรียนในแง่ลบ

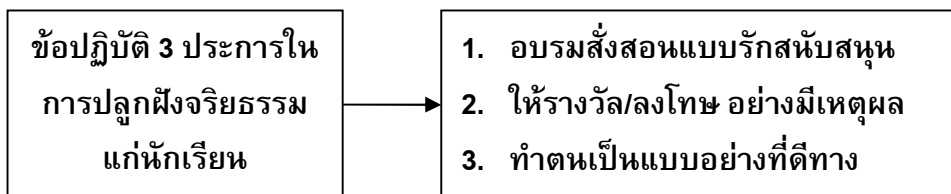
การวิจัยครูเกี่ยวกับสาเหตุของการปลูกฝังจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรมแก่นักเรียนยังมีไม่มากนัก งานวิจัยไทยเรื่องหนึ่งได้แสดงให้เห็นว่า การอบรมปลูกฝังในทางที่ผิดมีผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน โดยผลจากการศึกษานักเรียนในระดับมัธยมต้นและปลาย จำนวน 1,176 คน (จิรวัดนามันยีน และรุ่งทิพย์ สมานรักษ์, 2546) ปรากฏว่า นักเรียนหญิงหนึ่งเรียนมากกว่านักเรียนชาย นักเรียนมัธยมปลายหนึ่งเรียนมากกว่านักเรียนมัธยมต้น รวมทั้งนักเรียนจากครอบครัวเครียดหนึ่งเรียนมากกว่านักเรียนจากครอบครัวปกติหรือครอบครัวแตก นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นักเรียนที่ถูกลงโทษจากครูและโรงเรียนมาก มักเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการไม่มาโรงเรียนมากกว่า มีพฤติกรรมไม่เข้าชั้นเรียนมากกว่า และมีพฤติกรรมส่งการบ้านสม่ำเสมอน้อยกว่านักเรียนที่ถูกลงโทษน้อย ผลการวิจัยนี้ยังไม่สามารถระบุความเป็นสาเหตุและผล เพราะวัดตัวแปรเหล่านี้ในเวลาเดียวกัน

ส่วนการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของการมีพฤติกรรมกรรมการอบรมสั่งสอนที่น่าปรารถนาแก่นักเรียนนั้น มีงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมการพัฒนาเด็ก โดยศึกษาครูคณิตศาสตร์ จำนวน 595 คน และนักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของครูคณิตศาสตร์เหล่านี้จำนวน 739 คน (ดูจเดือน พันธุนาวิน และอัมพร ม้าคนอง, 2547)

ผลจากการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงเส้น พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวทำนายที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแก่นักเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .22 รองลงมาคือ ทศนคติที่ดีต่องานครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประสบการณ์ทางสังคม ประสิทธิภาพแห่งตนในงานและการสนับสนุนทางสังคมจากหัวหน้า (ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .17, .16, .15, .13 และ .08 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า พฤติกรรมพัฒนา นักเรียนของครู ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการสอน พฤติกรรมการรับนวัตกรรม และพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมแก่นักเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมไปยังพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน โดยผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ซึ่งอิทธิพลเหล่านี้เป็นอิทธิพลทางบวกทั้งหมด

ผลการวิจัยในส่วนนี้สรุปได้ว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก โดยครูที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนามักเป็นครูที่ใช้วิธีการอบรมสั่งสอนที่เหมาะสม ซึ่งได้แก่ การอบรมสั่งสอนแบบรักสนับสนุน และแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ลงโทษอย่างมีเหตุผล ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรม (ภาพ 3.7) นอกจากนี้ยังควรมีความรู้ความเข้าใจและทำการบ้านส่งอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ของนักเรียนจะส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้ที่เรียนดีมีความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรมที่สูงในอนาคตด้วย

ภาพ 3.7 ข้อปฏิบัติ 3 ประการ ในการที่ครูจะประสบความสำเร็จในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน

ที่มา: ผศ.ดร.ดูจเดือน พันธุนาวิน, 2550, รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน), หน้า 134 – 137

ภาคผนวก 3. วิธีการสอนแบบอิกญาซีโอกับวิธีการสอนแบบเดิม

การเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบอิกญาซีโอกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม น่าจะเป็นประโยชน์ การเปรียบเทียบใช้กรณีศึกษาของครูผู้สอนวิชาชีพวิทยาลัยใน โรงเรียนมัธยมที่สมมุติขึ้นแห่งหนึ่งชื่อว่า ครูเอ

กรณีศึกษาที่ 1 – ครูเอ

ครูเอเป็นครูสอนวิชาชีพวิทยาลัยในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งที่กำลังเตรียมแผนการสอนในหัวข้อ ระบบไหลเวียนโลหิตของมนุษย์ ก่อนอื่นหมด เขา กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ต้องการ ได้แก่

- สามารถระบุชื่อส่วนต่างๆ ในระบบไหลเวียนโลหิตได้
- สามารถอธิบายถึงคุณลักษณะและหน้าที่ของส่วนต่างๆ ในระบบ

ครูเอตรวจสอบให้แน่ใจว่าได้เตรียมมอบหมายงานให้นักเรียนอ่านหนังสือเตรียมการเรียนในบทที่เหมาะสม เพื่อที่นักเรียนจะได้มีพื้นความคิดมาก่อนว่า พวกเขากำลังจะเรียนเรื่องอะไรกัน อย่างไรก็ตาม ก่อนที่เขาจะทำการสอน เขาจะทำสองสิ่งเพื่อทำให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้แก่ ประการแรก เขาฉายภาพยนตร์การ์ตูน 3 มิติ เกี่ยวกับการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิตของมนุษย์ โดยย้าให้นักเรียนจดบันทึกในประเด็น ต่อไปนี้ (ก) สิ่งใดที่ทำให้พวกเขาประทับใจ และ (ข) พวกเขาไม่เข้าใจเรื่องใดและต้องการให้อธิบายเพิ่มเติม

เนื่องจากครูเอเชื่อในเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลังจากฉายวีดิทัศน์ไปแล้ว และแบ่งนักเรียนในชั้นเป็นกลุ่มย่อยๆ เพื่ออ่านบันทึกแลกเปลี่ยนกัน หลังจากที่เขาสสามารถทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมแล้วนั้น เขาจึงจะเริ่มการบรรยาย โดยใช้การนำเสนอด้วยโสตทัศนูปกรณ์ที่เตรียมมาแล้วอย่างดีรอบคอบ ครูเอเป็นผู้พูดที่น่าประทับใจ—และเขาทำให้แน่ใจว่านักเรียนในห้องซึ่งชอบกับการบรรยายของเขา โดยใช้อุปกรณประกอบและกลเม็ดเคล็ดลับทุกชนิดเท่าที่จะเป็นไปได้

การที่จะประเมินว่านักเรียนในห้องเข้าใจการบรรยายหรือไม่ เขาจัดให้มีการทดสอบด้วยข้อสอบแบบปรนัย ในวันรุ่งขึ้นเพื่อที่จะประเมินการเรียนรู้นี้เป็นตัวอย่างของข้อสอบเกี่ยวกับความแตกต่างของคุณลักษณะของหลอดเลือดแดงและหลอดเลือดดำ

หลอดเลือดแดง:

- (ก) มีความยืดหยุ่นมากกว่าหลอดเลือดดำ
- (ข) นำเลือดที่ได้รับการสูบฉีดออกจากหัวใจ
- (ค) มีความยืดหยุ่นน้อยกว่าหลอดเลือดดำ
- (ง) ทั้ง (ก) และ (ข)
- (จ) ทั้ง (ข) และ (ค)

แน่นอนว่า คำตอบที่ถูกต้องคือข้อ (ง) ทั้ง (ก) และ (ข)

หลังจากตรวจแก้กระดาษคำตอบของนักเรียนแล้ว ครูเอบันทึกเกรดของนักเรียนอย่างมีความสุข

คำถามเพื่อไตร่ตรอง

1. ขอให้ท่านวิจารณ์วิธีการที่ครูเอใช้สอนในชั้นเรียนนี้? ท่านเห็นว่าการวิธีการของเขามีประสิทธิภาพหรือไม่? ทำไมหรือทำไม่ไม่ใช่?
2. ท่านประเมินว่าลักษณะของการเรียนรู้ที่นักเรียนอาจจะได้รับจากชั้นเรียนของครูเอเป็นอย่างไร?

วิธีการสอนแบบอิกญาซีโอในทางปฏิบัติ

ให้เราตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรมว่ากระบวนการทัศนวิธีการสอนแบบอิกญาซีโอทำงานได้อย่างไร โดยการพิจารณาถึงกรณีศึกษา และนำไปเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาของครูเอกก่อนหน้านี้ ขอให้สังเกตว่าครูซีพยายามที่จะทำให้นักเรียนของเขามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการไตร่ตรองและการปฏิบัติอย่างไร

กรณีศึกษาที่ 2 – ครูซี

ครูซีเป็นครูสอนวิชาชีววิทยาในโรงเรียนมัธยมเช่นกัน เธอกำลังเตรียมแผนการสอนในหัวข้อระบบการไหลเวียนโลหิตของมนุษย์ เช่นเดียวกับครูเอ เพื่อนของเธอ สิ่งแรกๆ ที่เธอทำคือ การให้ภาพรวมถึงเป้าหมายของการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ในเรื่องนี้ ได้แก่

- สามารถระบุชื่อส่วนต่างๆ ในระบบไหลเวียนโลหิตได้
- สามารถอธิบายถึงคุณลักษณะและหน้าที่ของส่วนต่างๆ ในระบบ

นอกจากนี้ ครูซียังได้เพิ่มวัตถุประสงค์อีก 3 ข้อคือ

- เข้าใจว่า ในร่างกายมนุษย์เช่นเดียวกับในธรรมชาติ โดยทั่วไปแล้ว “การออกแบบขึ้นกับการทำงาน” ตัวอย่างเช่น หลอดเลือดแดงมีความยืดหยุ่นมากกว่าหลอดเลือดดำเพราะหลอดเลือดแดงต้องลำเลียงเลือดจากหัวใจขึ้นไปหล่อเลี้ยงสมอง คุณลักษณะที่ยืดหยุ่นนี้เองที่ทำให้หลอดเลือดแดงสามารถทำหน้าที่เป็นลิ้นปิดเปิดทางเดียวที่จะปิดตัวลงหลังจากการสูบฉีดโลหิตแต่ละครั้ง และป้องกันไม่ให้เลือดไหลย้อนกลับ

- สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบไหลเวียนโลหิตไปประยุกต์ใช้กับระบบอื่นๆ ในร่างกายมนุษย์ เช่นเดียวกับในธรรมชาติ

- รู้สึกสำนึกในพระคุณของพระเจ้าจากระบบระเบียบและความงดงามของสิ่งสร้างของพระองค์

ครูซีรู้ว่าเรื่องที่กำลังจะสอนนี้เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบร่างกายของมนุษย์ในหัวข้อที่สองแล้ว นักเรียนได้เรียนเรื่องเกี่ยวกับระบบการย่อยอาหารของมนุษย์ไปแล้ว ก่อนที่จะเรียนในหัวข้อนี้ นักเรียนได้อภิปรายกันในประเด็นที่

หลากหลาย เช่น ระบบร่างกายของสัตว์ ดังนั้น เป้าหมายที่ 3 และ 4 ของแผนการสอนนี้จึงนับว่าสมเหตุสมผลทีเดียว

หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แล้ว ครูชี้ถามตัวเองว่า “ฉันจะขอให้นักเรียนทำอะไรเพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าพวกเขาได้บรรลุถึงเป้าหมายการเรียนรู้ทั้งสี่ประการที่กำหนดไว้?” คำตอบสำหรับคำถามนี้จะช่วยให้ครูชี้สามารถวางแผนได้ว่าเธอจะประเมินนักเรียนอย่างไร

เช่นเดียวกับครูเอ เธอต้องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น แต่เธอ ละเว้น การบรรยายตามปกติไป แทนที่จะใช้วิธีการบรรยาย เธอตั้งคำถามเพื่อให้เกิดการค้นคว้ากับนักเรียนว่า “หลอดเลือดแดงของมนุษย์มีลักษณะและหน้าที่ที่แตกต่างจากหลอดเลือดดำอย่างไรบ้าง?”

สำหรับงานที่มอบหมายให้กับนักเรียนนี้ ครูส่งเสริมให้นักเรียนของเธอใช้ไม่แต่เฉพาะหนังสือเรียน แต่ยังให้พวกเขาค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตด้วย (ทราบเท่าที่พวกเขาจะอ้างอิงถึงแหล่งที่มาอย่างเหมาะสม!)

เมื่อกลับมาในห้องเรียน ครูชี้ถามพวกเขาว่ามีคำถามอะไรหรือไม่ เธอแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ และขอให้พวกเขาอภิปรายถึงสิ่งที่ได้ค้นพบ (จบขั้น See)

จากนั้นเธอจึงบรรยายสรุปสั้นๆ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาหลักๆ พร้อมกับให้ดูภาพยนตร์การ์ตูน 3 มิติ เพื่อตอกย้ำเนื้อหา แล้วเธอถามคำถามเพื่อให้นักเรียนวินิจฉัยให้ลึกซึ้งขึ้นว่า “รูปแบบของหลอดเลือดแดงและหลอดเลือดดำของมนุษย์บอกอะไรกับเราเกี่ยวกับรูปแบบของระบบการย่อยอาหารหรือเกี่ยวกับระบบร่างกายของมนุษย์โดยทั่วไป” ให้นักเรียนอภิปราย เสร็จแล้วเธอจึงให้นักเรียนบันทึกประสบการณ์เรียนรู้ (จบขั้น Judge)

จากนั้น เธอมอบงานที่ 2 โดยให้นักเรียนเขียนเรียงความ โดยตั้งคำถามว่า “ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้ออกแบบร่างกายมนุษย์ใหม่ นักเรียนจะเปลี่ยนรูปแบบที่หลอดเลือดแดงและหลอดเลือดดำได้รับการออกแบบมาหรือไม่? เพราะเหตุใด?” ในคาบถัดไปให้นักเรียนอ่านกันในกลุ่มเกี่ยวกับคำตอบและผลการออกแบบใหม่ ก่อนที่จะนำเสนอข้อสรุปของกลุ่มให้กับนักเรียนทั้งชั้น เมื่อจบการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม เธอจะส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและถามคำถาม (จบขั้น Act)

ในช่วงสุดท้าย ครูชี้ถามคำถามเพื่อไตรตรองดังต่อไปนี้ “จงตอบคำถามต่อไปนี้โดยใช้เพียงหกประโยคหรือน้อยกว่า นักเรียนสามารถยกตัวอย่างอย่างอื่นในธรรมชาติที่ “การออกแบบขึ้นกับหน้าที่การทำงานของสิ่งนั้น” ได้หรือไม่? และสำหรับคำถามโบนัส เธอถามว่า “ถ้านักเรียนเป็นศาสนิกชน สิ่งนี้บอกอะไรนักเรียนเกี่ยวกับพระเจ้าผู้สร้าง?” แผนการสอนนี้ใช้เวลา 2 – 3 คาบเรียน

หลังจากตรวจแก้กระดาษคำตอบของนักเรียนแล้ว ครูชี้สังเกตและประเมินผลการเรียนรู้ว่า นักเรียนประมาณ 2 ใน 3 ของห้องเรียนไม่สามารถตอบคำถามโบนัสเกี่ยวกับพระเจ้าได้ เธอพยายามจดจำว่าจะต้องพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้เมื่อพบกันครั้งต่อไป และแก้ไขปรับปรุงแผนการสอนในครั้งต่อไปเพื่อเน้นเรื่องนี้

วิธีการสอนของครูเอและครูซี สามารถสรุปเปรียบเทียบกันได้ ดังนี้

	ครูเอ	ครูซี
1. เป้าหมายของการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> • บอกชื่อส่วนต่างๆ ของระบบหมุนเวียนโลหิต • บอกคุณลักษณะและหน้าที่ของส่วนนั้นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • เข้าใจว่าในธรรมชาติ เช่นในระบบร่างกายของมนุษย์นั้น รูปแบบสำคัญน้อยกว่าการใช้งาน • นำหลักการนี้ไปใช้กับส่วนอื่นๆ ในร่างกายของมนุษย์ และนำไปใช้กับระบบอื่นๆ ในธรรมชาติ • โมทนาคุณพระเจ้าซึ่งสะท้อนอยู่ในระบบระเบียบและความงดงามของสิ่งสร้างต่างๆ

<p>2. ประสิทธิภาพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ฟังคำบรรยาย • มอบหมายงานให้อ่าน • ฉายภาพยนตร์สามมิติเกี่ยวกับระบบหมุนเวียนโลหิต • อภิปรายในกลุ่มย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> • อภิปราย - รูปแบบของหลอดเลือดแดงและหลอดเลือดดำของมนุษย์บอกอะไรเราเกี่ยวกับรูปแบบของระบบร่างกายของมนุษย์ และเกี่ยวกับธรรมชาติโดยทั่วไป • เขียนเรียงความ - ยกตัวอย่างในธรรมชาติที่รูปแบบสำคัญน้อยกว่าการใช้งาน สิ่งนี้บอกอะไรนักเรียนเกี่ยวกับธรรมชาติ? และเกี่ยวกับพระเจ้า?
<p>3. การประเมินผล</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ทดสอบด้วยคำถามแบบปรนัย 	<ul style="list-style-type: none"> • ค้นคว้าจากหนังสือเรียนและอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างหลอดเลือดแดงกับหลอดเลือดดำของมนุษย์ และทำไม? • อภิปรายถึงคำถามข้างต้น และการเขียนเรียงความ และการนำเสนอ • มอบหมายงานในกลุ่มย่อย และนำเสนอ

คำถามเพื่อไตร่ตรอง

(ก) คุณเปรียบเทียบแผนการสอนหรือวิธีการสอนของคุณกับแผนการสอนหรือวิธีการของคุณอย่างไร? คุณคิดว่าแผนการสอนหรือวิธีการสอนนั้นเป็นแบบอิกญาซีโอมากกว่าไหม? อะไรคือปัจจัยเฉพาะที่สนับสนุนความคิดเห็นดังกล่าว?

(ข) คุณคิดว่าวิธีการสอนของคุณมีประสิทธิภาพมากกว่าไหม นั่นคือมันสามารถจัดการกับปัญหาความจำเสื่อมด้านวิชาการและความตึงตันทางปัญญาได้? ถ้ามีอีกแบบหนึ่งคือ เธอสนับสนุนให้เกิดการไตร่ตรองและลงมือปฏิบัติในหมู่นักเรียนของเธออย่างไร?

ที่มา : Fr. Johnny C. Go SJ, "The Ignatian Pedagogical Paradigm (IPP): Towards Reflective and Transformative Learning", Keynote Address, 2013 Annual Seminar, Catholic Education Council of Thailand, 19 August 2013

มีขั้วการเดินทาง
๗๐๖

ภาพรวมของสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Big Picture) “เป้าหมายและกระบวนการการเรียนรู้การสอนที่เน้นการไตร่ตรอง”

- 1. Interest**
(ความน่าสนใจ)
 - สนุก - เรียนรู้มีส่วนร่วม และลงมือทำ ไม่ใช่การบรรยาย แต่เรียนรู้ด้วยตนเอง
 - แปลกใหม่ – มีเนื้อหาและกระบวนการที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ
 - ใช้ได้จริง – นำไปปฏิบัติได้ทั้งเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม
- 2. Need**
(ความจำเป็น)
 - การพัฒนาความมีเหตุผลเชิงจริยธรรมตามวัยของนักเรียน (Moral Reasoning) ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้สำหรับทุกคนเสมอไป แต่เกิดขึ้นด้วยการหล่อหลอมอย่างดี อาศัยคุณค่าพระวรสารและหลักธรรมทางศาสนา โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่นักเรียนมีโอกาสสังเกต วินิจฉัย ไตร่ตรองและลงมือปฏิบัติอย่างเป็นวิถีชีวิต ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ
- 3. Time**
(เวลาที่จะใช้)
 - ทั้งหมด 3 วัน 3 คืน โดยคาบการอบรมจะแบ่งเป็นคาบละ 1.50 – 2.00 ชั่วโมง วันละ 5 คาบเรียน มีการภาวนาเช้า และมีสชาก่อนทานอาหารเย็น
- 4. Range**
(กรอบสาระและการเรียนรู้กระบวนการ)
 - มี 4 หัวข้อใหญ่ คือ
 1. ทำไมต้องพัฒนาความมีเหตุผลเชิงจริยธรรมให้แก่นักเรียน?
 2. จะจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างไร?
 - 2.1 การสร้างบรรยากาศห้องเรียน
 - 2.2 การให้ภาพรวม
 - 2.3 การนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.4 การไตร่ตรอง
 - 2.5 การวัดและประเมินผล
 3. จะปรับปรุงแผนการสอนในกลุ่มสาระวิชาอย่างไร?
 4. ฝึกปฏิบัติ
 - ใช้กระบวนการหลัก 4 กระบวนการ คือ
 1. Cooperative Learning แบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 คน ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันจากงานและเอกสารที่ให้ในแต่ละคาบ
 2. Project Approach มีโครงการที่มอบหมายให้เพื่อนร่วมทางทำ และนำเสนอผลงานในวันสุดท้าย
 3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการไตร่ตรอง
 4. กระบวนการสำรวจชีวิต See – Judge – Act
- 5. Objectives**
(วัตถุประสงค์)
 1. ศึกษาและเข้าใจกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการไตร่ตรอง เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสาระวิชาที่รับผิดชอบ
 2. สามารถจัดทำแผนการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อนำไปใช้ได้จริง
 3. สามารถถ่ายทอดแก่เพื่อนครูได้

(INTRO Model)

สัมมนาเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง
“เป้าหมายและกระบวนการการเรียนการสอนที่เน้นการไตร่ตรอง”
โดย
สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย

วันที่ 1

17.00 น.	ผู้เข้าอบรมถึงที่พัก
18.00 – 19.00 น.	อาหารเย็น
19.00 – 19.15 น.	วจนพิธีกรรมการเปิดการอบรม
19.15 – 20.30 น.	การให้ภาพรวมของการอบรม (Orientation + Big Picture)

วันที่ 2

6.45 – 7.30 น.	ภาวนาเช้า
7.30 – 8.30 น.	อาหารเช้า
	หัวข้อที่ 1 ทำไมต้องพัฒนาความมีเหตุผลเชิงจริยธรรมให้แก่นักเรียน?
8.30 – 10.00 น.	กิจกรรมที่ 1 - การพัฒนาความมีเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning)
10.00 – 10.30 น.	อาหารว่าง
10.30 – 12.00 น.	กิจกรรมที่ 2 - การพัฒนาความมีเหตุผลเชิงจริยธรรม (ต่อ)
12.00 – 13.00 น.	อาหารกลางวัน
	หัวข้อที่ 2 จะจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างไร?
13.00 – 15.00 น.	กิจกรรมที่ 3 - การสร้างบรรยากาศห้องเรียน
15.00 – 15.30 น.	อาหารว่าง
15.30 – 17.00 น.	กิจกรรมที่ 4 - การให้ภาพรวมกับนักเรียน (Big Picture)
17.00 – 18.00 น.	มิสซา
18.00 – 19.00 น.	อาหารเย็น
19.00 – 20.30 น.	กิจกรรมที่ 5 - การนำเสนอบทเรียน

วันที่ 3

6.45 – 7.30 น.	ภาวนาเช้า
7.30 – 8.30 น.	อาหารเช้า
8.30 – 10.00 น.	กิจกรรมที่ 6 - การนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้
10.00 – 10.30 น.	อาหารว่าง
10.30 – 12.00 น.	กิจกรรมที่ 7 - หลักการสำรวจชีวิตด้วย See - Judge - Act
12.00 – 13.00 น.	อาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	กิจกรรมที่ 8 - หลักการสำรวจชีวิตด้วย See - Judge - Act (ต่อ)
15.00 – 15.30 น.	อาหารว่าง
15.30 – 17.00 น.	กิจกรรมที่ 9 - การไตร่ตรอง
17.00 – 18.00 น.	มิสซา
18.00 – 19.00 น.	อาหารเย็น
19.00 – 20.30 น.	ไตร่ตรองกิจกรรมที่ 9 – การไตร่ตรอง (ต่อ)

วันที่ 4

6.45 – 7.30 น.	ภาวนาเช้า
7.30 – 8.30 น.	อาหารเช้า
	หัวข้อที่ 3 - 4 จะปรับปรุงแผนการสอนในกลุ่มสาระวิชาอย่างไร? และการฝึกปฏิบัติ
8.30 – 10.00 น.	กิจกรรมที่ 9 - ฝึกปฏิบัติ
10.00 – 10.30 น.	อาหารว่าง
10.30 – 12.00 น.	กิจกรรมที่ 10 - ฝึกปฏิบัติ
12.00 – 13.00 น.	อาหารกลางวัน
13.00 – 15.00 น.	สรุปการอบรม และมอบวุฒิบัตร

คุณค่าพระวรสารสำหรับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก

11. ความรัก - คุณค่าที่เป็นจุดหมายสูงสุด

“ความรักข่มอดทน มีใจเอื้อเฟื้อ ไม่อิจฉา ไม่โอ้อวดตนเอง ไม่จองหอง ไม่หยาบคาย ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ฉุนเฉียว ไม่จดจำความผิดที่ได้รับ ไม่ยินดีในความชั่ว แต่ร่วมยินดีในความถูกต้อง ความรักให้อภัยทุกอย่าง เชื่อทุกอย่าง หวังทุกอย่าง อดทนทุกอย่าง” (1คร.13:1-8)

คุณค่าพื้นฐานของทุกคุณค่า และคุณค่าที่เป็นหน้าที่ต่อพระเจ้าและต่อตนเอง

10. ความเรียบง่าย

“เรียนรู้ที่จะพอใจในสภาพของคน รู้จักมีชีวิตอยู่อย่างอดทนอดกลั้น รู้จักมีชีวิตอยู่อย่างอดทนอดกลั้น เรียนรู้ที่จะเผชิญกับทุกสิ่งทุกกรณี” (ฟป.4:11-13)

9. ความซื่อตรง

“ผู้ที่ซื่อสัตย์ในเรื่องเล็กน้อย ก็จะซื่อสัตย์ในเรื่องใหญ่ด้วย ผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์ในเรื่องเล็กน้อย ก็จะไม่ซื่อสัตย์ในเรื่องใหญ่ด้วย” (ลก.16:10)

8. ความสุภาพถ่อมตน

“ผู้ใดที่ถ่อมตนลงเป็นเหมือนเด็กเล็กๆ คนนี้ ผู้ที่นั่นจะยิ่งใหญ่ที่สุดในอาณาจักรสวรรค์” (มธ.18:4)

7. ความเคารพ / สักดิ์ศรี

“ท่านทุกคนเป็นบุตรของพระเจ้า ไม่มีชายหรือหญิง หรือทาสหรือไท ไม่มีชายหรือหญิงอีกต่อไป เพราะท่านทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกัน” (กท.3:26-28)

6. ความยินดี

“จงชื่นชมยินดีที่ชื่อของท่านจารึกไว้ในสวรรค์แล้ว” (ลก.10:20)

5. อิสราภาพ

“อย่าใช้อิสราภาพนั้นเป็นข้อแก้ตัวที่จะทำตามใจตน แต่จงรับใช้ซึ่งกันและกันด้วยความรัก” (กท. 5:13-14)

4. มโนธรรม / วิจารณ์ญาณ

“อย่าให้ความชั่วเอาชนะท่าน แต่จงชนะความชั่วด้วยความดี” (รม.12:21)

3. การไตร่ตรอง / ภาวนา

“จงอธิษฐานภาวนาอย่างสม่ำเสมอ อย่าละเลยที่จะขอบพระคุณ” (คส.4 :2)

2. ความจริง

“ท่านจะเรียนรู้ความจริง และความจริงจะทำให้ท่านเป็นอิสระ” (ยน.8:32)

1. ความเชื่อศรัทธา

“ความเชื่อ คือ ความมั่นใจในสิ่งที่เราหวัง เป็นข้อพิสูจน์ถึง สิ่งที่ยังมองไม่เห็น เพราะความเชื่อ เราจึงเข้าใจว่าพระวาจาของพระเจ้าเนรมิตสร้างโลก” (ฮบ.11:1-5)

12. เมตตา

“ผู้ที่แสดงความเมตตากรุณาด้วยใจยินดี จงรักด้วยใจจริง จงหลีกเลี่ยงความชั่ว จงยึดมั่นในสิ่งที่ดี จงรักกันฉันพี่น้อง จงคิดว่าผู้อื่นดีกว่าตน อย่าเลียดชัง จงมีจิตใจกระตือรือร้นในการรับใช้องค์พระผู้เป็นเจ้า จงชื่นชมยินดีในความหวัง” (รม.12:4-13)

13. ความกตัญญูรู้คุณ

“บุตรจงเชื่อฟังบิดามารดา จงให้เกียรติบิดามารดาเป็นพระบัญญัติแรก แล้วท่านจะอยู่บนแผ่นดินอย่างมีความสุขและมีอายุยืน” (อพ.6:1-4)

14. การงาน

“พระเจ้าจะประทานรางวัลแก่ทุกคนตามการงานของเขา” (มธ.16:27)

15. การรับใช้

“ท่านที่เป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด จงทำตนเป็นผู้ที่น้อยที่สุด ผู้ที่เป็นผู้นำจงเป็นผู้รับใช้” (ลก.22:26)

16. ความยุติธรรม

“ท่านเองนั่นแหละที่กล่าวโทษตนเอง เมื่อตัดสินผู้อื่น เพราะท่านเองที่พิพากษาถึงประพฤตินั้นในท่านเองเดียวกัน” (รม.2:1)

17. สันติ / การคืนดี

“ผู้สร้างสันติ ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้ชื่อว่าเป็นบุตรของพระเจ้า” (มธ.5:9)

18. อภัย

“จงผ่อนหนักผ่อนเบาซึ่งกันและกัน หากมีเรื่องผิดใจกันก็จงยกโทษกัน” (คส.3:13-15)

19. ความเป็นหนึ่ง

“มือวิหะหลายส่วน แต่มีร่างกายเดียว ฝ่าเท้าและส่วนจะเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน” (1คร.12:20, 25-26)

20. การพิศเพ่งสิ่งสร้าง

“ทุกสิ่งถูกเนรมิตขึ้นโดยพระองค์ และเพื่อพระองค์ พระองค์ทรงดำรงอยู่ก่อนสรรพสิ่ง และสรรพสิ่งดำรงอยู่เป็นระเบียบในพระองค์” (คส.1:15-17)

21. ความหวัง

“เราได้รอดพ้นเพียงในความหวัง แต่ความหวังที่มองเห็นได้ก็ไม่ใช่ความหวัง เพราะสิ่งที่มองเห็นแล้ว จะหวังไปทำไมอีกเล่า แต่ถ้าเราหวังสิ่งที่เรามองไม่เห็น เราก็ย่อมมีความมานะพากเพียร” (รม.8:24-25)

คุณค่าที่เป็นความมั่นใจของทุกคุณค่า และคุณค่าที่เป็นหน้าที่ต่อผู้อื่นและต่อสิ่งสร้าง

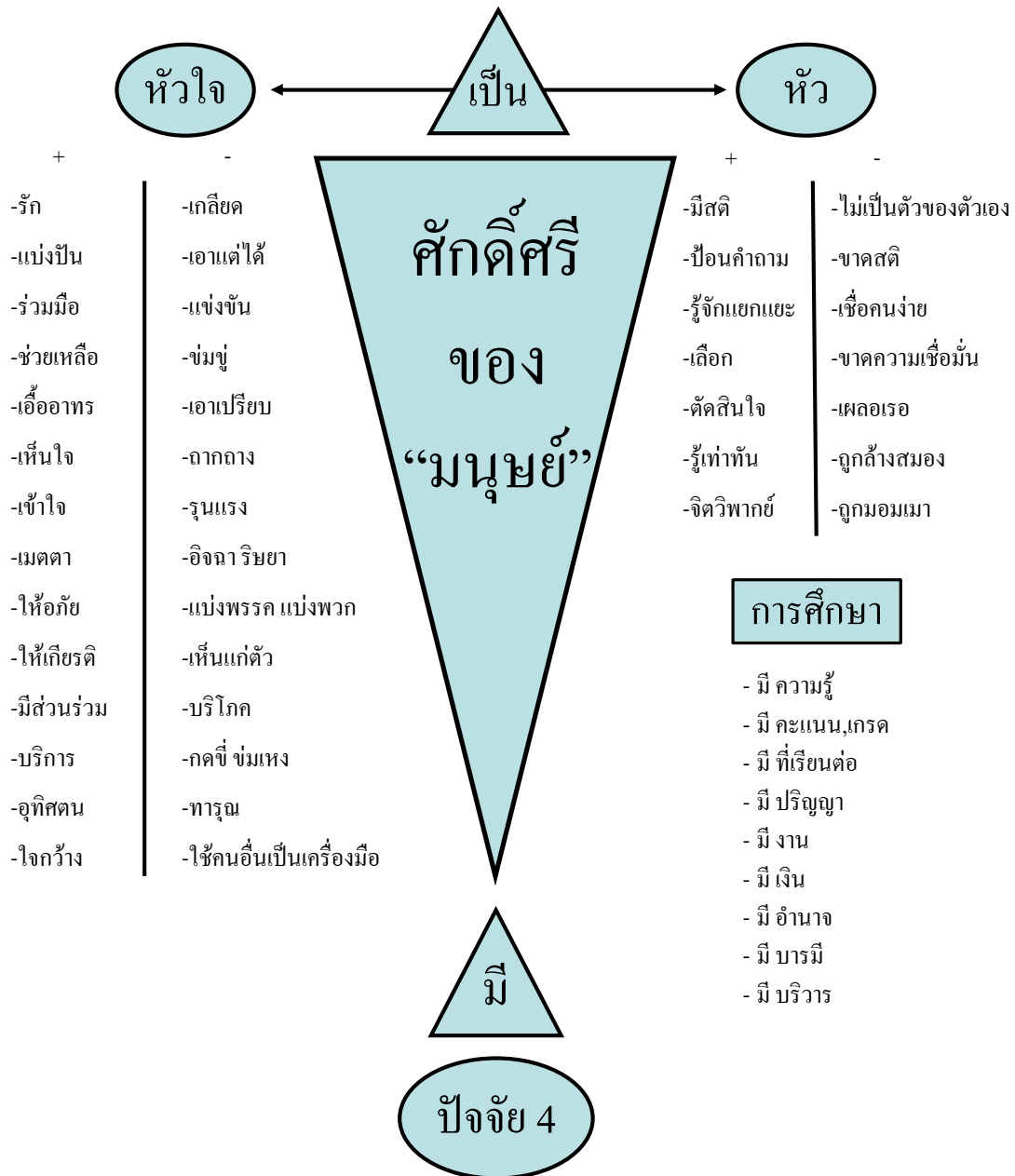

รักกันฉันพี่น้อง – ความเป็นหนึ่งเดียว

“มีอวัยวะหลายส่วน แต่มีร่างกายเดียว ดวงตาพุดกับมือไม่ได้ว่า ‘เราไม่ต้องการเจ้า’ และศีรษะก็พุดกับเท้าไม่ได้ว่า ‘เราไม่ต้องการเจ้า’ ตรงกันข้าม ส่วนที่เราคิดว่าเป็นอวัยวะที่อ่อนแอของร่างกายกลับเป็นอวัยวะที่จำเป็นมากกว่า อวัยวะส่วนที่เราคิดว่าไม่มีเกียรติในร่างกาย เรากลับทะนุถนอมด้วยความเคารพเป็นพิเศษ และอวัยวะที่น่าอับอายของเรากลับได้รับการตกแต่งให้งดงามมากกว่าส่วนอื่น อวัยวะที่หน้าตาอยู่แล้วไม่ต้องการตกแต่งอะไรอีก พระเจ้าทรงประกอบร่างกายขึ้น โดยให้เกียรติแก่อวัยวะที่ไม่มีเกียรติมากกว่าอวัยวะอื่นๆ เพื่อร่างกายจะได้ไม่มีการแตกแยกใดๆ ตรงกันข้าม อวัยวะแต่ละส่วนจะเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ถ้าอวัยวะหนึ่งเป็นทุกข์ อวัยวะอื่นๆ ทุกส่วนก็ร่วมเป็นทุกข์ด้วย ถ้าอวัยวะหนึ่งได้รับเกียรติ อวัยวะอื่นๆ ทุกส่วนก็ร่วมยินดีด้วยเช่นเดียวกัน” (1 โครินธ์ 12 : 20-26)

“แต่ละคนต่างเป็นส่วนร่างกายของกันและกันตามพระพรที่พระเจ้าประทานให้ พระองค์ประทานให้ ผู้ได้รับพระพรที่จะประกาศพระวาจา ก็จงใช้พระพรนั้นมากน้อยตามส่วนความเชื่อของตน ผู้ที่ได้รับพระพรที่จะรับใช้ก็จงรับใช้ ผู้ที่ได้รับพระพรที่จะสอน ก็จงสอน ผู้ที่ได้รับพระพรที่จะตักเตือน ก็จงตักเตือน ผู้ที่บริจาค ก็จงบริจาคด้วยความเอื้อเฟื้ออย่างจริงใจ ผู้ที่เป็นผู้นำ ก็จงทำหน้าที่ผู้นำด้วยความเอาใจใส่ ผู้ที่แสดงความเมตตากรุณาด้วยใจยินดี จงรักด้วยใจจริง จงหลีกเลี่ยงความชั่ว จงยึดมั่นในสิ่งที่ดี จงรักกันฉันพี่น้อง จงคิดว่าผู้อื่นดีกว่าตน อย่าเฉื่อยชา จงมีจิตใจกระตือรือร้นในการรับใช้องค์พระผู้เป็นเจ้า จงชื่นชมยินดีในความหวัง จงพากเพียรในการภาวนา จงเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือพี่น้องคริสตชนในยามขัดสน จงต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี” (โรม 12 : 4-13)

โครงสร้างส่วนบน

การศึกษา

- มีความรู้
- มี คะแนน,เกรด
- มี ที่เรียนต่อ
- มี ปริญญา
- มี งาน
- มี เงิน
- มี อำนาจ
- มี บารมี
- มี บริวาร

เกิน

- ฟุ่มเฟือย
- ฟุ้งา หลูหลา

พอดี

(เรียบง่าย)

ขาด

- ยากจน
- ขาดสน

โครงสร้างส่วนล่าง

สมหมายขโมยยา

หญิงคนหนึ่งกำลังจะเสียชีวิตด้วยมะเร็งชนิดพิเศษชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่พบบ่อยนักในคนไข้ แพทย์ผู้รักษาเธอมองไม่เห็นทางอื่นที่จะช่วยเธอได้นอกจากว่าหากจะใช้ยาชนิดหนึ่งที่ผลิตขึ้นมาใหม่ ยานี้อาจช่วยรักษาชีวิตของเธอได้ ผู้คิดผลิตยาใหม่ที่เป็นเภสัชกรคนหนึ่ง และได้จดทะเบียนสิทธิบัตรไว้ จึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ยามีส่วนประกอบหลักที่ทำจากแร่เรเดียม ค่าใช้จ่ายในการผลิตยาสูงมาก และเภสัชกรผู้คิดค้นต้องการขายยานี้ ในราคา 10 เท่าของต้นทุนในการผลิต เภสัชกรได้จ่ายเงิน 20,000 บาท สำหรับต้นทุนการผลิต และต้องขายยาชุดเล็ก 1 ชุด ในราคา 200,000 บาท สมหมายเป็นสามีของหญิงคนนั้น ได้พยายามรวบรวมเงิน รวมทั้งกู้ยืมรวมเบ็ดเสร็จได้มาเพียง 100,000 บาท เท่ากับครึ่งหนึ่งของราคายาเท่านั้น

สมหมายขอเภสัชกรว่า ภรรยาของเขา กำลังจะตายและอ้อนวอนให้เภสัชกรขายยาให้เขาในราคาถูกกว่าที่กำหนด หรือมิฉะนั้นก็ขอให้ยาแก่เขาก่อนแล้วเขาจะนำเงินมาจ่ายให้ครบถ้วนภายหลัง แต่เภสัชกรยืนยันว่า “ไม่ได้ ผมคิดค้นตัวยานี้มาด้วยความยากลำบากและต้องการทำกำไรจากมัน”

สมหมายโกรธ จึงคิดที่จะบุกกรุกเข้าไปในร้านของเภสัชกรและขโมยยามาให้แก่ภรรยาของเขา

ถ้าคุณเป็นสมหมาย คุณจะขโมยยานี้หรือไม่? เพราะเหตุใด?

ที่มา: ปรับจาก Heinz Dilemma ของ Lawrence Kohlberg

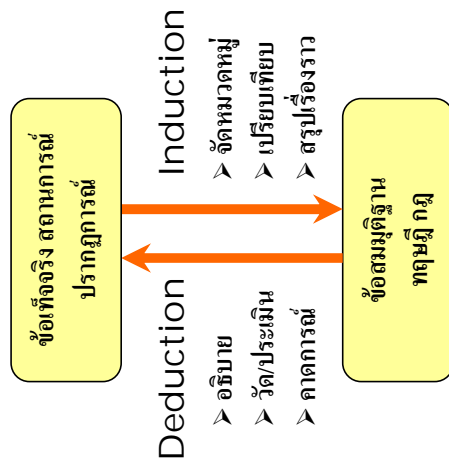
บันทึกประสบการณ์จุดวิกฤตด้านคุณธรรม (Moral Dilemma) ของฉัน

1. ฉันเคยมีประสบการณ์ที่ฉันต้องเลือกระหว่างคุณธรรม 2 ประการที่ขัดแย้งกันอย่างไร
2. ในขณะนั้น ฉันได้ตัดสินใจอย่างไร เพราะเหตุใด
3. หากฉันย้อนเวลากลับไปได้ ฉันจะเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจครั้งนั้นหรือไม่ เพราะ เหตุใด

บันทึกจากการดูการ์ตูน “Sid The Science Kid”

- 1. การเดินเรื่องมีกระบวนการอย่างไร? บันทึกเป็นขั้นๆ
- 2. ครูชูซี่มีบทบาท พฤติกรรม และสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนอย่างไร
- 3. มีการบูรณาการคุณค่าพระวรสารอะไร อย่างไร

แนวทางการนำเสนอบทเรียนด้วยกระบวนการ See-Judge-Act

การเฝ้าระวัง
ของ

ไตร่ตรองเข้าวันที่ 2

ฉันมีประสบการณ์จากการไตร่ตรองด้วยความเจ็บปวดในวันนี้
อย่างไร?

ไตร่ตรองในหัวข้อ “การสร้างบรรยากาศห้องเรียน”

1. ทำไมฉันควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน?
2. พื้นฐานของความสัมพันธ์ด้านใดใน 4 ด้าน ที่ฉันคิดว่าฉันควรจะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง และฉันตั้งใจจะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างไร?

ไตร่ตรองในหัวข้อ “กระบวนการสำรวจชีวิต”

1. การนำกระบวนการสำรวจชีวิตไปใช้จนเป็นวิถีชีวิตจะเป็นประโยชน์กับชีวิตของฉันและของนักเรียนอย่างไร?
2. คุณค่าพระวรสารข้อใดที่ฉันจะยึดถือและนำไปปฏิบัติเพื่อที่ฉันจะได้เป็นตัวแทนการเปลี่ยนแปลงในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้นในโรงเรียน เพราะเหตุใด?

ไตร่ตรองในหัวข้อ “การไตร่ตรอง”

1. เพราะเหตุใดฉันควรให้นักเรียนได้รับโอกาสในการไตร่ตรองก่อนสิ้นคาบเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้? และฉันคาดว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร?
2. เพื่อพัฒนาทักษะการตั้งคำถามเพื่อไตร่ตรอง (R - C - A) ฉันควรทำอย่างไร?
